

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1952

ANDRA KAMMAREN

Nr 12

29 mars—2 april.

Debatter m. m.

Lördagen den 29 mars.

Sid.

Interpellationer av:

Herr Johnsson i Stockholm ang. undersökningen av vissa förhållanden inom utlänningskommissionen	3
Herr Christenson i Malmö ang. meddelande av byggnadstillstånd för uppförande av badhus	4

Tisdagen den 1 april.

Interpellationer av:

Herr Jacobson i Vilhelmina ang. de elektriska distributionsföreningarna i de norrländska glesbygderna	8
Herr von Seth ang. utbyggandet av kraftverk i Mörrumsån	10
Herr Hagberg i Luleå ang. opinionen inom Förenta Nationerna mot bakteriekriget	12
Propositionernas avlämnande	13

Onsdagen den 2 april.

Mandattiden i andra kammaren	15
Utgifter under riksstatens elfte huvudtitel:	
Karolinska sjukhuset: Avlöningar	18
Distriktssköterskornas resor	32
Folktandvården	34
Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar	34
Civilförsvarsmateriel	36
Kommunala branddammar	38
Dyrtdistillägg å särskilda barnbidragen	41
Livräntetillägg	45

	Sid.
Beskattningen av exportavgifter	47
Lönstillägg till tjänstemän i riksdagens verk	49
Ersättningarna för olycksfall i arbete	49
Arbetarskyddslagen	59
Radiofyr å Klövningarna	60
Fiskevårdande verksamhet vid norrlandskusten	61
Interpellationer av:	
Herr Hellbacken ang. åtgärder mot obefogad varufördyring	63
Herr Huss ang. frågan om avgifterna för s.k. utomlänspatienter vid sjukhus, tillhörande landsting eller städer, som icke deltaga i landsting	64

Samtliga avgjorda ärenden.

Tisdagen den 1 april.

Anslag till riksdagsbiblioteket	8
---------------------------------------	---

Onsdagen den 2 april.

Konstitutionsutskottets utlåtande nr 12, ang. mandattiden i andra kammaren	15
Statsutskottets utlåtande nr 11, ang. utgifter under elfte huvudtiteln (inrikesdepartementet) m. m.	18
— nr 60, ang. försvarets fastighetsfond	40
— nr 61, ang. täckande av medelsbrister i försvarets civilförvaltnings räkenskaper	40
— nr 62, ang. haverikostnader	40
— nr 63, ang. disposition av äldre anslag	40
— nr 64, ang. aktieteckning i Ceaverken	40
— nr 65, ang. yllevoror för försvaret	41
— nr 66, ang. skriften »Nytt från FN:s arbetsfält»	41
— nr 67, ang. disposition av äldre anslag	41
— nr 68, ang. rörelsekapital åt Vin- & spritcentralen	41
— nr 69, ang. kostnader för årlig taxering	41
<i>Sammansatta stats- och andra lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. dyr- tidstillägg å särskilda barnbidragen	41
— nr 2, ang. ändrad lydelse av förordningen om livräntetillägg för olycksfall i arbete	45
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 24, ang. särskild skatt å export- avgifter	47
— nr 25, tullen för valsverk	49
— nr 26, ang. ändring i förordningen ang. skattefrihet för hyresavdrag	49
— nr 27, ang. nedsättning av tullen på nylonkabel	49
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 9, ang. lönstillägg i riksdagens verk m.m.	49
memorial nr 10, ang. särskilt lönstillägg åt riksdagens tjänstemän	49
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 13, ang. meddelanden genom anslag i domstolskansli	49

	Sid.
<i>Andra laguskottets</i> utlåtande nr 25, sjukpenningsskalan enligt olycksfallsförsäkringslagen, m. m.	49
— nr 26, ang. arbetarskyddslagens tillämpningsområde	59
— nr 27, ang. ändringar i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, m. m.	60
<i>Tredje laguskottets</i> utlåtande nr 12, ang. ändring i vattenlagen	60
— nr 13, ang. ändring i lagen ang. tillfällig vattenreglering	60
— nr 14, ang. ändrad lydelse av förordningen ang. förvaltningen av viss kronoegendom	60
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 9, ang. säkerhetsanordningar för fiskefartyg	60
— nr 10, ang. torghandeln och den ambulerande handeln med svensk frukt m. m.	61
— nr 11, ang. mindre bemedlades kostnader för djursjukvård	61
— nr 12, ang. inrättande av en statens småbrukarskola	61
— nr 13, ang. fiskevårdande verksamhet vid norrlandskusten m. m.	61

Lördagen den 29 mars.

Kl. 2 em.

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr andre vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 22 innevarande mars.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Att ledamoten av riksdagens andra kammare Edvard Mårtensson, Smedstorp, på grund av struphuvudkatarr är förhindrad deltaga i riksdagsarbetet under minst åtta dagar från nedanstående datum, intygas härmed.

Gärnsås den 28 mars 1952.

Arne Franzén.

E. provinsialläkare.

Kammaren beviljade herr Mårtensson i Smedstorp ledighet från riksdagsgörö-målen från och med denna dag tills vidare.

§ 3.

Föredrogs och remitterades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 169, angående ratifikation av konsularkonvention mellan Sverige och Storbritannien.

§ 4.

Föredrogos var efter annan och hänvisades till statsutskottet följande å kammarens bord liggande motioner, nämligen:

nr 518 av herrar *Lager* och *Senander*;
nr 519 av herr *Hagberg* i Malmö
m. fl.;

nr 520 av herr *Pettersson* i Degerfors;
nr 521 av herr *Rylander*; och

nr 522 av herr *Jacobson* i Vilhelmina
m. fl.

§ 5.

Interpellation ang. undersökningen av vissa förhållanden inom utlänningskommissionen.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **JOHNSON** i Stockholm, som anförde: Herr talman! På riksdagens bord ligger just nu en proposition angående omorganisation av utlänningskommissionen.

Någon gång under år 1950 föranstälte dåvarande inrikesminister Mossberg om en ingående undersökning av en del personliga och andra förhållanden inom kommissionen. Åtgärden väckte stort uppseende. Av ärendet intresserade parter har sedan dess väntat på resultatet av undersökningen i fråga.

Emellertid har ärendets gång ingestades offentligen redovisats trots att undersökningen lär ha färdigställts redan på hösten 1950. Försök att få insyn i utredningsresultatet har hittills avisats med olika förklaringar.

Det kan icke vara tillfredsställande allra minst för riksdagen, som beviljar anslag och nu skall besluta om en ny organisation för kommissionen, att de förhållanden, som eventuellt kommit i dagen, hemlighålles. Antingen måste undersökningen ha utmynnat i att inga allvarliga anmärkningar kunnat göras, och då finnes intet skäl att icke offentligen redovisa detta. Eller också har allvarliga missförhållanden blottats, och då kan den allmänna opinionen icke känna sig lugnad med att inga andra åtgärder vidtagits än att ärendet hittills mörklagts.

Under hänvisning till det sagda an-

Interpellation ang. meddelande av byggnadstillstånd för uppförande av badhus m. m.

håller jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor:

1. Är herr statsrådet i stånd att lämna riksdagen klart besked om anledningen till den av Eder företrädare i ämbetet föranstaltade undersökningen angående vissa förhållanden i utlänningskommissionen och om resultatet av denna undersökning?

2. Har några åtgärder vidtagits inom kommissionen, som en följd av undersökningen?

3. Därest herr statsrådet anser materialet vara av så ömtålig natur att det ej bör offentliggöras för allmänheten, anser herr statsrådet sig då på andra vägar kunna delge riksdagens ledamöters detsamma eller åtminstone det utskott, som skall behandla propositionen om kommissionens omorganisation?

Denna anhållan bordlades.

§ 6.

Interpellation ang. meddelande av byggnadstillstånd för uppförande av badhus m. m.

Herr CHRISTENSON i Malmö erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Sedan år 1944 har myndigheterna i Malmö hos arbetsmarknadsstyrelsen begärt byggnadstillstånd för ett planerat badhus- och simhallsbygge i Malmö. Under de år som följt därefter har framställningen upprepats, men något synbart resultat har inte nåtts. Det är självklart, att invånarna i Malmö är intresserade av att få veta, vilka skäl som kan åberopas för att byggnadskvoten till dylika anläggningar har eftersatts.

Ur folkhälsosynpunkt och med hänsyn till simidrotten kan inte förhållandena i Malmö i vad det gäller inomhusbad anses vara tillfredsställande. Malmö stadsfullmäktige tillsatte år 1935 en simhallskommitté. Efter utredning och förslag av denna kommitté utlyste stads-

fullmäktige år 1939 en arkitekttävling. År 1943 hade myndigheterna i staden tillstyrkt byggnadslov för badhusbygget, tomt hade anvisats, och anslag beviljades av stadsfullmäktige. Det förtjänar nämnas, att det senaste badhusbygget i Malmö utfördes för cirka 40 år sedan, och sedan dess har bad- och bastumöjligheterna i staden genom olika åtgärder minskats i betydande omfattning, medan befolkningssiffran under denna period ökat med över 100 000. Medan badmöjligheterna minskats har sålunda folkmängden mer än fördubblats.

Badhusbygget i Malmö är kombinerat med ett simhallsprojekt, vilket skulle utföras etappvis. Genom att byggnadskvoten till idrottsanläggningar har utökats under året, har den berörda simhallsfrågan fått förnyad aktualitet.

Över huvud taget synes uppförandet av badanläggningar i landet ha blivit i hög grad tillbakasatt. Vid kvottilldelningen synes sålunda badhusbyggen i princip ägt mycket låg prioritet.

Under åberopande av vad jag här har anfört anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande frågor:

1. Är herr statsrådet villig medverka till en ökad tillståndsgivning för badhusbyggen?

2. Vill herr statsrådet lämna närmare upplysningar, huruvida byggnadstillstånd för en etappvis utförd badhusanläggning i Malmö kan förväntas under den närmaste tiden?

Denna anhållan bordlades.

§ 7.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 106, i anledning av väckta motioner om utredning rörande förbättrade pensionsförmåner för den vid Aktie-

bolaget statens skogsindustrier anställda, till bolagets pensionskassa anslutna arbetarpersonalen; och

nr 107, i anledning av väckta motioner om pension åt förre ombudet hos pensionsstyrelsen N. Hedin;

från bankoutskottet:

nr 105, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350);

från första lagutskottet:

nr 108, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 30 juni 1948 (nr 449) om disciplinstraff för krigsmän och lag om ändrad lydelse av 9, 22 och 61 §§ militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472); och

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 9 § rättegångsbalken;

från andra lagutskottet:

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293), m. m.; samt

från jordbruksutskottet:

nr 9, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln, avseende anslagen inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 112, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1952/53;

nr 113, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av ett för budgetåret 1946/47 anvisat anslag till byggnadsarbeten vid veterinärrättningen i Skara;

nr 114, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användningen av den tilläggsskatt å bensin, som under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950 uttagits vid yrkesmässigt bedrivet fiske; och

nr 115, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till åtgärder för främjande av fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet inkommit framställning från styrelsen för riksdagsbiblioteket angående vissa anslag till riksdagsbiblioteket för budgetåret 1952/53.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckt motion om viss ändring av § 13 riksdagsordningen;

statsutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1952/53;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom proprietalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till aktie-teckning i Aktiebolaget Ceaverken;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffning av vissa yllevaror för försvaret;

nr 66, i anledning av väckt motion om anslag till Förenta Nationernas informationskontor i Köpenhamn för distribution till den svenska riksdagens ledamöter av en speciell upplaga av dess skrift »Nytt från FN:s arbetsfält»;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörelsekapital åt Aktiebolaget Vin- & spritcentralen; och

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridandet av vissa kostnader från anslaget till Kostnader för årlig taxering;

sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående dyrtidstillägg för år 1952 å särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn, dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 juni 1938 (nr 216) om livräntetillägg av statsmedel åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å vissa exportavgifter avseende år 1952, m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 25, i anledning av väckt motion om ändring av tulltaxans bestämmelser beträffande valsverk;

nr 26, i anledning av väckt motion

om viss ändring i förordningen angående skattefrihet för viss förmån av hyresavdrag; och

nr 27, i anledning av väckt motion om nedsättning av tullen på nylonkabel;

bankoutskottets utlåtande och memorial:

nr 9, i anledning av delegerades för riksdagens verk skrivelse angående lönetillägg till tjänstemän i riksdagens verk m. m.; och

nr 10, angående särskilt lönetillägg åt hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän;

första lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckt motion angående en översyn av gällande bestämmelser om vissa domstolsbeskeds meddelande genom anslag i rättens kansli;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av väckta motioner om framläggande för innevarande års riksdag av förslag om provisoriskt förbättrad sjukpenningsskala enligt olycksfallsförsäkringslagen, m. m.;

nr 26, i anledning av väckt motion om utvidgande av arbetarskyddslagens tillämpningsområde; och

nr 27, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, m. m.;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vattenlagen dels ock en i ämnet väckt motion;

nr 13, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 20 oktober 1939 (nr 732) med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering, dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 9, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg jämte i ämnet väckta motioner;

nr 10, med anledning av väckt motion angående torghandeln och den ambulera handeln med svensk frukt m. m.;

nr 11, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1952/53 till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård;

nr 12, med anledning av väckt motion om utredning angående inrättande av en statens småbrukarskola; och

nr 13, med anledning av väckt motion om anslag till fiskevårdande verksamhet vid norrlandskusten m. m.

§ 10.

Anmäldes, att Kungl. Maj:ts skrivelse nr 173, om förordnande av en statsrådsledamot att utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet, tillställts kammaren.

Denna skrivelse bordlades.

§ 11.

Anmäldes följande under sammanträdet avlämnade motioner, nämligen:

nr 523, av herr *Dickson*, i anledning

av Kungl. Maj:ts proposition, nr 96, angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1952/53, m. m.;

nr 524, av fröken *Liljedahl m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 103, angående vissa frågor rörande blind- och dövstumundervisningen;

nr 525, av herr *Håstad* och fröken *Nygren*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103;

nr 526, av herr *Adolfsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 109, angående organisationen av den lokala försöksverksamheten på jordbrukets område, m. m.;

nr 527, av herr *Hagård*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 112, angående vissa frågor i samband med omläggning av föreningen Styrso kustsanatoriums verksamhet m. m.; och

nr 528, av herrar *Lindberg* och *Håstad*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 145, angående dispositionen av överskottsmedel från statens krigsförsäkringsnämnds verksamhet.

Dessa motioner bordlades.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 2.10 em.

In fidem

Gunnar Britth.

Tisdagen den 1 april.

Kl. 4 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 24 och den 26 nästlidna mars.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Riksdagsman Hj. Gustafson, Dädesjö, är på grund av sjukdom (Arteriell hypotoni) oförmögen att delta i riksdagsarbetet tiden 26/3—15/4.

Intygas den 26 mars 1952.

Otto Östberg.

Lasarettsläkare.

Interpellation ang. de elektriska distributionsföreningarna i de norrländska glesbygderna.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 173, med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Ingvar Albert Lindell att från och med den 1 april under innevarande riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet; och skulle underrättelse om denna skrivelses innehåll meddelas vederbörande utskott samt riksdagens kanslideputerade.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet inkommit framställning från styrelsen för riksdagsbiblioteket angående vissa anslag till riksdagsbiblioteket för budgetåret 1952/53.

§ 5.

Vid nu skedd föredragning av den av herr *Dickson* avgivna motionen nr 523 hänvisades motionen, i vad den kunde angå de delar av Kungl. Maj:ts proposition nr 96, som hänvisats till behandling av lagutskott, till sådant utskott och i övrigt till jordbruksutskottet.

Härefter föredrogs var efter annan följande motioner; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 524 av fröken *Liljedahl m. fl.*; och nr 525 av herr *Håstad* och fröken *Nygren*;

till jordbruksutskottet motionen nr 526 av herr *Adolfsson m. fl.*; samt

till statsutskottet motionerna:

nr 527 av herr *Hagård*; och nr 528 av herrar *Lindberg* och *Håstad*.

§ 6.

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 12, statsutskottets utlåtanden nr 11 samt 60—69, sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2, bevillningsutskottets betänkanden nr 24—27, bankoutskottets utlåtande och memorial nr 9 och 10, första lagutskottets utlåtande nr 13, andra lagutskottets utlåtanden nr 25—27, tredje lagutskottets utlåtanden nr 12—14 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 9—13.

§ 7.

Föredrogs den av herr *Johnsson* i Stockholm vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående undersökningen av vissa förhållanden inom utlänningskommissionen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Föredrogs den av herr *Christenson* i Malmö vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående meddelande av byggnadstillstånd för uppförande av badhus, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9.

Interpellation ang. de elektriska distributionsföreningarna i de norrländska glesbygderna.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **JACOBSON** i Vilhelmina, som anförde: Herr talman! Vid behandlingen vid 1951 års riksdag av frågan om skatt

Interpellation ang. de elektriska distributionsföreningarna i de norrländska glesbygderna.

på elektrisk kraft påvisades i motioner ävensom i bevillningsutskottets utlåtande i ärendet och i riksdagsdebatterna, att den elektriska kraften ställde sig osedvanligt dyr i de norrländska glesbygderna och att priset per kilowattimme var högre där än i någon annan del av landet. Orsaken till detta förhållande är uppenbar. Det är de långa kraftledningarna som vållar distributionsföreningarna så stora kostnader, att ett högt kraftpris måste uttagas. Flera distributionsföreningar befinner sig trots de höga kraftpriser de tvingas uttaga av konsumenterna i ett bekymmersamt ekonomiskt läge, och det synes sannolikt att stödåtgärder från det allmännas sida snart måste vidtagas. Enligt uppgifter i pressen pågår för närvarande förhandlingar mellan en distributionsförening i Tornedalen och statens vattenfallsverk angående överförande på vattenfallsverket av denna distributionsförening. Anledningen härtill är att föreningen på grund av svag ekonomi icke kan tillfredsställande tillgodose bygdens behov av elektrisk kraft till rimliga priser.

I de trakter, med vars förhållanden jag är särskilt förtrogen, nämligen Västerbottens lappmark, pågår sedan några år tillbaka en elektrifiering av bygderna. Elektrifieringen har forcerats, enär behov av elektrisk kraft uppstått för arbeten i samband med regleringarna av lappmarkens sjöar. Vid elektrifieringen har biträde lämnats av vattenfallsstyrelsen, som haft starka intressen knutna till regleringsföretagen. Tack vare kraftiga statsbidrag har elektrifieringen möjliggjorts, men även befolkningen har fått lämna efter sina förhållanden betydande ekonomiska tillskott. De områden som redan elektrifierats är övre Dorotea, områdena vid Malgomajsjön och Kultsjön samt norra delen av Vilhelmina (Vojnsjöområdet). För närvarande pågår arbeten för elektrifiering av vissa delar av Tärna, inom vilken socken stora sjöregleringar är pla-

nerade. Även inom Sorsele socken är arbeten i gång för bygdens bättre elektrifiering.

Det är med stor tillfredsställelse befolkningen i här nämnda bygder hälsat att de fått tillgång till elektrisk kraft. För att få detta har de villigt underkastat sig kännbara ekonomiska uppoffringar. Glädjen är emellertid ej ogrumlad. Inom de elektriska distributionsföreningarna får man det allt svårare att finansiera verksamheten utan mycket stora taxehöjningar. Vid ett nyligen hållet möte i Tärna meddelade kommunalnämndens ordförande, att man där räknade med ett pris per kilowattimme för mindre förbrukare på 40 å 50 öre, detta som en följd av den höga grundavgift som abonnenterna får erlägga. Det är en given sak, att strömpriserna måste bli höga i lappmarkens glesbygder. Jag har en uppgift avseende Vilhelmina norra elektriska distributionsförening som visar, att 344 abonnenter, som representerar 1 800 normaltariffenheter, har att underhålla 17 mil högspänningsledning och 11 mil lågspänningsledning. Det är med allvarliga bekymmer man i denna förening ser fram mot den tid, då de nu alldeles nya ledningarna kommer att behöva mera underhåll eller förnyelse. Såvitt jag förstår finns ingen möjlighet att denna förening skall någon längre tid kunna klara sin ekonomi. Likartade förhållanden råda inom andra distributionsföreningar.

I de bygder, varmed jag nu sysslat, har genomförts eller skall genomföras regleringsföretag och kraftverksföretag, som kommer att ge miljarder kilowattimmar elektrisk kraft. Genom dessa stora företag blir vissa trakter med bosättning helt ödelagda, inom andra minskas möjligheterna för befolkningen till utkomst. Sälunda torde fisket komma att lida ett mycket allvarligt avbräck. Just inom dessa områden skall den kvarvarande befolkningen dessutom

Interpellation ang. utbyggandet av kraftverk i Mörrumsån.

betungas med de högsta priserna i landet på den elektriska kraften för egen förbrukning.

Detta tycker jag är ett förhållande, som det är angeläget att få ändrat. Vilka vägar man därvid skall gå kan diskuteras. För egen del anser jag, att de som tillgodogör sig vattenkraften också bör sörja för att bygderna där regleringarna sker får elektrisk kraft till ett gynnsamt pris. Att sätta i gång bygdeelektrifiering för att själv få kraft under arbetet med regleringarna men sedan överlämna åt befolkningen att underhålla de långa och kostsamma ledningarna för framtiden är en politik från kraftexploaterarnas sida, som icke är försvarlig, i all synnerhet som de regleringsavgifter som utdöms icke alls förslår för att ekonomisera bygdeelektrifieringen och för övrigt väl icke heller bör till någon större del användas för ett så primärt ändamål som elektrifiering av de bygder, vars vattenkraft exploateras. Det är så många andra ändamål som kan och bör tillgodoses med bidrag från dessa medel.

I Norrbotten och Västerbotten är statens vattenfallsverk den största kraftintressenten. Då så är fallet, bör det enligt min mening också bli vattenfallsverket som i första hand svarar för bygdernas förseende med elektrisk energi till förmånliga priser. Bäst synes detta kunna ske, om vattenfallsverket övertar detaljdistributionen i glesbygderna så som redan är ifrågasatt för övre Tornedalens del. Det är utan vidare klart, att denna distribution kommer att medföra förluster för vattenfallsverket, om konsumentpriserna skall vara skäliga, men i betraktande av de stora värden vattenfallsverket tillgodogör sig genom utnyttjande av kraftkällorna i bygden i fråga är uppoffringen synnerligen blygsam.

Min mening är att den av mig väckta frågan bör underkastas en skyndsamt utredning. De elektriska distributionsföreningarnas ekonomiska ställning är synnerligen prekär i vissa fall och snara

åtgärder för att hjälpa föreningarna är av nöden.

Med åberopande av vad jag sålunda anfört tillåter jag mig anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande interpellation:

Har herr statsrådet observerat det prekära ekonomiska läge, vari de elektriska distributionsföreningarna i de norrländska glesbygderna befinner sig eller kan beräknas komma i? Om så är fallet, är herr statsrådet villig att låta verkställa en utredning om lämpligheten av den elektriska detaljdistributionens förstatligande i här förevarande området i syfte att förbilliga den elektriska kraften för befolkningen?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Interpellation ang. utbyggandet av kraftverk i Mörrumsån.

Herr von SETH erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Vandringsfiskens undanträngande genom kraftverksbyggen har uppmärksammats redan tidigare både i den allmänna debatten och genom motioner och interpellationer i riksdagen. 1948 framlades motioner i riksdagen, vari begärdes inventering av landets för fiskodling lämpade vattendrag. Vid motionernas behandling i utskottet hänvisades till att inom den år 1945 tillsatta vandringsfiskeutredningen vissa undersökningar var i gång rörande frågan om bl. a. laxodlingens betydelse. Utskottet framhöll ytterligare, att fiskeristyrelsen skulle ha sin uppmärksamhet riktad på dessa spörsmål för att när säkrare hållpunkter erhållits kunna vidtaga de åtgärder som kunde finnas lämpliga för att främja laxodlingen eller laxens fortsatta existens i landets vattendrag.

I början av år 1951 överlämnades på vandringsfiskeutredningens vägnar till jordbruksministern ett betänkande angående åtgärder för åstadkommande av

Interpellation ang. utbyggandet av kraftverk i Mörrumsån.

önskvärt samarbete mellan fiske- och kraftintressena samt för bevarande av de svenska laxfiskebestånden m. m. Kapitel IV i nämnda betänkande handlar om kraftverksbyggnadernas inverkan på laxfisket. Överdirektör J. Hult i fiskeristyrelsen framför i detta kapitel den synpunkten, att laxfisket i Östersjön kommer att minska till en obetydlighet, om den nuvarande utbyggnadstakten i fråga om kraftverk skall få fortsätta i våra älvar. Framför allt kommer fiskarbefolkningen i sådana län som Blekinge och Gotland att ställas inför oerhörda svårigheter, om laxfisket går förlorat eller minskas i den takt som befaras.

Ett projekt, som direkt berör fiskarna i Blekinge, är utbyggandet av Mörrumsån till ett system av kraftstationer. Enligt uppgift kommer dessa kraftstationer att ge ett energitillskott av cirka 154 miljoner kilowattimmar, vilket naturligtvis är av stort värde för denna del av landet. De förändringar av naturförhållandena, som ett kraftverksbygge i Mörrumsån skulle komma att medföra, har emellertid föranlett en rad protester från skilda håll. Bl. a. yrkar domänfiskal A. Rimbert, å domänverkets vägnar, att Söderbygdens vattendomstol skall avslå Sydkrafts framställning att få uppföra det planerade kraftverket vid Vittskövle, och han påpekar att netto nyttan, enligt en utredning av fil. dr O. Olofsson i Lund, inte kommer att kunna beräknas högre än till 8 miljoner kronor, medan enbart skadorna på fisket, mångfaldigade enligt vattenlagen, kunna beräknas till 20 miljoner kronor. Liknande yrkanden till Söderbygdens vattendomstol har framställts av Blekinge läns havsfiskareförening, som har cirka 900 medlemmar, och Svenska Sydkustfiskarnas centralförbund begär att fiskeristyrelsen skall vidtaga åtgärder för att stoppa utbyggnadsplanerna.

Antalet havsfiskare i Blekinge län uppgår till över 1 800, varav mer än 1 100 är yrkesfiskare. Den övervägande delen av dessa fiskares inkomst kom-

mer från laxfisket i Östersjön. Under år 1950 deltog 64 trälare, 171 större och 65 mindre däckade båtar från Blekinge i laxfisket. Dessa båtar värderas till cirka 5 miljoner kronor och deras redskap till 2 miljoner kronor. Fångstvärdet uppgick år 1950 till drygt 1,5 miljoner kronor. Att försvåra eller omöjliggöra laxens odling i laxförande älvar och åar kommer i första hand att drabba den av ålder bofasta fiskarebefolkningen. Förutom dessa direkta investeringar har det uppförts kylhus för en kostnad av 2—3 miljoner kronor, vilka icke i fortsättningen skulle kunna utnyttjas i full utsträckning. Vissa andra ur fiskerisympunkt mera indirekta investeringar kommer naturligtvis också att åsamkas skadliga verkningar genom en nedgång i laxfisket, vilket för hela länet kommer att medföra olyckliga konsekvenser.

Icke enbart ekonomiska skadeverkningar kan anföras som motiv för ett bibehållande av Mörrumsån i dess nuvarande skick. Efter bortledande av den större delen av vattenmängden förbi Mörrums samhälle och angränsande terräng kommer bygden att lida stor skada genom förändrade naturförhållanden. Mörrum är ett namn som är känt långt utanför landets gränser, och när det gäller att jämföra nytta och skada för ett kraftverk av denna art borde även de skador medräknas, som drabba ortens befolkning genom förlust av skönhetsvärden och minskat turistliv. Trots att jag är medveten om nödvändigheten att söka utbygga vår elkraftsförsörjning kan jag icke fördenskuil finna det vara nödvändigt att spolierna de värden för bygden och dess befolkning, som Mörrumsån har i sitt nuvarande skick.

Med stöd av vad som anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande fråga:

Vill herr statsrådet lämna en redogörelse för hur man från statsmakternas sida ser på frågan om utbyggandet av

Interpellation ang. opinionen inom Förenta Nationerna mot bakteriekriget.

kraftverk i Mörrumsån med speciell hänsyn till laxfisket?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Interpellation ang. opinionen inom Förenta Nationerna mot bakteriekriget.

Ordet lämnades på begäran till

Herr HAGBERG i Luleå, som anförde: Herr talman! Regeringarna och militära myndigheter i koreanska folkrepubliken och Kina har inför världsoffentligheten anklagat de amerikanska myndigheterna för att ha tillgripit bakterievapen både i Korea och nordöstra Kina. Enligt dessa uppgifter har alltsedan den 20 januari detta år ihärdig spridning av bl. a. böldpest, kolera och fläcktyfusbaciller ägt rum över koreanskt och kinesiskt område. Dessa bakterier som med flygets hjälp sprides ut i specialbehållare har infekterats i loppor, spindlar, flugor och andra insekter av i Korea tidigare obekanta arter liksom i fåglar. Enligt Londotelegram för någon vecka sedan sprides fruktansvärda epidemier med vindens hastighet över Korea och nordöstra Kina. Det förhållandet, att sådana meddelanden utdistribueras från London, visar också att det här handlar om synnerligen allvarliga problem. FN:s generalsekreterare har gjort vissa erbjudanden, som kan tolkas som en indirekt bekräftelse på ohyggligheterna.

Haagkonventionen har betecknat bakteriekrigföringen som stridande mot folkrätten. På samma linje ligger konventionen mot »folkmord», genocid, som riksdagen förra månaden godkände. Sverige har underskrivit det bekanta Genèveprotokollet av den 17 juni 1925, som förbjuder användandet av kvävning- och giftgaser eller andra liknande gaser samt av bakteriologiska medel. Detta protokoll har ratificerats, respektive accepterats av 40 stater. De enda stormakter som vägrat underskriva pro-

tokollet är Förenta staterna och Japan. Fördömandet av bakteriekriget är icke bara grundat på humanitära skäl utan också på medvetandet om vilka ohyggliga perspektiv för mänskligheten ett sådant öppnar. Det finns inga gränser som skyddar mot bakteriesmittans spridning. Bakterier systematiskt utspridda i Korea och Kina kan inom kort tid finna vägen ända hit.

Den amerikanska regeringens förklaringar har inte inneburit ett fördömande av att bakterier utnyttjas i krigföringen. Inställningen till detta problem torde kunna illustreras av följande telegram, som den 31 mars, alltså i går, distribuerades av TT-Reuter från Washington:

»Chefen för den kemiska avdelningen i försvarsdepartementet, generalmajor Bullene, framhåller i ett på söndagen publicerat uttalande för representanthuset, att ökade anslag till kemisk och bakteriologisk krigföring är nödvändiga. Forskningarna på detta område har nu pågått i tio år, säger han, och det är på tiden att vi kan visa fram påtagliga resultat.»

Otaliga andra tidigare uttalanden av amerikanska myndigheter och ledande personligheter bekräftar en systematisk och långvarig förberedelse för bakteriekrig. »Det biologiska krigets verkningar taga vid där giftgaserna slutar», säges på amerikanskt håll, enligt professor Gerhard Rundberg.

Ingen människa i detta land torde hysa någon annan mening än att denna avskryvda form av krigföring måste fördömas. I alla kretsar har det betraktats som naturligt och riktigt, att Sverige biträtt det omnämnda Genèveprotokollet. Regeringen bör enligt min mening göra sig till talesman för denna opinion. Jag hemställer med hänvisning härtill om andra kammarens tillstånd att till hans excellens ministern för utrikes ärendena framställa följande spörsmål:

Överväger regeringen någon framställning eller annan aktion för att i Förenta

Propositionernas avlämnande.

Nationerna stödjade opinionen mot bakteriekriget?

Denna anhållan bordlades.

§ 12.

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen:

nr 168, angående godkännande av avtal mellan staten och Stockholms stad rörande förvärv för staden av kvarteret Beridarebanan inom stadsdelen Nedre Norrmalm i Stockholm m. m.;

nr 171, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 förordningen den 6 juni 1929 (nr 129) angående Svenska skeppshypotekskassan, m. m.;

nr 172, med förslag till förordning om fortsatt tillfälligt upphävande av skatten på motorsprit;

nr 174, med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror; och

nr 175, med förslag till ändrad lydelse av §§ 13 och 15 riksdagsordningen samt till lag med vissa bestämmelser om val till riksdagens andra kammare för perioden 1953—1956.

Dessa propositioner bordlades.

§ 13.

Anmäldes följande under sammanträdet avlämnade motioner, nämligen:

nr 529, av fru *Johansson* i Norrköping m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 107, angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.;

nr 530, av herrar *Hagård* och *Huss*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 107;

nr 531, av herr *Hansson* i Skegrie m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 140, angående anslag för budgetåret 1952/53 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m.;

nr 532, av herr *Nilsson* i Kristinehamn och fröken *Vinge*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 149, angående omorganisation av skolöverstyrelsen m. m.;

nr 533, av herr *Olsson* i Mellerud m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 155, angående vissa anslag under landsstaten för budgetåret 1952/53; och

nr 534, av herr *Hagberg* i Luleå m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 114, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt, m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 14.**Propositionernas avlämnande.**

Herr STÅHL, som på begäran erhöll ordet, yttrade: Herr talman! Jag har begärt ordet för att påtala den anhoppning av propositioner, som under de senaste veckorna har lagts på riksdagens bord. Jag har gjort en sammanställning i kansliet och den visar, att under de cirka fjorton dagarna från den 15 mars t. o. m. i dag uppgår antalet regeringspropositioner till inte mindre än 72. Samma företeelse har i viss mån förekommit även tidigare år, men ingen gång har siffran blivit så stor som i år. En jämförelse med fjolåret visar att propositionsantalet då stannade vid 56.

Jag vill tillägga, herr talman, att bland de 72 propositioner, som på denna korta tid har regnat ner över riksdagen, är en del mycket stora och gäller ytterst betydelsefulla ämnen. Under sådana förhållanden blir det självfallet omöjligt för riksdagens ledamöter att ägna propositionerna det intresse som är nödvändigt, speciellt för oppositionspartierna. Denna arbetsordning är sådan, att man inte kan anse den tillfredsställande.

Här gör vi då och då, herr talman, framstötter för att reformera riksdagens

arbetsmetoder, få dem smidigare och effektivare. Men om inte propositionsavlämnandet får en annan och bättre avpassning än för närvarande lönar det sig ju inte med några försök att reformera riksdagens arbete. Då uppstår denna anhopning på slutet, som vi här bevittnar och som medför att riksdagens ledamöter inte kan ägna regeringsförslagen det studium, som de otvivelaktigt förtjänar, och som det åligger riksdagens ledamöter att utföra.

Det är därför nödvändigt att riksdagens främste arbetsgivare, regeringen, planerar sitt arbete på ett annat sätt än hittills, om riksdagens arbete i sin tur skall kunna bli riktigt disponerat och

tillräckligt grundligt utfört. Jag förstår att regeringen härvidlag kan ha svårigheter, men jag finner det icke desto mindre nödvändigt att framhålla dessa synpunkter och rikta en allvarlig och enträgen hemställan till regeringen att om möjligt fr. o. m. nästa år söka införa en annan och bättre ordning när det gäller riksdagens arbetsuppgifter.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 4.16 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Onsdagen den 2 april.

Kl. 10 fm.

§ 1.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och remitterades därvid

till statsutskottet propositionen nr 168, angående godkännande av avtal mellan staten och Stockholms stad rörande förvärv för staden av kvarteret Beridarebanan inom stadsdelen Nedre Norrmalm i Stockholm m. m.;

till bankoutskottet propositionen nr 171, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 förordningen den 6 juni 1929 (nr 129) angående Svenska skeppshypotekskassan, m. m.;

till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 172, med förslag till förordning om fortsatt tillfälligt upphävande av skatten på motorsprit; och

nr 174, med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å till-

verkning och import av tobaksvaror; samt

till konstitutionsutskottet propositionen

nr 175, med förslag till ändrad lydelse av §§ 13 och 15 riksdagsordningen samt till lag med vissa bestämmelser om val till riksdagens andra kammare för perioden 1953—1956.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord liggande motioner, och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 529 av fru *Johansson* i Norrköping
m. fl.;

nr 530 av herrar *Hagård* och *Huss*;

nr 531 av herr *Hansson* i Skegrie
m. fl.;

nr 532 av herr *Nilsson* i Kristinehamn och fröken *Vinge*; samt

nr 533 av herr *Olsson* i Mellerud
m. fl.; och

Mandattiden i andra kammaren.

till bevillningsutskottet motionen nr 534 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.*

§ 3.

Föredrogs den av herr *Jacobson* i Vilhelmina vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående de elektriska distributionsföreningarna i de norrländska glesbygderna.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 4.

Föredrogs den av herr *von Seth* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i fråga om utbyggandet av kraftverk i Mörrumsån.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogs den av herr *Hagberg* i Luleå vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena angående opinionen inom Förenta Nationerna mot bakteriekriget.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Mandattiden i andra kammaren.

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckt motion om viss ändring av § 13 riksdagsordningen.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr von FRIESEN: Herr talman! Jag skall tillåta mig att yttra några ord, 2 — *Andra kammarens protokoll 1952. Nr 12.*

utan att göra något yrkande, om den motion som blivit väckt här i kammaren.

Såsom mer framgår av motionen än av utskottets utlåtande har huvudmotiveringen för motionens framställande varit det faktum att höstriksdagarna numera har blivit en institution i detta land, och det lär varken vara riksdagens eller Kungl. Maj:ts avsikt att någon gång uraklåta att hålla höstriksdag. Därför har läget sedan forna tider högst väsentligt förändrats. Vart fjärde år inträffar den egendomliga situationen, att en riksdag, som har blivit nyvald för en fyraårsperiod någon gång i september, inte träder i funktion förrän den 1 januari påföljande år med det resultatet, att den gamla riksdagen, som valdes för fyra år sedan, kommer att fungera även på hösten. En eventuellt på hösten på grund av valutslaget tillträdande regering, om vi nu tänker oss regeringsförändring i det sammanhanget, kan därför tänkas komma att möta en riksdagsmajoritet som i huvudsak står fientlig mot denna regering. Över huvud taget verkar denna gamla riksdag efter ett nyval såsom någon sorts spökparad. Jag har funnit det angeläget att försöka utfundera någon metod som gör slut på detta förhållande. Jag har nu föreslagit en ändring i § 13 riksdagsordningen. Man kanske tycker, att det är en långtgående åtgärd, men det har självfallet varit konstitutionsutskottet obetaget att föreslå andra åtgärder, mindre långt syftande än denna. I det sammanhanget vill jag emellertid för utskottsmajoriteten påpeka, att jag inte som det påstås i utskottets utlåtande på något sätt har förbisett vissa konsekvenser av denna anordning. Som också framhölls vid behandlingen inom utskottet tog jag till exempel upp den fråga som utskottet här belyser, nämligen nödvändigheten att eventuellt förätta nya val till utskotten. Men, som sagt, hade man tyckt att denna anordning varit för krånglig, att man hade

Mandattiden i andra kammaren.

måst genomföra alltför många förändringar härvidlag, kunde man enligt mitt förmenande ha nöjt sig med ett förslag, som inte syftade så långt utan bara riktade sig mot det som i motionen påtalats, nämligen denna riksdag som kvarstår efter nyval. Man kunde ha infört en bestämmelse om att vårriksdagen under dessa år — det sista i perioden — skulle hålla på så pass länge att höstrikdagen därigenom hade blivit onödiggjord annat än för eventuellt kortare sammankomster påkallade av alldeles utomordentliga förhållanden av utrikespolitisk eller annan natur. Det är emellertid långt ifrån säkert att det skulle ha blivit vanligt. Jag anser därför, att det funnits möjligheter för utskottet att här föreslå en anordning som gjort slut på denna anomali, denna egendomlighet som kommer att existera i fortsättningen, om man inte gör någonting.

Jag har till utlåandet antecknat en blank reservation och har bara på detta sätt, herr talman, velat tillkännagiva min mening utan att framställa något yrkande på denna punkt.

Häruti instämde herr *Schmidt*.

Herr HALLÉN: Herr talman! Jag tror inte, att man skall spilla så många ord på detta ärende. Den ärade motionären lade liksom litet sordin på sitt anförande. Det var vad vi tidigare brukade kalla ett begravningsstal, och de må vara på sin plats.

Emellertid bör man vara litet varsam med uttrycken, skulle jag vilja säga till min ärade vän von Friesen. Han talade om att riksdagen försatt sig i en underlig situation genom att efter ett nyval, som t. ex. i höst, i alla fall sammanträda under höstmånaderna. Han tyckte det var en kuslig spökparad. Nå, åtskilligt värre saker får man väl uppleva. Det är inte det värsta.

Grundfelet med motionärens förslag, som gjort att han även i sitt eget parti fått en något decimerad anslutning, är ju, att han inte tar steget fullt ut. Han

vill bibehålla den nuvarande ordningen, att riksdagen börjar den 10 januari, men ändå vill han, att perioden skall räknas ifrån hösten. Följden skulle bli den, att man vid höstriksdagen finge välja om utskotten, och det tycks han inte ha observerat ordentligt. Sedan kolliderar förslaget också med andra bestämmelser i riksdagsordningen. Man får inte uppskjuta ärenden till en ny riksdag om nya val dessförinnan förättas.

Motionen leder i själva verket till att tidpunkten för riksdagsarbetets början måste förläggas mycket tidigare, varigenom hela höstsessionen kommer i fara. Detta visar, att grundfelet är, att motionären inte tagit steget fullt ut till den gamla högerlinjen, som räknade med att riksdagen skulle börja den 1 december eller något senare.

Jag vill sluta med att korteligen säga, att vi haft så många reformförslag angående den nya arbetsformen, att denna bör få hinna med att verka under några år, innan vi företar omvälvningar av så revolutionerande art som motionären här föreslagit.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr HÅSTAD: Herr talman! Jag vill bara i största korthet förklara, att jag har starka sympatier för det förslag som herr von Friesen här har väckt. Jag vill betona, att när jag på min tid förordade, att riksdagen skulle börja den 1 december, var ett av huvudargumenten för mig, att vi varje valår skulle få bort denna »spökparad», för att använda herr von Friesens kanske något överdrivna uttryck. Förr eller senare måste det någon gång visa sig att herr von Friesen har alldeles rätt. Det kan vid ett andrakammarval bli så stora omkastningar, att riksdagen inte längre är representativ, och då kan läget bli verkligt kritiskt. Jag vill bara erinra om att man i Amerika har precis samma problem att dragas med som vi i Sverige

Mandattiden i andra kammaren.

nu fått. Där väljes ju kongressen den 7 november, varefter den sammanträder den 3 januari. Men med hänsyn till de många ärendena måste man i allmänhet inkalla en extra session varje höst, även valår. Denna session, som vartannat år inkallas efter valet och pågår till 3 januari, kallar man i Amerika för »Lame Duck Session» d. v. s. »den lama ankans session». Man menar, att den aldrig har något värde. Det blir helt enkelt rena formbeslut som den fattar, därför att den inte vill föregripa den nya kongressen.

Jag skulle till konstitutionsutskottets ordförande särskilt vilja ställa frågan, varför man inte velat gå kompromissvägen och införa den regeln, att riksdagen vart fjärde år försöker sluta sitt arbete den 15 juni, vilket grundlagen ju lämnar möjlighet till, och att man sedan inkallar den under hösten, så länge det nuvarande systemet är gällande, endast om det visar sig alldeles oundgängligt, d. v. s. om frågor av löpande natur måste avgöras. Jag tycker, att detta system kunde införas redan i år. Jag tror att den allmänna opinionen skulle ha utomordentligt lätt att förstå det riktiga i denna metod.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Herr von FRIESEN: Herr talman! Min ärade vän utskottsordföranden tyckte, att jag borde gått på den linje, som också i utskottsutlåtandet har fått beteckningen »1-decemberlinjen». Jag vill gärna tillstå, att jag har mycket starka sympatier för den linjen. Orsaken till att jag inte redan nu velat föreslå riksdagen en ändring i anslutning till denna linje var att jag tyckte, att det var så nyligen man beslutat om denna anordning, att riksdagen skulle vara ohågad att redan nu gå med på en sådan ändring. Men jag vill gärna tillstå, i den mån det beredes mig möjlighet att fortsätta att arbeta på denna fråga, att denna linje är en av de vägar som man mycket väl skulle kunna gå. Jag

fick till min angenäma överraskning se, att det faktiskt även på ganska konservativt socialdemokratiskt håll i utskottet fanns sympatier för en sådan anordning. Det är möjligt att det blir den nya vägen.

Jag skall be att få upprepa den fråga, som herr Håstad här gjorde och som jag också ställt i mitt första anförande. Det har ju funnits möjlighet att sluta något senare på våren, om man vill undvika denna mindre lyckade anordning vart fjärde år, och då klara av alla frågor. Det är väl rent av möjligt, att detta skulle kunna äga rum genom någon sorts överenskommelse, då det ju faktiskt redan nu finnes inskrivet i riksdagsordningen att vi har möjlighet att hålla på till den 15 juni. I likhet med herr Håstad skall jag be att få som en första utväg, innan radikalare åtgärder föreslås, rekommendera en sådan anordning.

Herr HALLÉN: Herr talman! Jag vill i korthet svara de senaste två talarna. De frågade huruvida man inte kunde tänka sig att åtminstone vart fjärde år låta riksdagen sluta den 15 juni, vartill, som herr Håstad framhöll, grundlagen redan nu ger möjlighet. För min ringa del vill jag inte direkt motsätta mig det, men det är underligt att tänka sig att det just vart fjärde år inte skulle vara mera brådskande än att man då skulle kunna förkorta riksdagssessionen. Det är ju möjligt att det skulle gå, men det är lika antagligt att den anordningen skulle komma i konflikt med det levande livet självt. Framför allt ett valår, då det vräkts massor av propåer och förslag över riksdagen, kan man nog inte utan avsevärda rubbningar bli färdig till den 15 juni.

Herr Håstad talade om den lama ankans session, en period då den amerikanska kongressen inte kan utträta någonting. Han menar att det kan bli oerhörda omkastningar vid ett val här i Sverige, och då är höstsessionen orim-

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

lig. Ja, det kan man naturligtvis säga, men herr Håstad vet ju att om det blir ett jordskred vid valet, inverkar det också i kanslihuset. Då försvinner den regering som sitter där, och den som träder till vet väl vad slags propositioner det är lönt att lägga fram för denna höstriksdag. Man får inte teoretisera för mycket, utan det levande livet får korrigera sådana ting.

Herr HÅSTAD: Herr talman! Jag vill bara säga till herr Hallén att det ju finns andra propositioner och förslag som behandlas av höstriksdagen än de som Kungl. Maj:t framlägger. Det finns ju en serie av uppskjutna ärenden, och på dem kan ju Kungl. Maj:t inte öva något inflytande; i varje fall har riksdagen en plikt att fatta beslut i dessa.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 7.

Utgifter under riksstatens elfte huvudtitel.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.

Punkterna 1—40.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 41.***Karolinska sjukhuset: Avlöningar.**

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln, punkt 50, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för karolinska sjukhuset vidtaga av departementschefen föreslagna ändringar dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för karolinska sjukhuset att tillämpas tills vi-

dare fr. o. m. budgetåret 1952/53 dels ock till Karolinska sjukhuset: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 14 278 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels en inom första kammaren av herr *Wistrand* väckt motion (I: 12), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta om inrättande av en förste underläkartjänst vid karolinska sjukhusets ögonklinik,

dels ock en inom andra kammaren av fröken *Liljedahl m. fl.* väckt motion (II: 256), vari hemställts, att riksdagen måtte biträda direktions förslag om inrättande av en personalkonsulentbefattning i lönegrad Ce 19 och att samtidigt den hittillsvarande arvodesbefattningen i Cg 19 indroges.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

I. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännna vad utskottet anfört angående en översyn av arbetsuppgifter och arbetsförhållanden samt en undersökning av driftsekonomin vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet;

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännna vad utskottet anfört i anledning av motionen I: 12;

III. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 256

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 januari 1952 angivna ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset;

b) godkänna i punkten intagen avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1952/53;

c) till Karolinska sjukhuset: Avlöningar för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 14 270 000 kronor.

I motiveringen hade utskottet anfört bl. a.:

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

»Utskottet har under hand inhämtat, att den nyuppförda barnklinikens barnpsykiatriska avdelning, vilken omfattar 20 vårdplatser, hittills icke belagts i tillnärmelsevis full utsträckning, trots att väntelistor föreligga. Av departementschefen förordade personalförstärkningsar böra icke medgivas, förrän det visats, att avdelningen utnyttjas i ungefär avsedd omfattning. Då utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t icke ställer för ifrågavarande personalförstärkningsberäknade medel till sjukhusdirektionens förfogande, förrän nyss angivna villkor visats vara uppfyllt, vill utskottet icke motsätta sig departementschefens förslag i vad de avse denna avdelning.»

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr BERGSTRAND: Herr talman! I motiveringen till den hemställan som statsutskottet har givit vid denna punkt finns det några uttalanden som påkallar litet allmän uppmärksamhet.

Utskottet gör först några allvarligt kritiska anmärkningar över de starkt stegrade och hastigt stigande vårdkostnaderna vid karolinska sjukhuset. Detsamma gäller för resten också serafimerlasarettet, en punkt som kommer senare. De höga vårdkostnaderna ställs dessutom i relation till beläggningen på sjukhuset, som utskottet funnit anmärkningsvärt låg, och utlåtandet mynnar härvidlag ut i en begäran om intensifiering av besparingssträvandena och en undersökning av möjligheterna att förbättra driftsekonomin.

Så långt är nu allt gott och väl. Ingen av oss lär väl ha någonting att invända mot en förbilligad drift, om en rationalisering utan försämring av den medicinska standarden kan vinnas vid detta vårt allra viktigaste medicinska utbildningssjukhus. Men utskottet nöjer sig inte med det. Utlåtandet innehåller ytterligare en hel del uttalanden som inte är lika oomtvistliga utan tvärtom,

såsom jag ser det, mycket diskutabla och som därför heller inte bör stå oemotsagda.

I den kungl. propositionen föreslår inrikesministern inrättande av en särskild avdelning för behandling av brännskador. Han har funnit att en sådan avdelning är väl motiverad av flera olika skäl, bl. a. forskningsskäl och beredskapsskäl. För egen del tror jag att hans motivering här är fullt hållbar. Utskottet tycks däremot vara litet mer betänksamt. Skall emellertid avdelningen behövas, anser tydligen utskottet att det i första hand är en fråga som gäller Stockholms stad, som framför allt skulle behöva den, och utskottet anser därför, att staden också skall delta i kostnaderna. Kanske är den saken riktig. Utan närmare och litet mer detaljerade upplysningar kan man knappt ha någon bestämd mening därvidlag.

Sedan kommer emellertid utskottet med ett annat förslag, ett alternativ förefaller det, till specialavdelningen. Utskottet tycker att det borde vara möjligt att lägga in brännskadorna på plastikkirurgiska avdelningen. Jag vet inte varifrån utskottet kan ha fått den ingivelsen. Det kanske behövs en liten smula medicinskt kunnande, men i varje fall inte mycket, för att förstå, att vad utskottet här föreslår är alldeles ohållbart. En akut brännskada kräver på intet sätt något plastiskt kirurgiskt ingrepp och har därför inte någonting på en plastikkirurgisk avdelning att göra. Detta gäller om brännskador lika väl som det gäller om olycksfall av annan art. Ärrbildningar och deformationer som uppstår såsom senkommande följdttillstånd efter brännskador kan givetvis bli föremål för plastikoperationer, men det är ju en helt annan sak. Detsamma gäller också deformationer efter t. ex. andra olycksfall än brännskador. Inte skickas för den skull vanliga akuta olycksfall till plastikkirurgiska avdelningar. Säkert skulle ingen av de erfarna ledamöterna av

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

statsutskottets tredje avdelning komma på en sådan idé.

Det skulle väl gå för sig om vi hade överskott på plastikkirurgiska platser som kunde behöva utnyttjas, men vi vet alla att det är ont om dem, att personer som verkligen är i behov av plastikingripanden kan få vänta i årtal på plats, och därför kan man inte undertrycka det omdömet att utskottets skrivning här är bra verklighetsfrämmande.

Det finns mer att invända mot utskottets skrivning, och ur en viss synpunkt sett gäller det ännu allvarligare saker. Jag syftar härvidlag på vad som har skrivits om den nya barnpsykiatriska avdelningen på karolinska sjukhuset. Det är här fråga om en alldeles ny avdelning — den har tagits i bruk den 1 februari i år — och erfarenheterna kan således inte gärna vara så grundliga. Utskottet uppger här, att avdelningen omfattar 20 vårdplatser. Jag skall återkomma till den siffran litet senare. Sedan säger utskottet, att dessa 20 platser inte är belagda i tillnärmelsevis full utsträckning, trots att väntelistor föreligger.

I petitaskrivelsen begärde sjukhuset att få en viss personal till denna avdelning, och inrikesministern har, fastän i en smula reducerad omfattning, lagt fram förslag om utrustande av avdelningen med begärd personal. Det gäller här en personal som intar en verklig nyckelposition vid en klinik av denna karaktär, där barnens psykiska reaktioner skall tolkas, förklaras och eventuellt korrigeras. Det är således fråga om att skaffa barnpsykologiskt skolad arbetskraft, det är fråga om att skaffa arbetsterapeut, och det är fråga om att skaffa socialkurator; psykologiskt skolad arbetskraft som kan tolka barnens reaktioner, socialkurator som kan tolka symptomen i deras sociala sammanhang och arbetsterapeut som kan korrigera i möjligaste mån de felaktiga reaktioner som barnen har. Den

personalen är för en sådan avdelning ungefär lika nödvändig som operationsattiraljen på en kirurgisk avdelning. Denna personal kan inte ersättas av personal av andra kategorier, som inte fått den speciella utbildningen. Den kan således inte ersättas av underordnad ekonomipersonal, städbiträden o. s. v. Den kan heller inte ersättas av biträden eller sköterskeelever, som inte är utbildade för detta ändamål. Det är helt enkelt fråga om nyckelplatser. Därför gör det ett högst egendomligt intryck när utskottet skriver, att dessa personalförstärkningar inte bör medges förrän det har visat sig att avdelningen utnyttjas i ungefär avsedd omfattning, d. v. s. 20 platser.

Situationen är således i korthet den, att avdelningen inte kan fullt utnyttjas därför att den saknar personal av en viss nödvändig kategori, som är förutsättning för att arbetet skall kunna komma i gång. Samtidigt säger utskottet ifrån att denna personal inte heller får anskaffas förrän avdelningen kommit i fullt bruk, »i ungefär avsedd omfattning», som utskottet skriver. Vem kan lösa det problemet?

Förresten är det sannolikt olösligt. Riksdagen borde nämligen av utskottet ha fått veta, att det platsantal som anges, nämligen 20, sannolikt aldrig kan komma att utnyttjas med den utformning avdelningen för närvarande har. I själva verket torde det komma att visa sig, att det sannolikt inte kommer att kunna tas in mer än 12 patienter samtidigt, och att det således är en avdelning för 12 platser i stället för 20.

Det i propositionen angivna personalbehovet räcker heller inte till för 20 patienter; man får vara glad om det räcker för 12. Skulle man således ta utskottsskrivningen efter ordalagen, skulle avdelningen knappast någonsin få försättas i fullt driftsdugligt skick. Men jag utgår från att utskottsskrivningen inte skall behöva tas så bokstavigt.

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

Herr talman! Det här är en bekymmersam sak. Alla vet vi att det är mycket ont om både barnpsykiatriska vårdplatser och utbildade läkare på detta område. Både för forskningen — som härvidlag ännu är långt från målet och kanske egentligen nyss har börjat — och för läkarutbildningen och för vården av detta klientel är det därför mycket angeläget att det åtminstone ställs så att de möjligheter som finns också kan utnyttjas. Om utskottsskrivningen godtas, skulle det faktiskt betyda att en käpp sätts i hjulet. Förresten skulle utskottsskrivningen, om den godtas, komma att verka i precis motsatt riktning mot vad utskottet avsett, d. v. s. rationalisering av driften.

Lycligtvis har ju utskottet inte i sin hemställan opererat bort de anslag, som denna personalutrustning kräver. Därför kan riksdagen bara genom att ta bort de rader i motiveringen, där ärendet behandlas, möjliggöra för Kungl. Maj:t att göra denna barnpsykiatriska avdelning något så när funktionsduglig. Tar man bort dessa rader, kommer det i huvudsak att stämma överens med Kungl. Maj:ts förslag.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka att det stycke på s. 28 i utskottsutlåtandet, som börjar med »Utskottet har under hand inhämtat...» och slutar »i vad de avse denna avdelning», får utgå ur motiveringen.

När jag, herr talman, i anledning av vad jag nu anfört började närmare granska utskottsskrivningen även i andra delar av detta ärende, blev det nog klart, att det finns åtskilligt att anmärka även på andra punkter. Jag inskränker mig emellertid för närvarande till vad jag nu sagt. Kommer väl den av utskottet begärda utredningen till stånd — och den utredningen tror jag är motiverad ur andra synpunkter — blir det tids nog möjlighet att komma tillbaka och ingå på ytterligare granskning.

I detta anförande instämde herr *Stjärne* och fröken *Vinge*.

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet **HEDLUND**: Herr talman! Utskottet har utförligt uppehållit sig vid förhållandena på karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Det kan därför vara påkallat att även ifrån min sida säga något om dessa sjukhus. Som bekant pågår där vissa rationaliseringsutredningar och undersökningar. Dessa undersökningar tar tid, kräver rätt mycket arbetskraft och har inte kunnat forceras i det tempo som hade varit önskvärt. Utskottet förordar nu att undersökningarna väsentligen vidgas så att det blir en allmän undersökning av möjligheterna till rationalisering och kostnadsbesparing. Det är klart att man även ifrån regeringens sida måste vara angelägen om att sådana här undersökningar kommer till stånd. Men de motiveringar, som utskottet har andragit för den fortsatta rationaliseringsundersökningen och dess skyndsamma bedrivande, är sådana att jag för min del inte anser mig kunna utan vidare ställa mig bakom dem.

Utskottet gör gällande att vårdkostnaderna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet undergått en även i jämförelse med andra sjukhus avsevärd stegring och får anses anmärkningsvärt höga. Jag skall be att få andraga några siffror, som i viss mån belyser hur det förhåller sig i detta hänseende. Jag vill emellertid förutskicka, att dessa siffror inte är helt rättvisande för karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets del. Siffrorna för dessa sjukhus utgör nämligen genomsnittet för sjukhusens vårdkostnader för budgetåren 1949/50 och 1950/51 och måste jämföras med kalenderårs-siffrorna för 1949 och 1950 för andra sjukhus. Genomsnittssiffrorna har påverkats av de kraftiga kostnadsökningarna under första halvåret 1951, som föranleddes av de då inträdda löne-

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

stegringarna. Om man ej tar hänsyn till detta förhållande, kommer man fram till att den procentuella stegringen av vårdkostnaderna från 1940 till 1950 utgjorde vid karolinska sjukhuset — det ena av de två sjukhus det här är fråga om — 169 procent och vid serafimerlasarettet 138 procent. Vid Sabbatsberg var siffran 166 och vid akademiska sjukhuset i Uppsala 205. Den procentuella stegringen är alltså minst vid serafimerlasarettet och skulle vara något litet högre vid karolinska sjukhuset än vid Sabbatsbergs sjukhus. Men beaktar man den felkälla, som jag nyss talade om, kommer man till att stegringen är ungefär densamma vid karolinska sjukhuset och Sabbatsberg.

Skulle emellertid kostnaderna vid dessa båda sjukhus kunna minskas, så är det naturligtvis i hög grad angeläget att detta sker, oavsett om kostnaderna är höga eller låga jämfört med kostnaderna vid andra sjukhus.

Utskottet har för sin del funnit en minskning av kostnaderna möjlig genom att reducera personalen vid sjukhusen. Det bör naturligtvis få ankomma på den blivande utredningen att förutsättningslöst pröva även den frågan. Från sjukhusens sida har det emellertid hävdats, att personalens storlek i görligaste mån har anpassats efter patientbeläggningen, och det förefaller som om den uppgiften inte är oriktig. Det har även framhållits, att den stängning av avdelningar eller delar därav, som förekommit, har varit orsakad just av bristen på personal, ett förhållande som har kommit till uttryck i anslagsförbrukningen. Belastningen på karolinska sjukhusets avlöningsanslag under budgetåret 1949/50 skulle ha blivit inte mindre än 765 000 kronor och under påföljande budgetår drygt 900 000 kronor större, om inte personalbristen hade förelegat.

Utskottet hänvisar vidare till en genom besparingsutredningen 1951 vidtagen utredning, där man hade förordat åtgärder, som skulle innebära bespa-

ringar på omkring 370 000 kronor. Här om säger utskottet, att besparingarna endast delvis blivit genomförda. Det är riktigt men tycks ha haft ganska giltiga skäl för sig. Det var nämligen så, att ungefär $\frac{2}{3}$ av den minskning, som besparingsutredningen hade ansett möjlig att genomföra, trodde man sig kunna vinna på så sätt att assistentsköterskan för nattjänst skulle ersättas med en elev. Det var emellertid inte möjligt att göra detta med hänsyn till de regler, som gällde för användningen av eleverna i sjukvårdsarbetet. Först numera, sedan sköterskorna har fått en reglerad arbetstid och övertidsersättning för arbetstid över 48 timmar per vecka, har det ansetts ekonomiskt lönande att pröva en annan väg i detta sammanhang, nämligen att byta ut nattsköterskorna mot sköterskebiträden. En sådan omläggning prövas för närvarande på inte mindre än nio av kirurgavdelningarna. En sådan reform kan emellertid inte genomföras på en gång. Det fordras att biträdena lärs upp och blir tillräckligt kunniga för att ta hand om dessa uppgifter.

En annan kostnadsbesparing hade man tänkt sig vinna genom en viss rationalisering av kansli- och kontorsarbetet. En sådan rationalisering har också skett, men den har inte lett till någon nämnvärd besparing ännu på grund av att några av de i samband med omläggningen på övergångsstat förda befattningarna fortfarande är besatta med sina ursprungliga innehavare.

Till sist skulle jag vilja nämna att besparingsutredningen också har tänkt sig att man genom att övergå till maskinell disk på avdelningarna skulle kunna vinna åtskilligt. Numera föreligger det emellertid fullständiga utredningar inom den centrala sjukvårdsberedningen, vilka ger vid handen att maskindiskning på avdelningarna inte är ekonomisk utan tvärtom.

Jag skulle så vilja säga några ord om brännskadeavdelningen. Enligt upplysningar som jag har inhämtat är det inte

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

möjligt att göra som utskottet har förutsett, nämligen att lägga in brännskadefallen på plastikkirurgiska avdelningen på serafimerlasarettet, utan att avsevärt förlänga de redan nu alldeles för långa väntetiderna. Till detta kommer, att syftet med införandet av den speciella brännskadeavdelningen i mycket väsentlig grad var av beredskapsnatur. Det är nämligen mycket utforskat hur man skall komma till rätta med brännskadefallen i olika hänseenden, och det anses både här och utomlands vara i hög grad angeläget att forskningen på detta område intensifieras.

Detta är alltså jämte överbeläggningen på karolinska sjukhusets plastikkirurgiska avdelning motivet till framställningen om inrättande av en brännskadeavdelning.

Beträffande den barnpsykiatriska avdelningen vid karolinska sjukhuset har utskottet ställt sig i sak välvilligt, men utskottet har uppställt ett villkor, som förefaller att vara rätt svårt att uppfylla. Man är nämligen villig att gå med på vad som begärts, under förutsättning att vårdplatserna kommer att utnyttjas, men huruvida vårdplatserna kommer att utnyttjas är just beroende på huruvida man får tillräcklig personal eller inte. Därför förefaller det som om man hade — jag vill inte säga blandat ihop orsak och verkan, men något i den stilen.

Man måste väl ändå tänka sig, att man skall ha personal innan man tar in patienter.

I övrigt, herr talman, tycker jag att man bör vara tämligen tillfredsställd från regeringens sida med den behandling som regeringens förslag har fått i denna punkt.

Herr MÅRTENSSON i Uddevalla: Herr talman! Vi var såväl på tredje avdelningen som i utskottet fullt medvetna om att om vi komme att föreslå en utredning angående verksamheten vid

karolinska sjukhuset skulle detta förorsaka en viss kritik när frågan sedan skulle behandlas i kammaren. Trots detta ansåg vi, på grund av de kostnadsansökningar som under de senare åren har förekommit, att det var nödvändigt att en översyn av denna verksamhet skulle komma till stånd.

Avlönings- och omkostnadsanslagen för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet utgör för innevarande budgetår 22 270 900 kronor, och för nästa budgetår har Kungl. Maj:t begärt 29 141 000 kronor. Detta innebär en ökning på ett år med inte mindre än 6 870 100 kronor, och ändå måste man erkänna att Kungl. Maj:t har prutat ganska kraftigt på de förslag som har kommit från direktionen. Jag skall komma till dessa siffror senare.

Statsrådet och chefen för inrikesdepartementet ansåg att vad utskottet här har skrivit i fråga om kostnadsökningarna vid karolinska sjukhuset var något missvisande; det hade varit ännu större kostnadsökningar vid andra sjukvårdsanstalter, om man räknar i procent. Ja, vårdkostnaden vid karolinska sjukhuset utgjorde år 1940 15 kronor 14 öre. År 1950 utgjorde samma kostnad 40 kronor 79 öre, och för 1951 har vårdkostnaden preliminärt beräknats till 51 kronor. Detta innebär en ökning från år 1940 till år 1951 med inte mindre än 35 kronor 86 öre per dag eller närmare 36 kronor.

Nu nämnde statsrådet och chefen för inrikesdepartementet, såsom jag förut sade, att om man använder procenträkning skall man finna att ökningen har varit ännu kraftigare vid vissa andra sjukvårdsanstalter. Ja, procenträkning är ett mycket bra räknesätt, men den kan ge ganska orättvisa utslag vid vissa tillfällen. Jag tror att jag i ett annat sammanhang har framhållit detta ifrån denna talarstol.

Om man inte räknar i procent utan i absoluta tal, finner man att kostnadsökningen från år 1940 till år 1950 var 25 kronor vid Sabbatsbergs sjukhus,

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

omkring 23 kronor vid akademiska sjukhuset i Uppsala och omkring 21 kronor vid centrallasaretet i Stock-sund. Mest har kostnaderna således stigit vid karolinska sjukhuset.

I sina petita för budgetåret 1952/53 har klinikcheferna begärt 117 nya befattningshavare. Direktionen har skurit ned önskemålen till 72 befattningshavare, och Kungl. Maj:t har prutat ned ytterligare till 11 befattningshavare. Utskottet har strukit bort ytterligare fyra å fem befattningshavare. Men utskottet befarar att långt gående krav på personalökning åter kommer att framföras från klinikcheferna och från direktionen, om man inte gör någonting för att om möjligt — märk väl om möjligt — åstadkomma en begränsning. Det är därför som utskottet har förordat en förutsättningslös utredning.

Vi har varit fullt medvetna om att såväl direktionen som den nye överdirektören nedlägger ett omfattande arbete för att försöka förbilliga driften. Men vi tror ändå att det skulle vara till en viss fördel om det tillsattes en kommitté, som även skulle ha representanter från andra sjukvårdsinrättningar här i landet som finge lov att närmare pröva förhållandena vid karolinska sjukhuset och undersöka förutsättningarna för en förenkling av driften och förbilligande av kostnaderna.

Jag skall sedan bara nämna några ord om ett par punkter som har varit uppe här i debatten, nämligen frågan om barnavdelningen och frågan om brännskadeavdelningen.

Jag skall, herr talman, inte ingå på några detaljer i dessa frågor, eftersom vi i denna kammare har en ledamot av direktionen vid karolinska sjukhuset; han är betydligt mera insatt i detaljerna än jag är.

Den barnpsykiatriska kliniken är byggd för 20 platser. Varje plats, har det uppgivits för utskottet, har kostat lågt räknat 50 000 kronor. Nu har det

emellertid sagts att överläkaren inte vill ha in mer än 12 barn på avdelningen, eftersom vården försvåras om man har fler patienter där. De återstående salarna får i så fall användas för andra ändamål, till och med för ändamål som vi inom tredje avdelningen har ansett olämpliga.

Under höstens lopp var tredje avdelningen och såg på barnpsykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Denna är landets äldsta universitetsklinik för barnpsykiatri. Där fick vi höra att man i Uppsala inte gärna vill ha mer än 14 barn på varje avdelning. De återstående sex platserna på dessa avdelningar disponerar man emellertid för barn över 15 år. Detta anses värdefullt inte minst ur den synpunkten, att man slipper ta in de sjuka tonårsbarnen på sinnessjukhusen. Vi har inom avdelningen ansett att det borde undersökas om man inte kunde göra likadant på barnavdelningen vid karolinska sjukhuset.

Nu har det gjorts gällande, att det är på grund av personalbrist som man inte har kunnat belägga barnavdelningen i den utsträckning som skulle vara önskvärd. Jag vet inte om tredje avdelningen har fått felaktiga uppgifter, men vi har i alla fall fått de uppgifterna, att barnavdelningen är avsedd för 20 platser och att personal är anställd för dessa 20 platser men att avdelningen för närvarande inte är belagd till mer än sju å åtta platser. Då måste man göra sig den frågan: Kan det verkligen vara brist på personal som har förorsakat att barnavdelningen inte har kunnat vara belagd ens i den utsträckning som överläkaren har ansett vara lämplig, nämligen med 12 patienter?

Vad sedan brännskadeavdelningen beträffar är denna, enligt uppgifter som tredje avdelningen har erhållit, avsedd som en forskningsavdelning. Vi är på tredje avdelningen inom statsutskottet inte motståndare till forskningsverksamheten.

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

Men enligt de uppgifter, som erhållits, pågår det och har sedan ganska lång tid pågått en omfattande forskningsverksamhet just på detta område i de stora länderna ute i världen, framför allt i England och Amerika. Man måste då göra sig den frågan om Sveriges resurser verkligen kommer att räcka till för att i olika avseenden sätta i gång en sådan forskningsverksamhet att vi kan tävla med forskningen i dessa andra länder. Är det inte lämpligare att vi här i landet försöker tillgodogöra oss de forskningsresultat som åstadkommes på andra håll i världen?

Vad sedan gäller utskottets skrivning på denna punkt så ville doktor Bergstrand göra gällande att statsutskottets tredje avdelning på något sätt missuppfattat saken och därför skrivit såsom man gjort. Ja, det är möjligt att det förekommit någon missuppfattning — jag är dock inte alldeles övertygad därom. Men tredje avdelningen ifrågasätter ju närmast om det inte, därest det skall upprättas en brännskadeavdelning vid karolinska sjukhuset, där brännskade får ungefär samma vård som för närvarande lämnas vid serafimerlasarettet, skulle vara till fördel att Kungl. Maj:t upptog förhandlingar med Stockholms stad för att få utrönt, om inte staden skulle kunna bidra med en viss del av kostnaderna för avdelningen. Jag tror att detta är en sak som bör bli föremål för den utredning som avdelningen har rekommenderat.

Till sist vill jag understryka att tredje avdelningens förslag om utredning inte bottnar i någon negativ inställning till sjukhusen eller deras ledning, men vi har varit bekymrade över de oerhörda kostnadsökningar som år efter år förekommer på detta område. Vi vill därför ha till stånd en förutsättningslös utredning om och i vad mån besparingar skulle kunna göras genom vissa omändringar och rationalisering-

ar, utan att detta behövde medföra någon försämring av vårdmöjligheterna vid dessa sjukvårdsinrättningar.

Jag ber med det sagda, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet HEDLUND: Herr talman! För undvikande av missförstånd vill jag understryka vad jag nyss sade, nämligen att man måste värdesätta utskottets stora intresse för att det på ifrågasvarande område skall företagas rationaliseringsundersökningar. Vad jag ville vinna med att andraga siffrorna för vårdkostnaderna var bara att få klarlagt, att dessa kostnader inte kan anses var exceptionellt höga vare sig vid karolinska sjukhuset eller serafimerlasarettet. Däremot är jag den förste att medge, att kostnadsökningen i allmänhet vid sjukhusen har blivit mycket stor och att sjukhusens kostnader naturligtvis bör nedbringas så långt det är möjligt utan att vårdstandarden försämrans.

Vad beträffar den barnpsykiatriska avdelningen vid karolinska sjukhuset och det villkor som utskottet har uppställt, i det att utskottet säger att man inte kan få personalförstärkning om inte beläggningen blir fullständig, så var det min mening att framhålla att detta är ett villkor som knappast kan uppfyllas, då den fulla beläggningen inte kan tillåtas förrän det skett en personalförstärkning.

Vad vidare brännskadeforskningen angår, medger jag att det naturligtvis blir en avvägningsfråga vad vi i detta sammanhang anser oss ha råd att offra på beredskapen. Jag tror emellertid att det inte är försvarligt att helt lämna denna uppgift åsido.

Jag är överens med utskottets talesman om att det kan vara lämpligt att på denna senare punkten uppta reso-

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

nemang med Stockholms stad om kostnadsfördelningen.

Herr BERGSTRAND (kort genmäle): Herr talman! Jag måste i vissa avseenden komplettera avdelningsordförandens uppgifter. När han säger att den barnpsykiatriska avdelningen är tilltagen för 20 patienter, är det alldeles riktigt, men den är inte — och det är ett mycket stort men — fullständigt utbyggd för 20 patienter. Det kan nog — jag var inte inne på den saken i mitt förra anförande — på goda skäl sägas att hela avdelningen från början är felkonstruerad. Det finns inte där tillräckligt med behandlingslokaler. På en avdelning av detta slag behöver man inte — jag berörde tidigare i förbifarten den saken — utrymmen för samma ändamål som på t. ex. en kirurgisk avdelning. Det finns emellertid nu på den barnpsykiatriska avdelningen omlägnings- och steriliseringsrum, som man där knappast har användning för. Där emot har det inte från början räknats med några lokaler, där psykologen, arbetsterapeuten, socialkuratorn o. s. v. kan arbeta. Dessa befattningshavare har dock, såsom jag förut framhållit, nyckelpositioner på avdelningen. Avdelningen som sådan kan inte arbeta om inte dessa befattningshavare finns där.

Det är alltså inte något kvantitativt problem det här gäller. Det är alldeles påtagligt att det finns tillräckligt med personal i övrigt, men det finns inte de befattningshavare som framför allt behövs för att den barnpsykiatriska avdelningen skall kunna fylla sin uppgift.

Om man tar undan det utrymme, som alltså behövs för att psykologen, arbetsterapeuten, socialkuratorn o. s. v. skall kunna arbeta, måste platsantalet på avdelningen skäras ned till de tolv platser som det har talats om. Jag förstår inte hur man skall kunna undvika detta. Det blir här ur medicinsk synpunkt en *circulus vitiosus*, som inte kan

brytas på annat sätt än genom att de befattningshavare, som jag berört, tillsättes.

Jag vidhåller därför att just den motivering, som utskottet på denna punkt har anfört, bör utgå, så att inrikesministern skall kunna försätta den barnpsykiatriska avdelningen i arbetsdugligt skick.

Herr BIRKE: Herr talman! Vad ett enhälligt statsutskott här velat ge uttryck åt är, såsom herr Mårtensson i Uddevalla redan framhållit, att man önskar en översyn av driftskostnaderna vid karolinska sjukhuset. Jag vill nu helt kort ange bakgrunden till att statsutskottet beträffande denna utredning har skrivit på det sätt som man gjort.

Utskottet har konstaterat att vid karolinska sjukhuset finns för närvarande 1 665 befattningshavare. Beläggningen uppgår i regel till 75 %, vilket är den lägsta beläggningssiffran för undervisningssjukhusen här i landet. Antalet vårdade patienter har härigenom sjunkit till 1 093, vilket innebär att vid karolinska sjukhuset finns det ungefär 1,5 befattningshavare per vårdad patient. Dessa siffror föranleder säkerligen de många landstingsmän, som finns här i kammaren, att göra en jämförelse med förhållandena på de olika läns-lasareten. Även med hänsyn tagen till att ett undervisningssjukhus måste ha större vårdpersonal än andra sjukhus, är dock siffran för karolinska sjukhuset mycket hög.

Utskottet har vidare konstaterat att det tidigare företagits en besparingsutredning, vars resultat dock, såsom statsrådet här nämnt, endast utnyttjats på sådant sätt att kostnaderna minskat med 60 000 kronor. Utskottet anser därför att det skulle vara värdefullt om medicinsk sakkunskap utanför karolinska sjukhuset kunde komma till användning vid en kommande utredning.

Herr Bergstrand har här ifrågasatt om inte den barnpsykiatriska avdel-

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

ningen är felkonstruerad. Jag har själv ett visst ansvar för konstruktionen av denna avdelning, eftersom jag varit medlem av det arbetsutskott, som har haft hand om uppförandet av den byggnad som nu skall invigas den 18 april. Jag vill säga herr Bergstrand att när avdelningen planerades, trodde vi att 20 patienter skulle få rum på det utrymme av ca 380 m², som beräknades för avdelningen. Vi trodde också att den polikliniska verksamheten skulle kunna helt förläggas till den poliklinik, som också finns i barnklinikens huvudbyggnad och som omfattar ett utrymme av ca 480 m². Nu har emellertid överläkaren sagt, att de barnpsykiatriska fallen inte kan behandlas på denna stora poliklinik, såsom byggnadskommittén räknat med, utan de måste i stället tagas emot på den barnpsykiatriska avdelningen, med konsekvens att barnantalet måste minskas från beräknade 20 till 16 enligt professor Lichtenstein och 12 enligt överläkarens mening. Detta går ju stick i stäv med de planer som byggnadskommittén utarbetat och där det förutsattes att den polikliniska verksamheten skulle helt förläggas till den stora gemensamma polikliniken med dess 480 m². Den barnpsykiatriska avdelningen på 380 m² skulle endast användas för de 20 patienter, som där intoges, plus vissa andra vårdbehov.

Vid ett besök på avdelningen finner man, att rummen där användas på sådant sätt att det i ett finns en torr sandlåda, i ett annat en våt sandlåda och i ett rum för 4 patienter en hyvelbänk. Man frågar sig, om detta verkligen är en riktig disposition av de utrymmen som staten i detta avseende kostat på.

Barnkliniken rymmer nu 219 platser, men man vill avföra 4 från barnpsykiatriska avdelningen, vilket gör att antalet platser vid barnkliniken skulle bli 215. Hurudan är då beläggningen på barnkliniken? Jo, enligt karolinska sjukhusets beläggningsrapport för decem-

ber månad har patientantalet där varit högst 103 och lägst 55, vilket i genomsnitt är 70 patienter. Man säger emellertid att antalet befattningshavare på denna klinik, vilket är 224, inte räcker till. Det är klart att vårdformerna kan skifta och att det kan ske moderniseringar som ökar kraven på personal, men åtminstone inom landstingen får vi vara rätt sparsamma med personal, och vi landstingsmän måste fråga oss om det verkligen inte räcker med 224 befattningshavare.

Utskottet har haft den uppfattningen att man bör försöka få en beläggning som bättre motsvarar antalet vårdplatser. Men utskottet har inte, herr statsråd, sagt att den barnpsykiatriska avdelningen skall vara fullbelagd innan man där får alla de befattningshavare som anses behövliga. Utskottet har endast framhållit att avdelningen skall utnyttjas ungefär i avsedd omfattning — d. v. s. patientantalet kan vara 14, 15 eller 16. Men utskottet anser inte att man kan begära att få full personalstyrka så länge det endast finns 7 patienter på avdelningen.

Sedan skulle jag säga någonting om den kostnadsjämförelse, som statsrådet och herr Mårtensson berörde. Jag vill erinra om att jämförelsen med Sabbatsbergs sjukhus inte är så väl vald, därför att det är bland de äldsta sjukhusen i Stockholm, medan karolinska sjukhuset är det modernaste vi har.

Sedan har det talats om brännskadeavdelningen. Om jag inte är fel underbyggd, finns det en sådan vid akademiska sjukhuset i Uppsala, vars överläkare nu är i Korea för att studera brännskadorna i kriget där. Alltså är beredskapen i viss mån tryggad, så man behöver inte hysa alltför stora farhågor för den, om brännskadeavdelningen inte skulle komma till stånd.

Jag har fått den uppfattningen av riksdagens uttalanden i flera sammanhang, att man beträffande undervisningssjukhusen i första hand skall gag-

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

na undervisningen, inte den öppna eller slutna vården. Man kan därför inte åberopa de långa väntelistorna vid plastikavdelningen på serafimerlasarettet som skäl för att riksdagen skall inrätta en ny brännskadeavdelning. Det är huvudmännen för sjukvården, som får ordna den detaljen.

Jag är övertygad om att kammaren, som är sammansatt av så många kunniga sjukvårdsmän, inte har några betänkligheter mot att ansluta sig till statsutskottets enhälliga utlåtande, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Herr von FRIESEN: Herr talman! Jag skall i detta sammanhang uppehålla mig vid två saker, som rör karolinska sjukhuset.

Den första berör den allmänna barnavdelningen. Den har i viss mån den senaste ärade talaren också yttrat sig om, då han här talade om svårigheten att belägga avdelningen. Det är alldeles uppenbart, att denna svårighet beror på att tillräcklig personal inte står till förfogande. Det är därför att man inte har bifallit sjukhusdirektionens hemställan om ett tjugotal sjuksköterskor, som avdelningen bara kan beläggas till ungefär två tredjedelar av sin kapacitet. När man startade avdelningen, förklarade man, att man saknade närmare erfarenhet för att kunna bedöma hur framtiden skulle gestalta sig i detta avseende. Men redan nu efter närmare ett års erfarenhet har det blivit klart bestyrkt, att det inte går att belägga avdelningen till fullo på grund av otillräcklig personal. Då herr Birke gjorde gällande, att personalen är tillräcklig, och han därvid nämnde landstingens erfarenheter och den sakkunskap på sjukvårdens område, som finns i kammaren, vill jag invända, att den utredning, som är gjord, ger vid handen, att karolinska sjukhusets barnklinik med avseende på personal i förhållande till vårdplatser befinner sig i sämre läge än samtliga motsvarande av-

delningar ute i landet i genomsnitt. Jag skall gärna framlägga resultatet av denna statistik.

En avdelning på ett sjukhus av denna typ bör självfallet vara belagd i full utsträckning. Det finns två intressen, som konkurrerar med varandra — i motsats till herr Birke anser jag nämligen inte att det ena är så klart dominerande. Det ena ändamålet är undervisningen. Om det bedrivs undervisning på sjukhuset, är det nödvändigt, att avdelningarna får ett tillfredsställande antal patienter. Men det är inte det enda syftet med ett sjukhus av denna typ. Vad är det för syften man vill tillgodose genom ett rikssjukhus, men vilka inte tillräckligt kan tillgodoses genom landstingens i och för sig förträffliga sjukhusavdelningar? Det är ovanliga och sällsynta sjukdomsfall, som kräver särskild specialutbildning både för diagnostiken och behandlingen. Jag tänker till exempel på alla dessa småbarn med medfödda hjärtsjukdomar. Det finns mycket betydelsefulla metoder för att återställa dem till hälsa. Men innan de till äventyrs kan opereras måste de genomgå en mycket ingående undersökning, som bara kan utföras av de högt kvalificerade specialister, som finns på ett sjukhus av denna typ.

Jag tycker att det är en smula egenodligt, att allmänheten i olika tidningar får läsa om moderna behandlingsmetoder men samtidigt får höra, att statsmakterna inte vill lämna tillräckliga anslag till personal för att bedriva denna verksamhet i erforderlig omfattning.

Jag vidhåller, att en jämförelse mellan de av staten drivna sjukhusen och landstingens sjukhus utfaller oförmånligt för de statliga. Detta är en erfarenhet, som kan göras på andra områden, där staten är huvudman. Det har alltid visat sig, att det har blivit sämre sjukvård, när staten skall bedriva den. Vi ser detta på till exempel sinnessjukhusen.

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

Man kan tyvärr inte begära att landsingen och de stora kommunerna skall bedriva sjukvård av denna typ. Det måste vara ett statsintresse med hänsyn till den undervisning som lämnas vid sjukhusen.

Beträffande den andra frågan jag skall sysselsätta mig med har herr Bergstrand också kommit med mycket befogad kritik. Det rör den barnpsykiatriska avdelningen. Då jag själv under en följd av år arbetat på detta ämnesområde och förestått en barnpsykiatrisk rådfrågningsbyrå i Göteborg, vågar jag kanske åberopa någon personlig erfarenhet om hur man skall förfara, när det gäller undersökning och behandling av denna typ patienter. Metoderna för behandling och undersökning avviker nämligen högst väsentligt från dem som vi är vana vid på andra områden, där det gäller de enbart kroppsligt sjuka. Barnen måste undersökas efter alldeles särskilda metoder, där de sandlådor, som herr Birke en smula ironiserade över, spelar en ingalunda betydelselös roll. De behöver studeras på särskilt sätt i sin verksamhet, sin aktivitet. Men det är inte bara barnen, som måste undersökas. En minst lika viktig undersökning måste ske beträffande deras föräldrar.

En slutsats av detta blir, att man måste ha tillräcklig personal, detta så mycket mer som den barnpsykiatriska verksamheten på karolinska sjukhuset inte bara bedrivs på denna speciella avdelning utan det är läkarnas och dessas medhjälparens uppgift att gå omkring till andra sjukhusavdelningar och bedriva en mycket omfattande konsulterande verksamhet.

Jag tycker att Kungl. Maj:t, när det gäller anslag för personal, har fått fram så pass mycket som man rimligtvis kan begära, även om Kungl. Maj:t inte har kunnat gå med på precis lika mycket, som krävts från den ansvariga ledningens sida. Men om man får den personal, som här har äskats, går det

att bedriva verksamheten under förutsättning att avdelningen endast får beläggas till det patientantal, som den ansvarige överläkaren anser lämpligt, nämligen tolv patienter.

Jag vill passa på att korrigera statsutskottets tredje avdelning, när man åberopar förhållandena på motsvarande klinik på Uppsala akademiska sjukhus. Jag kan inte finna annat, herr talman, än att utskottet och dess talesman har blivit vilsledda. Antalet patienter, som intages på ifrågavarande avdelning i Uppsala, torde i stället vara tolv. Läkarna där anser i likhet med läkarna på barnpsykiatriska avdelningen på karolinska sjukhuset, att detta är det rätta platsantalet. Men härtill kommer att den personal, som står till förfogande för läkarna i Uppsala — detta har inte alls nämnts av utskottets talesman herr Mårtensson — är inte mindre än sexton personer. Den är med andra ord fullt tillräcklig för den barnpsykiatriska verksamheten på den avdelning enligt de riktlinjer, som måste anses sunda och riktiga.

I likhet med herr Bergstrand anser jag därför att det är orimligt att komma med en skrivning, sådan som utskottet här har presterat. Jag är en smula förvånad över att utskottet har vidhållit denna skrivning. Det har under hand upplysts för mig, att utskottet har varit informerat om de verkliga förhållandena, men dem har man inte tagit hänsyn till. Liksom herr Bergstrand anser jag också att det är uppenbart, att den avdelning, som har kommit till stånd på karolinska sjukhuset, har blivit feldimensionerad. Den har uppförts för ett helt annat ändamål än det som här avses. Man har antingen inte lyssnat till den sakkunskap, som stått till förfogande, eller också inte bemödat sig om att skaffa sig sådan sakkunskap.

Härvid är tyvärr ingenting att göra. Avdelningen är nu färdig och måste tas i bruk sådan den är med instru-

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

ment och anordningar, som är avpassade för helt annan sorts behandling. Man får försöka göra det bästa av situationen.

Men med de erfarenheter jag har och efter att ha talat med den, som är ansvarig för sjukhusvården på avdelningen, kan jag inte, herr talman, gå med på ett uttalande av riksdagen av den innebörd, som står på s. 28 i statsutskottets utlåtande nr 11. Jag skall be att få ansluta mig till det yrkande, som under överläggningen framställdes av herr Bergstrand, att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan med uteslutande av det stycke på s. 28, som börjar med orden »Utskottet har — — —» och slutar med »— — — denna avdelning».

Herr MÅRTENSSON i Uddevalla: Herr talman! Jag skall bara säga ett par ord om personalen vid barnavdelningen.

När tredje avdelningen behandlade denna punkt, gjorde vi vissa undersökningar. Vi hade ganska omfattande föredragningar. Vi ställde den frågan, om inte den psykiatriska barnavdelningen vid karolinska sjukhuset är avsedd för tjugo platser. Vi fick till svar, att det förhåller sig så.

Vidare frågade vi vad det kunde bero på, att det för närvarande inte vårdas mer än sju eller åtta patienter på denna avdelning. Vi fick då det svaret, att det inte finns personal tillräckligt. Vi ställde då den frågan, huruvida inte personalen var avpassad efter de 20 platser, som skulle finnas på avdelningen. Det svarades då, att så var förhållandet. Det verkar ju då ganska egendomligt när man här i debatten vill göra gällande, att det inte finns tillräckligt med personal för att kunna belägga 12 platser, eftersom ju den tillgängliga personalen skulle vara tillräcklig för en beläggning av 20 platser.

Herr Bergstrand gjorde gällande — även herr von Friesen var inne på den frågan — att den personal, som är an-

ställd vid denna barnavdelning, inte är lämplig. Den skulle inte ha den utbildning, som den borde ha. Ja, men detta kan man väl ändå inte lasta statsutskottet för utan det är väl de som anställer personalen som får se till, att den personal erhålles, som är mest lämplig för ifrågavarande vårduppgifter. Om det nu skulle förhålla sig på det sättet, att det inte råder någon brist på personal på denna avdelning, utan det tvärtom skulle vara överflöd på personal men denna inte skulle vara lämplig för sin uppgift, då får väl direktionen se till att det blir en omplacering av personalen där. Om inte direktionen vill taga detta initiativ, får väl, förmodar jag, Kungl. Maj:t se till att en sådan ändring kommer till stånd.

Sedan vill jag till slut säga några ord till herr von Friesen. Han talade om att vi under alla förhållanden måste se till att dessa utbildningssjukhus skall ha en så hög standard som möjligt — en högre standard än vad som förekommer vid övriga sjukvårdsinrättningar här i landet. Avdelningen har emellertid inte på en enda punkt gjort gällande, att standarden skall skäras ned. Vi har gjort gällande, att det skall göras en undersökning om det inte kan gå att i viss mån rationalisera verksamheten utan att detta behöver medföra någon standardsänkning.

Herr EKDAHL: Herr talman! Det kan synas underligt, att en representant från Kristianstads län tar till orda i förevarande fråga. Jag gör det emellertid därför att jag i åtskilliga år haft personliga kontakter med karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Genom dessa kontakter har jag fått klart för mig, att man är mycket bekymrad över dröjsmålet med inrättandet av den brännskadeavdelning, som omtalas på s. 28 i utskottsutlåtandet. Utskottet säger där, att anställandet av en förste underläkare såsom chef för den föreslagna

Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

brännskadeavdelningen inte bör ske förrän det klarlagts, om inte den plastikkirurgiska avdelningen vid serafimerlasarettet genom den av utskottet under punkt 43 i nu förevarande utlåtande förordade personalförstärkningen får möjlighet att omhändertaga dessa fall.

Nu säger vederbörande på karolinska sjukhuset att man må förstärka personalen på den plastikkirurgiska avdelningen hur mycket som helst, man kan ändå inte ta emot några brännskadefall där. De ansvariga på sjukhuset är dessutom angelägna att framhålla, att initiativet till denna brännskadeavdelning har tagits bl. a. i beredskapssyfte. Direktionen hade på sin tid fört fram förslag om en sådan avdelning efter samråd med expertis från USA, som med eftertryck hävdade den uppfattningen, att en sådan var ytterst^o nödvändig.

Det är självfallet svårt att som frågan nu ligger till rubba på utskottets uppskovsmotivering, och jag skall inte försöka det heller. Jag vill bara säga, att de, som närmast har ansvaret för den sjukvård det här är fråga om, är synnerligen angelägna om att regeringen sätter i gång den av utskottet påyrkade utredningen så fort ske kan och att denna bedrivs med största skyndsamhet, så att denna brännskadeavdelning, vilken odiskutabelt torde motsvara ett synnerligen aktuellt behov, får komma till stånd så fort som möjligt.

Fröken HÖJER: Herr talman! Utskottsavdelningens ordförande lade i sitt anförande tyngdpunkten vid att kostnaderna per dag vid karolinska sjukhuset hade ökat betydligt mer än kostnaderna vid andra sjukhus. Därvid nämnde han inte södersjukhuset. Jag har begärt ordet för att framhålla något som enligt min mening inte tillräckligt understrukits i diskussionen. När ett sjukhus har specialavdelningar av skilda slag — speciellt när det har en rad specialavdelningar som saknas vid centrallasarettet — och dessutom

har polikliniker av skilda slag, då blir kostnaden per dag högre, ehuru man varken kan säga eller påvisa att den är oskäligt hög. Enligt vad jag erfarit är kostnaden per dag på södersjukhuset mellan 50 och 60 kronor — min talesman sade att den var närmare 60 kronor. Nu har vi fått höra, att kostnaden vid karolinska sjukhuset, som är ett universitetssjukhus, är 51 kronor per dag.

Herr Birke underströk dessutom, att personalantalet vid karolinska sjukhuset förhåller sig till antalet vårdplatser som 1,5 till 1. Ja, men vi har ju vid karolinska sjukhuset även annan verksamhet än den, vid vårdavdelningarna. Vi har där en rad polikliniker, och enligt mitt förmenande är det utomordentligt värdefullt att vi bygger ut denna verksamhet och att vi har personal anställd där. Givetvis kommer då personalantalet per säng att bli högre vid ett sådant sjukhus. Vi har länge sett att förhållandena är sådana vid södersjukhuset.

Herr talman! Jag har begärt ordet för att understryka, att kostnaderna vid ett sjukhus måste ses mot bakgrunden av hela den verksamhet, som bedrivs vid sjukhuset i fråga, och inte bedömas bara med hänsyn till antalet vårdplatser. Med dessa ord vill jag instämma i det av herr Bergstrand under debatten framförda yrkandet.

Herr BERGSTRAND: Herr talman! Jag vill endast säga några ord i anledning av herr Mårtenssons senaste yttrande. Herr Mårtensson sade nämligen att det rimliga och riktiga vore, att sjukhusdirektionen genom en omdirigering av personalen åstadkomme en lämpligare fördelning av det hela. Ja, det är möjligt att det kan gå att genomföra, men därom har utskottet ingenting sagt. Däremot vet jag att utskottet sagt ifrån, att den personal, som är absolut av behovet påkallad, inte skall få tillsättas förrän de omständigheter in-

Distriktssköterskornas resor.

träffat som vi tidigare talat om.

Det är väl ändå givet att när det är fråga om nyckelpositioner så går det inte att helt enkelt lägga fram en massa nycklar och säga: »Här har vi en massa nycklar. Kan vi inte använda någon av dessa i stället för just den, som passar till låset?» Det är just den saken det gäller.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring beträffande motiveringen, som under överläggningen föreslagits av herr Bergstrand; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Bergstrand begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 41:o i utskottets förevarande utlåtande nr 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring beträffande motiveringen, som under överläggningen föreslagits av herr Bergstrand.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Bergstrand begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavos 133 ja och 66 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 42—93.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 94.

Distriktssköterskornas resor.

Sedan punkten föredragits, anförde

Fröken LILJEDAHL: Herr talman! Som framgår av utskottsutlåtandet har i samband med frågan om bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor behandlats en motion, i vilken jag och fyra medmotionärer hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i bestämmelserna om statsbidrag till distriktssjukvården, att statsbidrag måtte utgå till alla resor, som distriktssköterskorna företager inom hälso- och sjukvården. Utskottet har på denna punkt skrivit synnerligen välvilligt, vilket jag givetvis är mycket tacksam för, men utskottet slutar dock med att på vanligt sätt avslå motionen. Jag finner det meningslöst att mot ett enigt utskott ställa något yrkande, men jag önskar dock med några ord ytterligare betona vikten av att denna fråga med det snaraste får en tillfredsställande lösning.

När den nuvarande organisationen av distriktsvården kom till stånd, räknade man med att distriktssköterskornas arbete skulle i första hand bli av hälsovårdande karaktär. Med andra ord, man räknade med att distriktssköterskorna skulle ägna $\frac{2}{3}$ av sin arbetstid åt hälsovård och $\frac{1}{3}$ åt sjukvård. Så blev det emellertid inte. Med undantag för vissa distrikt, särskilt i övre Norrland, där de väldiga avstånden lägger hinder i vägen, måste distriktssköterskorna oftast dela sin tid ungefär lika mellan hälsovård och sjukvård. I många fall ligger det faktiskt till på det viset att sjukvården kräver så mycket tid, att distriktssköterskorna inte hinner ägna hälsovården det intresse den förtjänar.

Distriktssköterskornas resor.

Hemsjukvården visar också år för år tendens att öka, detta av flera orsaker: otillräckligt antal vårdplatser på lasarett, sjukstugor och kronikerhem, större möjligheter till behandling i hemmet med moderna behandlingsmetoder och nya läkemedel, t. ex. injektioner med penicillin o. d. Många sjuka, som förr måst läggas in på sjukhus, kan nu med fördel skötas i hemmen. Detta gör att antalet hembesök för sjukvård stiger avsevärt år för år. Jag skall be att få anföra ett exempel från mitt eget län, Gävleborgs län. År 1950 hade 74 distriktssköterskor tillsammans 22 077 hembesök i hälsovård och 49 265 besök i sjukvård, d. v. s. varje distriktssköterska hade 312 besök i hälsovård och 665 besök i sjukvård, alltså dubbelt så många besök i sjukvård som i hälsovård. År 1951 hade vi 80 befattningshavare. Dessa hade 22 366 besök i hälsovård och 67 038 hembesök i sjukvård. I det senare fallet blir det 280 hembesök per sköterska och år för hälsovård och 838 för hemsjukvård.

För att distriktssköterskorna inte skall odsla alltför mycket tid enbart på resor är det nödvändigt att arbetet organiseras väl, så att man skall kunna utvinna mesta möjliga av varje befattningshavare. Det är därför också viktigt, att distriktssköterskorna får möjlighet att utnyttja tjänliga kommunikationsmedel för att de verkligen skall kunna betjäna sina patienter på bästa sätt.

Hur förhåller det sig nu med distriktssköterskornas resor? Jo, landstingen svarar för kostnaderna för resor i hälsovård och kan, då det gäller förebyggande mödra- och barnavård, erhålla statsbidrag efter vissa bestämmelser. Då det gäller sjukvården däremot får patienterna själva betala de resekostnader som kan uppstå. Undantag finns emellertid. Vissa landsting har, såsom påpekats i motionen, helt eller delvis åtagit sig dessa kostnader, men i alla de landsting, där så inte skett, är

det ytterst betungande för dem som icke är bosatta i tätort att erhålla sjukvårdshjälp i hemmet. Visserligen utgår ersättning för läkarvård för mindre bemedlade, och från och med i år finns det delvis fri medicin för dem som tillhöra sjukkassa, men det finns många som inte kan komma i åtnjutande av dessa förmåner och för vilka ett sjukdomsfall i familjen skulle bli ytterst kännbart.

Enligt min mening begås en stor orättvisa mot alla dem som av olika anledningar inte kan komma i åtnjutande av vård å lasarett, kronikerhem o. d. Alla dessa måste vårdas i hemmet och betala dryga kostnader för sin sjukvård. En ändring synes därför vara påkallad, och saken har också varit föremål för en utredning. 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården har föreslagit, att staten bör lämna bidrag till distriktssköterskas samtliga resekostnader, oavsett ändamålet. De sakkunniga har uppmärksammat, att 1947 års lag om allmän sjukförsäkring inbegriper blott läkares resor — sjuksköterskornas har inte medtagits i försäkringen. De sakkunniga anser, att patienter inte bör belastas med större kostnader för distriktssköterskas än för läkares sjukbesök. De sakkunniga skriver i utlåtandet att de hade hoppats få se verkan av detta, och det är med anledning därav som jag gör denna lilla framstöt till Kungl. Maj:t för att om möjligt få en ändring i förhållandena.

Med hänsyn till önskemålet om en bättre samordning för distriktssköterskorna beträffande deras arbete men framför allt med tanke på hemsjukvården för sjuka på landsbygden anser jag det synnerligen angeläget att denna fråga snarast måtte bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Jag ser till min stora glädje att inrikesministern är här, och jag hoppas att han välvilligt tar hand om saken, så att vi snart får frågan åter på riksdagens bord.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Folk tandvården. — Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar.**Punkterna 95—105.**

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 106.**Folk tandvården.**

Punkten föredrogs. Därvid anförde

Herr JANSSON i Kalix: Herr talman! I motionen II: 268 har undertecknad och ett par medmotionärer hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsamt utredning om ett återinförande av statsbidrag till obemedlades och mindre bemedlades tandvård. Till bakgrund för motionen ligger de erfarenheter, som man i Norrbottens län fått av den fria tandvården, sedan nu statsbidrag till densamma fallit bort. Under 1950 anslogs för denna vård 63 800 kronor inom länet, därav användes 43 670 kronor. I statsbidrag erhöi man härför 18 621 kronor.

Kungl. Maj:t beslöt i september 1950 att anslaget skulle indragas. Redan 1951 fick man se verkningarna av beslutet. Det var endast 14 kommuner som 1951 anslog medel åt folk tandvården, tillsammans 43 000 kronor. Det beslöts att därav 33 000 kronor skulle ha fattigvårdskaraktär, alltså vara återsökningsberättigade. Det visade sig nu att även detta belopp var för stort; det togs inte ut på grund av dess karaktär av fattigvård. År 1952 var det endast sju kommuner, som anslog medel till detta ändamål, tillsammans 11 000 kronor, och det är endast en kommun som nu beslutat att dess anslag inte skall ha karaktär av fattigvård. Den kommunen beslöt emellertid i stället, att den som söker fri tandvård själv skall betala 50 % av kostnaden, alltså detsamma som det uteblivna statsbidraget.

Detta tyder ju på att dessa bidrag, statsbidraget likaväl som det kommunala bidraget, har varit av betydelse för tandvården inom vårt län. Det har också uppstått oro bland tandläkarna över att befolkningen drar sig för att upp-

söka tandläkaren för att få den vård som den utan tvivel behöver.

När nu utskottet säger att det material, som ligger till grund för motionen, inte har en sådan omfattning att det kan ge resonemanget en allmängiltig karaktär, medger vi det, ty vår erfarenhet sträcker sig endast till länet, och det var för att få reda på hur det ligger till i landet i övrigt som motionen kom till stånd och vi begärde denna utredning. Mot ett enhälligt utskott är det, förstår vi, omöjligt att driva igenom denna fråga i dag. Vi får väl komma tillbaka. Men vi vill samtidigt slå fast att den sparsamhetspolitik, som kommunerna i Norrbotten nu synes föra gentemot de tandvårdsbehövande, är influerad av den sparsamhet, som staten har visat. Man må beklaga denna utveckling, då ju en god tandvård har en utomordentlig betydelse för den allmänna folkhälsan. Det är vetskapen om detta som har kommit oss att föra fram motionen och som gör att vi får försöka utvidga materialet och återkomma.

Så mycket skall till sist emellertid slås fast, att när Landskommunernas förbund i sitt yttrande säger, att denna fråga saknar kommunalekonomisk betydelse, så har utvecklingen i Norrbotten slagit Landskommunernas förbund på fingrarna.

Herr talman, jag har intet yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställen bifölls.

Punkterna 107—167.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 168.**Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar.**

Efter punktens föredragning yttrade:

Herr THAPPER: Herr talman! Då jag inte kan dela den uppfattning, som kommit till uttryck i utskottets skrivning på den här punkten, skall jag be att få säga några ord. Jag har också avgivit en blank reservation på denna punkt.

Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar.

Det är ju så att man inom civilförsvarsstyrelsen som på många andra håll anser sig ha alldeles för litet folk för att sköta de uppgifter, som åligger styrelsen. Jag har emellertid inom styrelsen, där jag är lekmannarepresentant, ansett att innan man inrättar nya befattningar, bör man företa en undersökning av styrelsens arbetsätt över huvud. Denna undersökning kommer nu också till stånd, i det att departementschefen förordat en sådan. Jag har då, herr talman, den uppfattningen att man skall avvakta denna undersökning innan man inrättar några nya befattningar.

Det har emellertid departementschefen inte gjort, när det gäller en befattning, nämligen den befattningshavare som skall ha hand om upphandlingsverksamheten inom styrelsen. Utskottet har tillstyrkt att en sådan befattning inrättas, men det är framför allt när det gäller avlöningsförmånerna för denne befattningshavare och skrivsättet därvidlag som jag inte kunnat dela utskottets uppfattning.

Det sägs i propositionen att denne befattningshavare skall ha hand om en upphandlingsverksamhet, som kommer att belöpa sig på omkring 20 miljoner kronor om året, och det torde därav framgå att det bör vara en synnerligen kvalificerad kraft. Nu säger man emellertid från utskottets sida — det är ju inte absolut klart utsagt, men det är skrivet på sådant sätt att det kan anses som en fingervisning — att en befattningshavare med motsvarande arbetsuppgifter hos sjukvårdsberedskapsnämnden har i årets statsverksproposition föreslagits placerad i Cg 22. Här har departementschefen föreslagit Cg 29.

Jag har som sagt den uppfattningen, att med en placering i Cg 22 kan man inte få en kvalificerad kraft. Där delar jag alltså departementschefens uppfattning, om nu denne befattningshavare skall tillsättas, vilket är meningen, redan under innevarande år.

Det är också skiljaktiga meningar när det gäller varifrån medel till denna avlöning skall utgå. Departementschefen har föreslagit att hans avlöning skall utgå från anslaget till engångsanskaffning av materiel, men ifrån utskottets sida säger man att han inte skall avlönas från sakanslag utan från avlöningsanslaget, varvid, om så anses påkallat, hinder ej bör möta att under nästa budgetår anlita den höjda sakkunnigposten. Denna sakkunnigpost har föreslagits höjd — det har jag också varit med om i styrelsen — från 60 000 till 100 000 kronor med tanke särskilt på angelägenheten av att kunna få en befattningshavare med teknisk kompetens, som kan hjälpa den byrå som har hand om skyddsrummbyggnad och dylikt. Vidare är det angeläget med en befattningshavare som kan se till styrelsens utbildningsverksamhet, och det är framför allt därför som detta höjda anslag har kommit till stånd. Skall man då också ta av dessa medel för att avlöna den befattningshavare, som skall ha hand om upphandlingsverksamheten, kommer dessa medel inte att förslås.

Herr talman! Det är dessa betänkligheter som jag har haft och som gjort att jag här anmält en blank reservation. Jag anser mig emellertid inte böra ställa något yrkande, utan jag har velat anföra dessa personliga synpunkter på saken.

Herr MÅRTENSSON i Uddevalla: Herr talman! Det är möjligt att tredje avdelningen har varit alltför välvillig, när den har tagit ståndpunkt till frågan, huruvida en dylik befattningshavare borde tillsättas eller inte. Det höjdes nog vissa röster för att vi skulle följa herr Thappers inställning och inte gå med på att denna befattning skulle komma till stånd, men vid de föredragningar, som avdelningen hade i denna fråga, blev flertalet övertygat om att en sådan befattningshavare var erforderlig. Vi fick emellertid inte den upp-

Civilförsvarsmateriel.

fattningen vid dessa föredragningar, att denne befattningshavare ensam skulle ha ansvaret för hela upphandlingsverksamheten inom civilförsvarsstyrelsen, utan att han framför allt skulle planera de inköp som borde göras, men att den sista prövningen skulle företas av byråchefen och generaldirektören. Det är på grund härav som avdelningen har ansett, att vad gäller lönegradsplaceringen bör frågan omprövas.

När sedan denna fråga behandlades i utskottet framhölls det där, att inom vissa andra verk, däribland de militära verken, är befattningshavare med dylika uppgifter placerade i en betydligt lägre lönegrad än Cg 29. Såvitt jag inte minns fel nämndes att de bl. a. är placerade i 24:e lönegraden. Det är alldeles tydligt att man då är tveksam, huruvida denne befattningshavare skall placeras så högt som i Cg 29.

Nu har utskottet inte velat yrka avslag på Kungl. Maj:ts förslag utan har bara hemställt att Kungl. Maj:t skall ta frågan om lönegradsplaceringen under omprövning, och jag vill vidarebefordra denna hemställan till statsrådet.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 169—171.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 172.***Civilförsvarsmateriel.**

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln, punkt 205, föreslagit riksdagen att till Engångsanskaffning av materiel för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 17 925 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Persson m. fl.* (I: 94) och den andra inom andra kammaren av fröken *Öberg m. fl.* (II: 118), i vilka hemställdes,

att riksdagen måtte bevilja ett anslag å 400 000 kronor att ställas till civilförsvarsstyrelsens förfogande för att i samråd med styrelsens kvinnoutskott användas till skapandet av ett beredskapslager av kläder och andra textilier,

dels och inom andra kammaren av herr *Håstad* och fru *Ewerlöf* väckt motion (II: 449), vari, såvitt nu vore i fråga, hemställdes, att riksdagen måtte bestämma anslaget till 17 725 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 449, i vad den avsåge förevarande anslag, samt med avslag å motionerna I: 94 och II: 118 till Engångsanskaffning av materiel för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 17 725 000 kronor.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Fröken **ÖBERG**: Herr talman! Till sammans med några medmotionärer i denna kammare har jag i en motion hemställt att riksdagen måtte anslå 400 000 kronor till civilförsvarsstyrelsen för att styrelsen tillsammans med kvinnoutskottet skulle kunna använda detta belopp till skapande av ett beredskapslager av kläder och andra textilier. Vi motivera denna vår framställning med att det är uppenbart att ett stort behov av sängutrustning, kläder m. m. kommer att uppstå, för den händelse det skulle bli en större utrymning, och att man därför borde få möjlighet att göra en upplagring, som de evakuerade skulle få anlita, därest de inte själva kunde bekosta sin utrustning.

Vi måste räkna med, vilket vi också har erfarenhet av, att det vid en utrymning finns många grupper, som inte har möjlighet att ögonblickligen skaffa sig den utrustning som behövs, och därför menar vi att en upplagring av dessa saker borde komma till stånd.

Nu säger utskottet i sitt yttrande, att

Civilförsvarsmateriel.

det i princip delar vår uppfattning, att skapandet av ett beredskapslager av kläder och andra textilier ur psykologisk synpunkt skulle kunna vara av värde, men så avslutar man sitt resonemang med att framhålla, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida angelägenhetsgraden av den i motionen föreslagna anskaffningen är så hög att anslag bör äskas för ändamålet. Från denna sin synpunkt kommer man naturligtvis fram till ett avslagsyrkande.

Nu skulle jag för min del vilja säga, att jag icke delar utskottets uppfattning om att Kungl. Maj:t bör vara den som bedömer, huruvida detta anslag skall ställas till förfogande eller inte. Det kanske låter litet oförskämt när jag säger detta, men jag har den uppfattningen. Jag anser nämligen att Kungl. Maj:t inte tillräckligt har beaktat de olika framställningar som gjorts från en rad kvinnosammanslutningar om att de skulle få medel just för en sådan här upplagring. De är villiga att ställa arbetskraft till förfogande för att skapa fram ett beredskapslager, sy upp det o. s. v., men ändå har man inte beaktat deras framställning. Därför delar jag som sagt inte utskottets mening i detta fall, utan jag tycker att riksdagen borde själv säga ifrån att detta är en beredskapsåtgärd så god som någon annan.

Sedan skulle jag vilja säga, att om utskottet hade haft en verklig mening med att det sympatiserar med vår framställning, skulle utskottet åtminstone, för att visa sin goda vilja, ha kunnat tillstyrka att de 200 000 kronor, varmed utskottet sänkt av Kungl. Maj:t äskat anslag genom att tillstyrka motionen II: 499, skulle kunna användas för det av oss föreslagna ändamålet. Detta hade inte inneburit någon utökning av den av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsramen, men vi hade fått möjlighet att skaffa detta beredskapslager, som jag för min del tycker borde komma till stånd just nu.

Jag vet mycket väl, att det inte finns någon som helst möjlighet att få kamraren att biträda yrkandet i motionen, i synnerhet som man har en så slagkraftig motståndare som herr Mårtensson i Uddevalla, men då jag anser, att frågan är mycket viktig, vill jag inte göra avkall på min uppfattning utan hemställer om bifall till motionen.

Herr MÅRTENSSON i Uddevalla: Herr talman! Eftersom fröken Öberg yrkade bifall till sin motion skall jag be att få säga några ord. Vi har varit ganska eniga om att det förslag som har framförts av fröken Öberg har ett visst berättigande, men det har gjorts gällande, att frågan är av den beskaffenheten, att den i första hand bör prövas av Kungl. Maj:t, och jag tror att Kungl. Maj:t kommer att ingående pröva denna fråga.

Sedan vill jag erinra om att det för närvarande ligger en proposition på riksdagens bord, i vilken begäres inte mindre än 7,2 miljoner kronor för inköp av filter till civilförsvaret. Om det finns något intresse i departementet för inköp av material av det slag, som avses i fröken Öbergs motion, tror jag inte, att det kommer att möta något motstånd, när vi i en framtid kommer att behandla den propositionen, att det skrives att det bör undersökas, om inte en del av de 7,2 miljoner kronorna skulle kunna användas för tillgodoseende av det önskemål som framförts av motionärerna. Detta naturligtvis under förutsättning att propositionen tillstyrkes.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet HEDLUND: Herr talman! Jag ber att få rikta ett tack till kvinnoorganisationerna för deras villighet att medverka till upprättandet av ett beredskapslager av bl. a. kläder, och jag vill bara taga tillfället i akt för att försäkra, att det är min mening att ta upp ett resonemang med dessa kvinnoorganisa-

Kommunala branddammar.

tioner för att utvärdera vad man kan vinna på den här vägen.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till motionerna I: 94 och II: 118; och biföll kammarkamraren utskottets ifrågakamraren hemställan.

Punkterna 173—187.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 188.***Kommunala branddammar.**

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln, punkten 222, föreslagit riksdagen att till Bidrag till kommuner för anläggande av branddammar för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 325 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammarkamraren av herr Ivar Nilzon *m. fl.* (I: 133) och den andra inom andra kammarkamraren av herr Jansson i Aspeboda *m. fl.* (II: 186), hade hemställts, att riksdagen måtte till Bidrag till kommuner för anläggande av branddammar anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 133 och II: 186 till Bidrag till kommuner för anläggande av branddammar för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 325 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrarna Näsgrd, Pålsson, Sundelin, Rubbestad, Ståhl och Johansson i Mysinge, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 133 och II: 186 till Bidrag till kommuner för anläggande av branddammar för budgetåret 1952/53 anvisa

ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr RUBBESTAD: Herr talman! Vid denna punkt har vi ju en reservation, vari yrkas att anslaget skall höjas med 175 000 kronor. Det gäller anordnande av branddammar. Det är ju en synnerligen viktig sak att det ute i de olika kommunerna ordnas med branddammar så att det finns vatten tillgängligt. Statsmakterna har vidtagit åtgärder för att kommunerna skall skaffa brandmateriel, brandsprutor och övrig materiel, men det är självklart, att om det inte finns tillgång till vatten, tjänar det inte mycket till med materielanskaffning.

Nu har det väckts två motioner däri det kräves, att det anslag, som Kungl. Maj:t har föreslagit skall upptagas till 325 000 kronor, skall höjas till 500 000 kronor. Nu ligger det till på det sättet, att många kommuner redan har anordnat branddammar och begärt att få bidrag för ändamålet i enlighet med vad statsmakterna utlovat. Civilförsvarsstyrelsen, som inte har tillgång till pengar för att lämna dessa bidrag, har i år begärt, att anslaget skulle höjas till 900 000 kronor, men Kungl. Maj:t har gått med på bara 325 000 kronor.

Vi reseranter anser, att detta är en så viktig sak, att man inte skall låta kommunerna vänta på pengar, som de rätteligen bör kunna få. Till och med utskottsledamöter, som går på avslag på motionen, uttalar, att de finner det mycket behjärtansvärt, att branddammar anordnas. De menar, att det är av vikt, att kommunernas intresse att skaffa dylika saker inte äventyras genom en alltför restriktiv statsbidragsgivning. Men sedan säger utskottet, att utskottet i nuvarande läge inte kan vara med om att tillstyrka den begärda ökningen.

Jag skulle heller inte velat vara med

Kommunala branddammar.

på att gå in för ett högre anslag, om det inte varit så, att man inte behövt öka anslagsramen för denna elfte huvudtitel utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Nu ligger det emellertid till så, att utskottet har prutat på Kungl. Maj:ts förslag under punkten beträffande anskaffning av annan brandskyddsmateriel för civiltförsvaret. Därigenom inbesparas 200 000 kronor. Därför menar jag, att det bör vara rimligt att anvisa det här begärda beloppet. Vi får ändå över på anslaget på denna elfte huvudtitel. Jag tycker därför att det borde vara en gärd av rättvisa, att man nu går in för att lämna bidrag. Den 1 juli 1951 fanns det hos civiltförsvarsstyrelsen ansökningar för ändamålet på sammanlagt 2,7 miljoner kronor, vilket belopp kommunerna alltså hade att fordra. Jag tycker att det är orimligt, att kommunerna skall få vänta på detta sätt.

Med det jag nu anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den reservation som är fogad vid denna punkt.

Herr MÅRTENSSON i Uddevalla: Herr talman! Utskottet har ju skrivit ganska positivt i denna fråga. Vi säger, att vi i likhet med motionärerna anser behovet av branddammar på landsbygden vara stort. Vi säger vidare, att det även enligt utskottets mening är av vikt, att kommunernas intresse av att ordna en tillfredsställande vattenförsörjning för eldsläckningsändamål inte äventyras genom en alltför restriktiv statsbidragsgivning. Men det är på detta område som på så många andra, att riksdagen beviljar vissa bidrag till arbetens utförande, men att dessa bidrag inte räcker till. Detta medför, att kommunerna får tillstånd att sätta i gång arbeten och utföra dessa arbeten men inte erhåller bidrag från staten förrän arbetena är slutförda och i många fall inte förrän lång tid därefter.

Det är alldeles självklart att dessa förhållanden i många fall förorsakar kommunerna stora ekonomiska svårig-

heter. Utskottet anser emellertid inte, att det är lämpligt att ge vissa anslag en särskild fördel, t. ex. i detta fall anslagen till branddammarna, framför övriga arbeten, utan utskottet anser, att dessa anslagsfrågor bör bli föremål för en prövning i ett större sammanhang, och det är detta som är orsaken till att utskottet har hemställt om avslag på motionerna.

Nu vill herr Rubbestad lägga beslag på de där 200 000 kronorna, som utskottet har sparat på en annan punkt. Fröken Öberg vill också lägga beslag på dessa pengar, men till ett helt annat ändamål. Jag vet inte vilket av dessa ändamål som är mest behjärtansvärt. Därför tror jag, att det är lämpligast, att riksdagen inte beslutar vad dessa 200 000 kronor skall användas till, utan att de för närvarande får utgöra en besparing.

Jag ber att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr JANSSON i Aspeboda: Herr talman! Det är inte av någon tillfällighet som jag i år har framfört en motion med begäran om högre anslag till branddammar.

I början av andra världskriget blev den ena uppmaningen efter den andra tillställd de kommunala myndigheterna om att de skulle se om sitt brandväsen, vilket föranledde, att mycket stora kostnader lades ned på den saken. I min egen lilla kommun fick vi hjälp till brandsprutor och brandslangar, vi har förresten två motorsprutor. Men frågan blev, hur vi skulle få vatten. I den förhoppningen, att vi inom rimlig tid skulle få åtminstone det bidrag, som blivit utlovat, tog vi oss före att bygga två branddammar för en kostnad av ungefär 10 000 kronor. Detta betyder en utdebitering på över en krona per bevillningskrona för denna lilla kommun. Den dag som i dag är, har vi ännu inte fått det utlovade statsbidraget, som skulle vara ungefär 5 000

Kommunala branddammar.

kronor. När det nu har gått år efter år, och när vi fortfarande efter nära fem år väntar på bidraget, så frågar jag: När tänker riksdagen infria sina löften på detta och andra områden?

Vi torde få anledning att återkomma och peka på även andra områden, där eftersläpningen är sådan, att den rent av kan medföra, att vi förlorar tron på att statsmakterna verkligen tänker infria de givna löfterna, som kommunerna ute i landet i så stor utsträckning har litat på, när de har gått in för att förbättra förhållandena på bl. a. brandväsendets område.

Det är mot denna bakgrund som jag i år har förnyat min begäran om ett högre anslag på denna punkt. Jag förstår att det kan vara nödvändigt med en viss väntetid, men den får inte bli så lång som nu blivit fallet, ty följden blir då att storkommunerna efter kommunsammanslagningen får överta det arv, som vi skulle haft för länge sedan till ändamål som vi ansett vara nödvändiga. Att inte medlen räcker till är en sak, som på något sätt måste avhjälpas. Men åtminstone måste väntetiden skäras ned till rimliga proportioner.

Det kunde finnas mycket att tillägga på denna punkt, och exempel att dra fram saknas inte, men jag nöjer mig, herr talman, med att yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Rubbestad begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 188:o) i utskottets förevarande utlåtande nr 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 114 ja och 80 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets i punkten gjorda hemställan.

Punkterna 189—197.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 198.

Lades till handlingarna.

§ 8.

Föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1952/53;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom propriebalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till aktie-teckning i Aktiebolaget Ceaverken;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffning av vissa ylleveror för försvaret;

nr 66, i anledning av väckt motion om anslag till Förenta Nationernas informationskontor i Köpenhamn för distribution till den svenska riksdagens ledamöter av en speciell upplaga av dess skrift »Nytt från FN:s arbetsfält»;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörelsekapital åt Aktiebolaget Vin- & spritcentralen; och

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridandet av vissa kostnader från anslaget till Kostnader för årlig taxering.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Dyrtidstillägg å särskilda barnbidragen.

Föredrogs sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående dyrtidstillägg för år 1952 å särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 8 februari 1952 dagtecknad proposition, nr 70, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående dyrtidstillägg för år 1952 å särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn;

dels ock till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 300 000 kronor.

Förslaget innebar bl. a., att dyrtidstillägg å särskilt barnbidrag, som avså-

Dyrtidstillägg å särskilda barnbidragen.

ges i 5 § lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn, skulle utgå med 35 kronor för envar av månaderna maj, augusti och december 1952.

I anledning av propositionen hade väckts två motioner.

Propositionen och motionerna hade såvitt anginge anvisande av anslag under femte huvudtiteln hänvisats till statsutskottet samt i övrigt till lagutskott, därvid de tilldelats andra lagutskottet. Enligt överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet hade propositionen och motionerna hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott.

Sammansatta utskottet hemställde,

A. att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 376 och II: 499, såvitt de avsåge förevarande lagförslag, antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående dyrtidstillägg för år 1952 å särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn;

B. att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 376 och II: 499, såvitt de avsåge förevarande anslag, till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 300 000 kronor;

C. att motionerna I: 376 och II: 499, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet i utlåtandet anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Boman* i Kieryd, *Wahlund* och *Jacobsson* i Igelsbo, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen med bifall till motionerna I: 376 och II: 499, såvitt de avsåge ifrågavarande lagförslag, funnit viss ändring böra vidtagas i det genom propositionen framlagda lagförslaget — måtte

Dyrtidstillägg å särskilda barnbidragen.

för sin del antaga ett av reservanternas framlagt förslag till lag i ämnet;

B. att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 376 och II: 499, såvitt de avsåge förevarande anslag, till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 334 000 kronor;

C. att motionerna I: 376 och II: 499, i den mån de icke besvarats genom vad reservanternas anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservanternas förslag innebar, att dyrtidstillägg å särskilt barnbidrag, som avsåges i 5 § i 1947 års lag, skulle utgå jämväl för september 1952.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr **JACOBSSON** i Igelsbo: Herr talman! Det för riksdagen här framlagda förslaget om en provisorisk förbättring av de särskilda barnbidragen — i avvaktan på resultaten av den pågående änkepensioneringsutredningen och den definitiva regleringen av dessa bidrag — är att hälsa med tillfredsställelse.

För de barn, till vilka bidrag utgår enligt 5 § i lagen om särskilda barnbidrag — föräldralösa barn och med dem jämställda — föreslås att tre fasta bidrag på vardera 35 kronor skall utgå för en var av månaderna maj, augusti och december. För de barn, som erhåller bidrag enligt 6 § i samma lag, alltså änkors och invaliders barn, föreslås likaledes tre fasta tillägg under samma månader, för vardera av de två första med 20 kronor och för den sista med 30 kronor. Kompensationen för de fördyrade levnadskostnaderna blir på det sättet 25 % för förstnämnda kategori och 28 % för barnen med bidrag enligt 6 §.

Utskottet har här hemställt om bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Reservanternas däremot har i likhet med motionä-

terna ansett att det bidrag, som utgår till föräldralösa och med dem jämställda barn, inte bör vara lägre än det som utgår till änkors och invaliders barn. Det är klart att det ur praktiska synpunkter är svårt att få procentalen lika, så länge man rör sig med fasta tillägg, och det är att förvänta att man i det definitiva förslag, som så småningom kommer, har lyckats övervinna svårigheterna därvidlag, så att vi får ett system, där bidragen dels följer prisutvecklingen, dels lämnar de olika bidragskategorierna samma kompensation.

Reservanternas har för sin del ansett att motionärerna har rätt, när de föreslår att ytterligare ett tillägg på 35 kronor skall utgå till föräldralösa och med dem jämställda barn att utbetalas under september månad. Utskottet har mot detta förslag invänt, att föräldralösa och med dem jämställda barn i så fall skulle erhålla en högre kompensation än änkors och invaliders barn. Detta är riktigt. De får då 33 % kompensation. Vi har emellertid ansett, att dessa barn befinner sig i en sådan situation, att de framför andra bör få kompensation för de höjda levnadskostnaderna. Då nu också pensionspristalet tämligen säkert kommer att bli satt till 135, borde man gå in för denna förbättring för föräldralösa och med dem jämställda barn.

Herr talman! Med dessa ord tillåter jag mig yrka bifall till den reservation, som är fogad till utskottets utlåtande.

Fru **NORDGREN**: Herr talman! Jag tror i likhet med föregående ärade talare att vi alla är mycket tacksamma för att Kungl. Maj:ts har framlagt förslag till provisoriska höjningar av de särskilda barnbidragen, just därför att dessa bidrag är rena försörjningsbidrag till barn, som har mist den ena av sina föräldrar eller båda. Det är klart att man skulle önskat att bidragshöjningarna hade varit större eller att de hade

knutits till bidragen på annat sätt, men det framgår ju av propositionen, att detta arrangemang är ett provisorium, avsett att gälla endast till dess att förslag till ett mera definitivt ordnande föreligger.

Jag är emellertid något förvånad över att motionärerna har föreslagit extra bidragsförbättringar för den ena gruppen barn, men inte för den andra. Av den föregående talarens anförande framgick, att motionärer och reservanter anser att de föräldralösa och de med dem jämställda barnen är de allra sämst ställda. Jag tror att detta är en felsyn. Man kan visserligen säga, att de barn, som har förlorat båda sina föräldrar, är sämre ställda än de, som fortfarande har någon av föräldrarna i livet, men när det gäller statens stöd är dock förstnämnda kategori barn betydligt bättre ställd än den andra, ojämförligt mycket större gruppen barn till invalider och änkor.

Om man räknar med vad staten lämnar till de föräldralösa barnen, och då tar med samtliga bidrag, alltså även de allmänna barnbidragen — det kan man ju göra här, ty när det rör sig om föräldralösa barn, kan bidraget inte motsvara något skatteavdrag, utom i det fall att barnet har så stor förmögenhet att det måste skatta för densamma — så utgår från staten sammanlagt omkring 68 kronor i månaden, medan för änkors och invaliders barn — om man räknar samman både de allmänna och de särskilda barnbidragen, plus för båda kategorier barn de nu föreslagna höjningarna — statens bidrag belöper sig till inte mer än omkring 50 kronor per månad. Det är dock en ganska väsentlig skillnad. Men därtill kommer att i fråga om de föräldralösa barnen räknas ingen annan inkomst än den som barnet har av förmögenhet eller i form av livränta, alltså ingenting av vederbörande barns inkomst av eget arbete. Det förhåller sig också så, att av dessa barn inte mindre än 90 procent erhåller det fulla

Dyrtidstillägg å särskilda barnbidragen.

barnbidraget. Beträffande änkors barn däremot är det så, att redan vid en inkomst av 1 800 kronor för modern, reduceras det särskilda barnbidraget, och för äkta makar redan vid en så liten inkomst som 2 200 kronor. Det betyder att sistnämnda kategori barn är betydligt sämre ställd i försörjningshänseende än de föräldralösa barnen. De föräldralösa barnen tas ju oftast om hand av släktingar, och då är i vart fall 68 kronor i månaden inget föraktligt bidrag till barnets försörjning. Det är väl ungefär vad samhället betalar i utackorderingsavgift för ensamstående barn. I det fall, att barnet inte har någon anhörig, är det ju kommunen, som skall svara för kostnaderna, och följaktligen drabbas barnet inte på något sätt i sin försörjning.

Nu är det ju 3 procent som skiljer mellan de föreslagna höjningarna. Detta gör på 420 kronor per år, en så liten summa, att man inte kan säga, att den är av den storleksordningen, att den bör föranleda ändring i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget. Därtill kommer ju, att detta, såsom tidigare nämnts, är avsett som ett provisorium.

Jag ber, herr talman, att på de av mig anförda skälen få yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken VINGE: Herr talman! Båda de föregående talarna uttryckte sin tillfredsställelse över den föreslagna ökningen av dessa särskilda barnbidrag. Däri kan jag naturligtvis också instämma, men jag måste säga, att jag blev beklämd och orolig för framtiden, när det visade sig, att de löften vi fick i statsverkspropositionen om en ersättning i detta fall för levnadskostnadernas stegring inte helt uppfyllts.

Vi ser ju att det i det ena fallet är fråga om ett tillägg på 25 % och i det andra ett på 28 %, detta när dock levnadskostnadsstegringen redan nu måste beräknas till 33 % och när den, som vi alla fruktar, kommer att ytterligare

Dyrtidstillägg å särskilda barnbidragen.

stiga. Jag tycker, att det är särskilt beklämmande, det sätt på vilket utskottet tagit på detta spörsmål, när utskottet inte anser underkompensationen vara av sådan storleksordning, att den bör föranleda ändring i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget. Det betyder med andra ord, att för utskottets del väger hänsynen till Kungl. Maj:ts förslag tyngre i vågskålen än hänsynen till de arma barnen.

Sedan påtalade fru Nordgren det förhållandet, att vi föreslagit olika kompensationer för de båda barngrupperna, nämligen de i 5 § och de i 6 § omnämnda. Men det har ju också Kungl. Maj:t gjort liksom också utskottet, fastän vi föredragit att föreslå ett större tillägg till de barn, som har tillägg enligt 5 §. Jag vill inte diskutera med fru Nordgren, som är mera sakkunnig, frågan om vilken grupp som är mera beklagansvärd än den andra, givetvis är båda beklagansvärda. Men jag vill dock i vart fall konstatera, att den grupp vi ingripit för är den som fått lägsta kompensationen, nämligen 25 % enligt propositionen.

Att såväl proposition som utskott och motionärer på detta sätt föreslagit ett tillägg, som inte exakt motsvarar levnadskostnadsstegringen, har givetvis samband med det rent tekniska förfarandet vid utbetalningarna. Kungl. Maj:t har ju uttalat det önskemålet, att man skulle konstruera detta tillägg nu i år, när det är fråga om ett provisorium, på sådant sätt, att det hela skulle bli smidigt och inte försvåra övergången till den definitiva reglering, som vi alla hoppas på och alla räknar med.

Vi motionärer har visserligen framhållit, att vi inte gillar systemet med fixa tillägg, detta bland annat på grund därav, att de försvårar eller ökar det s. k. tröskelproblemet. Men eftersom det är fråga om ett provisorium, har vi godtagit förslaget som sådant. Men när vi nu föreslagit ett annat tillägg har vi räknat på det sättet, att det enda vi i

nuvarande situation kan föreslå är ett ytterligare månadsbidrag. För dessa barn, som har bidrag enligt 5 §, skulle bidraget bli 35 kronor i månaden, och enligt vårt förslag skulle dessa barn få exakt 33 % i kompensation för dyrtiden. I den gruppen har vi således lyckats träffa ungefär vad som i nuvarande situation är rimligt och motsvarar prisstegringen. För den andra gruppen skulle man ju inte gärna kunnat föreslå något annat än 20 kronor, vilket skulle ha inneburit att de hade fått en sammanlagd kompensation av 36 procent. Jag har i och för sig ingenting emot att de skulle få 36 procent, men vi tyckte att vi skulle vara försiktiga och hålla oss inom ramen för den nuvarande levnadskostnadsstegringen.

Jag skulle så bara vilja tillägga, att man ovillkorligen måste konstatera att vårt förslag inte medför några tekniska svårigheter. Det medför en mycket obetydlig kostnadsökning, men det skulle dock innebära, att vi åtminstone åt en av dessa båda beklagansvärda grupper av barn gav ersättning för levnadskostnadsstegringen intill i dag.

Jag finner vårt förslag rimligt, och jag ber, herr talman, att få instämma i herr Jacobssons i Igelsbo yrkande om bifall till reservationen.

Fru NORDGREN: Herr talman! Bara en kort replik.

Det är klart att man mycket väl kan behjärta vad som här sagts av den senaste ärade talarinnan. Men å andra sidan har dessa 35 kronor som motionären föreslagit inte samma avgörande betydelse för försörjningen som exempelvis en dylik höjning skulle ha för de barn, som skall försörjas av en mor eller av en far, som är invalid. Det är riktigt att Kungl. Maj:t, och även de sakkunniga, på sin tid gjorde en skillnad mellan de båda kategorierna barn med hänsyn till att det i ena fallet helt saknas försörjare och i det andra en av försörjarna finnes kvar. Man gjorde detta

Livrätetillägg.

kanske främst med tanke på att det skulle bli lättare för de anhöriga till de föräldralösa barnen att ta hand om dem, om de erhöll litet mera i försörjningsbidrag. Men skall man jämföra, måste nog motionären i alla fall ge mig rätt i att det betyder en del att det för dessa barn inte gäller samma regler för avkortning av bidragen, som tillämpas för änkors barn. För de föräldralösa barnen görs ingen som helst avkortning utom i de fall barnen själva har förmögenhet och alltså inte behöver samhällets stöd, medan man däremot, som förut nämnts, för änkors barn, även om de är fullständigt medellösa, börjar knappa in på försörjningsbidragen redan när moderns inkomst uppgår till 1 800 kronor. Detta tycker jag är den mest beklagliga detaljen vad angår de särskilda barnbidragen; men det kommer väl att ändras genom det förslag, som torde komma att läggas fram för riksdagen i fråga om ändrade avdragsregler.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Jacobsson i Igelsbo begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller sammansatta stats- och andra lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropo-

sitionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning; och befanns därvid flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

§ 10.

Livrätetillägg.

Föredrogs sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 juni 1938 (nr 216) om livrätetillägg av statsmedel åt vissa livrätetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, m. m.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr ANDERSSON i Ryggestad: Herr talman! I det utlåtande, som här föreligger, har utskottet tillstyrkt den kungl. propositionen. Jag har för min del ingenting att erinra mot att invaliditetsersättningen förbättras, men det är för att säga några ord om de invalider, vilka inte får någon förbättring, som jag har begärt ordet.

Under de senaste åren har invaliditetsersättningarna höjts betydligt, och detta är ju mycket tacknämligt, då det torde vara få människor som är utsatta för så stora påfrestningar som just invaliderna. När man genomfört förhöjningarna, har man emellertid konsekvent utelämnat de invalider, vilkas arbetsförmåga nedsatts med 30 procent eller mindre. Orsaken till detta torde väl vara att man har resonerat på det sättet, att när arbetsförmågan hos en person inte är nedsatt med mer än 30 procent, så torde han ha möjligheter att trots den skada han erhållit genom

Livräntetillägg.

omskolning och vänjning få arbete och utkomstmöjligheter.

Detta kan naturligtvis sägas. I många fall är det också riktigt, men i många andra fall är det inte riktigt. Riksförsäkringsanstalten har gått på den linjen, att en skadad med lägre invaliditetsgrad än 30 procent inte skall få någon förbättring av utgående ersättning. I det sammanhanget vill jag dock erinra om att Landsorganisationen och Svenska metallindustriarbetareförbundet haft en annan uppfattning och sagt, att skäl saknas för att undanta just denna grupp från förbättringar. Utskottet säger om detta: »Denna gränsdragning anser sig utskottet kunna godtaga.»

Det verkar för mig, herr talman, som om utskottet med detta vill säga att det är en aning tveksamt, och jag förstår utskottet. Men jag skall be att få anföra ett enda exempel när det gäller de människor, för vilka nedsättningen i arbetsförmågan efter bestämmelserna uppskattats till 30 procent eller därunder.

Häromdagen träffade jag en man, som vid tretton års ålder förlorade sitt ena öga. Det är nu rätt länge sedan, och på den tiden var timförtjänsten låg; han tjänade 30 öre per timme. Han fick invaliditetsersättning enligt 1901 års lag. Ersättningen är enligt denna högst 300 kronor. Förlusten av ett öga taxerades på den tiden — och det gör den även i dag — till 25 procents nedsättning av arbetsförmågan. Följaktligen fick denne man en livränta på 75 kronor per år eller 6 kronor 25 öre i månaden.

Nu kan man naturligtvis säga, att arbetsförmågan i detta fall inte blev nedsatt med mer än 25 procent, och jag skall inte diskutera den saken. Men jag vill i varje fall slå fast att denne man, som hade förlorat sitt ena öga, erhöll en livränta på bara 75 kronor per år. Han har försökt anföra besvär genom överklaganden för att få en rättelse till stånd, men det har inte lyckats honom.

Och det är alldeles naturligt att det inte lyckats, ty bestämmelserna är sådana.

Förlusten av ett öga betyder väl inte bara nedsättning av arbetsförmågan; det betyder väl också en psykisk press på den som råkar ut för det. Man kan bara tänka sig att vederbörande får en mindre skada på det andra ögat. Det rör sig kanske om en obetydlighet, men ögonblickligen säger han sig: Skall jag nu också förlora synen på detta öga — skall jag bli blind?

Ja, herr talman, förlusten av ett öga och den psykiska pressen det medför taxerades i den tidens Sverige till 75 kronor per år eller, som jag tidigare sade, 6 kronor 25 öre per månad. Man kan gott säga att detta är upprörande. Men även den dag som i dag är får den invalid jag talat om inte någon som helst förbättring av den ersättning, som utgår till honom. Det kan förstås sägas att detta är ett enstaka fall. Ja, jag hoppas att det är det. Ty funnes det många sådana fall, skulle det ju vara ännu mer upprörande. Men man måste dock slå fast, att det säkerligen finns tusentals personer i detta land som har blivit invalider men vilkas arbetsförmåga inte är nedsatt med mer än 30 procent, och dessa kommer inte att få någon förbättring.

Jag skall inte säga mycket mer, herr talman, och jag kommer inte att framställa något yrkande. Jag skall bara be att med dessa ord få fästa socialministerns uppmärksamhet på denna sak och vädja till honom att han ett kommande år framlägger förslag i den riktningen, att de fläckar på Socialsveriges karta, som dessa missförhållanden utgör, måtte komma bort.

Herr DAHLGREN: Herr talman! Jag skulle i anslutning till föregående talares anförande vilja säga att jag tidigare haft anledning att peka på liknande fall. Jag skulle vilja rikta socialministerns uppmärksamhet på att trots att den förbättring som nu skall vidtas

Beskattningen av exportavgifter.

procentuellt är ganska väsentlig, så blir det reellt sett inte någon vidare höjning. Och vi kommer ändå att ha kvar människor i vårt land, som efter svåra olycksfall inte erhåller någon som helst ersättning. Jag kan inte på rak arm ange hur 1901 års lag tolkats.

Jag har en arbetskamrat i Göteborg, som vid unga år förlorade sitt ena ben och han har icke erhållit någon som helst ersättning. Olyckan inträffade till sjöss och där var tydligen inte lagen gällande — det verkar i alla fall så. Hans enda ersättning har varit 5 kronor, som han fick av rederiet på julaftonen något år i början av 1900-talet. Sedan har han inte fått någon hjälp under hela sitt liv, och detta har betytt inte bara lidande utan framför allt att han aldrig kunnat komma i nivå med andra arbetare på samma yrkesområde. Han har således hela sitt liv haft mindre lön än de flesta.

Kanske är det omöjligt att lagstiftningsvägen bringa hjälp i sådana fall, men jag skulle i detta sammanhang vilja uttrycka den förhoppningen, närmast riktad till socialministern, att man måtte möta förståelse från regeringens sida, om man motionsvägen söker vinna rättelse i liknande fall.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 11.

Beskattningen av exportavgifter.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å vissa exportavgifter avseende år 1952, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr ANDERSSON i Alfredshem: Herr talman! I anslutning till Kungl. Maj:ts 4 — Andra kammarens protokoll 1952. Nr 12.

proposition nr 67 med förslag om särskild skatt på vissa exportavgifter har jag tillsammans med flera ledamöter i denna kammare väckt en motion, vari vi begärt vissa ändringar av förslagen i propositionen. Bevillningsutskottets betänkande föreligger nu till kammarens bedömning och det är närmast i anledning av utskottets ställningstagande till motionen som jag begärt ordet för att framlägga några synpunkter på detta spørsmål.

I propositionen redovisas en överenskommelse mellan staten och företag inom skogsindustrien, som innebär att för export under 1952 av vissa skogsindustriprodukter skall exportavgifter inbetalas till riksgäldskontoret. Denna avgift belöper sig på den statliga inkomstskatten med en förskottsskatt på 26 procent, vilket belopp omedelbart skall inlevereras till staten.

Emot en sådan åtgärd finns det inte något att anmärka utan man får hälsa den med stor tillfredsställelse. Beträffande skatten till kommunerna däremot förhåller det sig något annorlunda. Exportavgifterna skall inte bli föremål för någon beskattning inom industrikommunerna förrän de återbetalas. Vi motionärer är rädda för att en dylik metod kan medföra vissa risker. Vi hade helst sett att även kommunernas del av konjunkturvinster i beskattningshänseende blivit skyddad på samma sätt som statens inkomster.

Vi har i motionen anført att det finns stor sannolikhet för att när exportavgifterna en gång skall återbetalas av företagen och uppföras som intäckt av rörelse, kan kommunerna bli helt utan skatt på de inlevererade beloppen. Den fria avskrivningsrätten kan härvidlag ge industrierna möjlighet att finna lämpliga avskrivningsobjekt, detta särskilt om det inträffar en lågkonjunktur med avsättningssvårigheter och vad allt som följer därmed. Utskottet har vid ärendets behandling inte kunnat jäva detta förhållande utan

Beskattningen av exportavgifter.

finner »de av motionärerna framförda synpunkterna i och för sig beaktansvärda».

Vår erfarenhet är att industrikommunerna i första hand får bära de tyngre bördorna, när lågkonjunkturen inträffar. Som ett bevis härför må jag få anföra hur skattekrona under ett stort antal år inom en kommun kan te sig. I den kommun, varifrån dessa exempel är tagna, finns det fyra bolag som äger dels sulfit- och sulfatfabriker, dels sågverk; man får alltså betrakta den som en typisk industrikommun.

Bolagen därstädes redovisade skattekronor under ett angivet antal år med varierande belopp från noll till 19 000 skattekronor. Då vet de ärade kammarmedlemmarna att mellan dessa två belopp ligger sådana variationer, som till större del närmar sig nollpunkten än det högre talet. Åren 1946—1951 var det något bättre, men även där ser man hur stora variationer som kan förekomma i en industrikommun. Där redovisades under 1946 33 000 skattekronor, senare steg siffran till 83 000. Dessa exempel kunde mångfaldigas, men man bör väl inte uppta kammarens tid med sådana redogörelser; rådande förhållanden torde för övrigt redan vara väl kända för kammarens ledamöter.

Det län jag representerar, Väster-norrlands län, är ju ett typiskt industri-län och har kanske framför andra län fått kännning av vad just konjunktur-växlingar kan innebära. Vi kommunal-män inom dessa industrikommuner hade förväntat att när industrierna befann sig i en högkonjunktur skulle vi haft möjlighet att få inkomster från dem, så att vi kunnat sanera våra ekonomiska förhållanden. Vi fick under 1930- och 1940-talen betydligt försämrade finanser och därmed har vi också fått en hög utdebitering: man talar ju ofta om den kommunala beskattningen i Norrland. Den är i allmänhet hög och detta har kanske främst sin grund i de olika konjunkturväxlingarna för

ifrågavarande industriens vidkommande.

Om kommunerna nu kunnat få in sina skatter under samma former som staten, hade detta utgjort ett utomordentligt tillfälle för oss att, som jag redan sagt, sanera våra ekonomiska förhållanden. Bevillningsutskottet förklarar sig emellertid förhindrat att tillstyrka våra yrkanden i motionen. Utskottet framhåller att dess ställningstagande i huvudsak är beroende på det avtal mellan staten och skogsindustrierna som nu träffats, och man framhåller också att det är förenat med synnerligen stora svårigheter att frångå ett sådant avtal.

Vi motionärer förstår utskottets ståndpunkt och denna motivering. Vi är även tacksamma för utskottets välvilliga skrivning, där det heter att man »förväntar att Kungl. Maj:t vid eventuella framtida förhandlingar ägnar frågan uppmärksamhet». Motionärerna har inte heller väntat något mer positivt ställningstagande ifrån utskottet, men vi har känt oss oförhindrade att för kammaren liksom regeringen föra fram dessa synpunkter, som finns i motionen.

Herr talman! Jag skall inte uppta tiden längre med denna fråga, då jag inte kommer att ställa något yrkande. Vi förklarar oss nöjda med utskottets utlåtande och förväntar att Kungl. Maj:t vid eventuellt senare förhandlingar med industrierna — om sådana avgifter i fortsättningen skall utgå — skall beakta både vad utskottet sagt och vad vi framfört i motionen. Detta skulle enligt min mening leda till att kommunerna framdeles får sin beskärda del av de goda konjunkturernas övervinster.

Herr OLSSON i Gävle: Herr talman! För att inte någonting uppklarar skall stå kvar efter herr Anderssons i Alfredshem anförande vill jag påpeka, att enligt vad utskottet inhämtat har

Lönetillägg till tjänstemän i riksdagens verk. — Ersättningarna för olycksfall i arbete.

Kungl. Maj:t visst inte glömt bort denna fråga vid förhandlingarna, utan man har tvärtom resonerat om den. Att man inte kunnat lösa problemet beror *väsentligen* på rent tekniska svårigheter. Jag tror inte att man får se detta kommunala problem i samband med det avtal som härvidlag är träffat, därför att detta är ett avtal dels om avsättningen och dels om förskottsskatten, och det utgör även ett led i den ekonomiska politik, som riksdagsmajoriteten i detta sammanhang representerar.

Skulle jag våga uttala någon uppfattning om den risk som kan föreligga för kommuner, där dessa industrier bedriver sin verksamhet, så tror jag ingalunda den hänger samman med att de skulle kunna gå miste om skatten på den femtedel som kommer att utbetalas efter 1958, vill jag minnas det är. På den vinsten kommer nämligen i fortsättningen icke att vila någon annan skatt än kommunalskatten, och den är ju i detta fall den mindre delen. Gör nu bolagen eventuellt avskrivningar, vilket motionärerna fruktar, avser dessa andra vinstbelopp än dem, som kommer att utbetalas av avsatta belopp.

Med anförande av dessa synpunkter ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Föredrogos vart efter annat bevillningsutskottets betänkanden:

nr 25, i anledning av väckt motion om ändring av tulltaxans bestämmelser beträffande valsverk;

nr 26, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen angående skattefrihet för viss förmån av hyresavdrag; och

nr 27, i anledning av väckt motion om nedsättning av tullen på nylonkabel.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 13.

Lönetillägg till tjänstemän i riksdagens verk.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande nr 9, i anledning av delegerades för riksdagens verk skrivelse angående lönetillägg till tjänstemän i riksdagens verk m. m.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr SCHMIDT: Herr talman! Utskottets hemställan i punkt 1 går ut på att till riksdagens tjänstemän skall utgå samma lönetillägg — på samma villkor — som till statens övriga tjänstemän. Då i dessa villkor ingår s. k. formulärtvång som vi reserverar tidigare motsatt oss, har vi av denna orsak avgivit en reservation.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr SEVERIN: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 14.

Föredrogos vart efter annat:

bankoutskottets memorial nr 10, angående särskilt lönetillägg åt hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän; och

första lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckt motion angående en översyn av gällande bestämmelser om vissa domstolsbeskeds meddelande genom anslag i rättens kansli.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda memorial och utlåtande hemställt.

§ 15.

Ersättningarna för olycksfall i arbete.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 25, i anledning av väckta mo-

Ersättningarna för olycksfall i arbete.

tioner om framläggande för innevarande års riksdag av förslag om provisoriskt förbättrad sjukpenningskala enligt olycksfallsförsäkringslagen, m. m.

Andra lagutskottet hade till behandling förehåft nio inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

inom första kammaren
nr 221 av herr *Weiland*,
nr 314 av herr *Petrén*,
nr 315 av herrar *Näslund* och *Andersson*, *Axel*, och
nr 359 av herr *Lindblom* m. fl. samt

inom andra kammaren
nr 293 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Löfroth*,
nr 405 av herr *Boman* i Kieryd m. fl.,
nr 411 av herrar *Åqvist* och *Widén*,
nr 465 av herr *Ohlin* m. fl. och
nr 469 av herrar *Dahlgren* och *Holmberg*.

I motionerna I: 221 och II: 293, vilka voro likalydande, hade anhållits, »att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer, att förslag om provisoriskt förbättrad sjukpenningskala enligt olycksfallsförsäkringslagen måtte framläggas för innevarande års riksdag i så god tid, att erforderliga lagändringar skola kunna beslutas träda i kraft fr. o. m. ingången av år 1953».

I likalydande motionerna I: 314 och II: 405 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta om ändrade ersättningsgrunder i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

I likalydande motionerna I: 315 och II: 411 hade yrkats, att riksdagen måtte besluta om vissa ändringar i 1, 8 och 14 §§ lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete och av motsvarande bestämmelser i militärsättningsförordningen.

I motionerna I: 359 och II: 465, vilka voro likalydande, hade hemställts, »att

riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en snabbutredning syftande till införande av indextillägg å livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen och avslutna författningar».

I motionen II: 469 hade hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring av de nu gällande bestämmelserna om sjukpenning och ersättningar av olika slag som utgå enligt lagarna om olycksfall i arbete, att desamma justeras uppåt med minst 30 procent och att dessa nya bestämmelser träda i kraft den 1 juli 1952».

Utskottet hemställde,

A. I. att riksdagen i anledning av motionerna I: 221 och II: 293 samt II: 469 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet i utlåtandet under punkt 2. anfört angående frågan om provisoriskt förbättrad sjukpenningskala i olycksfallsförsäkringslagen, m. m.;

II. att motionerna I: 221 och II: 293, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet under I hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionen II: 469, i den mån den icke besvarats genom vad utskottet under I hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

B. att motionerna I: 359 och II: 465 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I: 315 och II: 411 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionerna I: 314 och II: 405 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Sunne* och *Jacobsson* i Igelsbo samt fröken *Höjer*, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

A. I. att riksdagen i anledning av motionerna I: 221 och II: 293 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag till provisoriskt förbättrad sjukpen-

ningskala enligt olycksfallsförsäkringslagen förelades innevarande års riksdag å sådan tid, att erforderliga lagändringar kunde träda i kraft den 1 januari 1953;

II. att motionen II: 469, i den mån den icke besvarats genom vad reservanterna under I hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

B. att riksdagen i anledning av motionerna I: 359 och II: 465 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt förslag till indextillägg å livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen och anslutna författningar;

C. att riksdagen med bifall till motionerna I: 315 och II: 411 måtte för sin del antaga av reservanterna framlagda förslag till

1) Lag angående ändring i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete;

2) Förordning angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 261) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring (militärsättningsförordning);

D. att riksdagen med bifall till motionerna I: 314 och II: 405 måtte för sin del antaga ett i reservationen upptaget förslag till förordning angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Utskottets hemställan föredrogs, och anförde därvid:

Herr JACOBSSON i Igelsbo: Herr talman! Då jag jämte ett par andra av andra lagutskottets ledamöter reserverat mig mot utskottets utlåtande i förevarande ärende ber jag att få säga några ord.

Den politiska meningsriktning jag representerar har låtit sig angeläget vara att verka för att de sociala förmånernas realvärde bevaras. Jag tillåter mig, herr talman, erinra om att redan

Ersättningarna för olycksfall i arbete.

på den tid folkpensionsreformen infördes, från vårt håll väcktes förslag om att folkpensionernas realvärde borde tryggas genom en indexreglering. Riksdagens majoritet avlog då detta förslag om införande av en indexreglering. Majoriteten ansåg, att man i stället borde, när så erfordrades, genom särskilda beslut om tillägg skapa trygghet för folkpensionernas realvärde.

Genom den hastigt fortskridande försämringen av penningvärdet blev kravet allt starkare på att det borde finnas automatiskt fungerande regler för att upprätthålla realvärdet å folkpensionerna. Jag tillåter mig vidare, herr talman, att erinra om att då indexregleringen av folkpensionerna infördes väcktes från folkpartiets sida en motion med förslag härom. Senare framlades under samma riksdag en kungl. proposition med förslag om indexreglering.

De motioner från folkpartiet, som vi i dag behandlar, gäller framläggande av förslag för innevarande års riksdag om provisoriskt förbättrad sjukpenningsskala i olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen samt invaliditetsbedömningen och indextillägg på livränta.

Förslagen avser ett provisorium och ej att föregripa de förslag, som må framkomma efter överväganden inom socialförsäkringsutredningen. Riksdagen har tidigare på förslag av Kungl. Maj:t beslutat beträffande den frivilliga sjukförsäkringen att höja gränserna för sjukpenningens belopp till lägst 2 och högst 14 kronor.

Då det gäller ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen har socialministern i propositionen nr 81 med förslag om livräntetillägg åt vissa livräntetagare uttalat, att de förändringar, som penningvärdet undergått på senare tid, utgör motiv för en prövning av frågan om kompensation för stegrade levnadskostnader till olika kategorier som uppbär ersättning i anledning av yrkesskador.

Ersättningarna för olycksfall i arbete.

Socialministern har vidare i ett svar på en enkel fråga av fru Västberg meddelat, att han uppdragit åt riksförsäkringsanstalten att utarbeta förslag i detta ämne, vilket han hoppades kunna förelägga nästa års riksdag.

Utskottet har i sin skrivning varit välvilligt inställt till de i motionen framförda förslagen. Då det gäller sjukpenningsskalan har utskottet med åberopande av socialministerns svar på fru Västbergs fråga förklarat sig icke böra föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om något förslag till ändrade ersättningsgrunder, utan utskottet förordar i stället, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giver till känna vad utskottet anfört i denna fråga.

Då det gäller indextillägg å livräntor har utskottet åberopat det uppdrag som genom ämbetsskrivelse den 14 mars 1952 lämnats riksförsäkringsanstalten. Då det gäller invaliditetsbedömningen har utskottet med åberopande av socialvårdskommitténs förslag till yrkesskadeförsäkringslag förklarat, att även om det i och för sig är önskvärt, att de förslagna bestämmelserna snarast genomföres, utskottet icke kan tillstyrka att dessa speciella frågor brytes ut ur förslaget och göres till föremål för särskild prövning.

Då det gäller den s. k. omregleringsförordningen som avser skador i militärtjänst har utskottet åberopat, att den utredning som uppdragits åt riksförsäkringsanstalten att verkställa torde komma att beakta även denna fråga.

Reservanterna anför då det gäller sjukpenningsskalan att man bör provisoriskt kunna använda den av socialvårdskommittén föreslagna sjukpenningsskalan. Reservanterna föreslå fördens skull, att riksdagen avlåter en skrivelse i detta syfte till Kungl. Maj:t.

Då det gäller indextillägg å livräntor föreslår reservanterna, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt förslag till indextillägg å livräntor

enligt olycksfallsförsäkringslagen och anslutna författningar.

Jag erinrar om att fyra reservanter i socialvårdskommittén uttalat sig för indexreglering av olycksfallslivräntan.

Då det gäller invaliditetsbedömningen m. m. föreslår reservanterna att vissa bestämmelser i socialvårdskommitténs förslag, nämligen de som avse invaliditetsbedömningen, ersättning för skada på konstgjord lem eller annan protes och ersättningsrätten för olycksfall i skogsarbetarföreläggningar m. m., nu skall — med en del smärre jämkningar — införas i olycksfallsförsäkringslagen.

Då det gäller den s. k. omregleringsförordningen yrkar reservanterna på att riksdagen går med på en uppräknings av ersättningsbeloppen beträffande de av omregleringsförordningen omfattade skadefallen under värnplikstjänstgöring. Denna uppräknings måste anses vara i hög grad angelägen. Därför tillstyrker reservanterna det i motionerna I: 314 och II: 405 framställda yrkandet.

Enligt reservanternas mening bör man kunna snarast möjligt införa förbättringar i de ersättningslag som det här gäller. De förslag, som här framlägges, bör inte hindra de överväganden, som kommer att företagas i socialförsäkringsutredningen om samordning m. m. av de försäkringsmässiga förmåner, som måste finnas för att skapa trygghet för medborgarna.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den vid förevarande utskottsutlåtande fogade reservationen.

Fru NORDGREN: Herr talman! Den fråga det här gäller är stor och omfattande och har ju också blivit föremål för ett flertal motioner från folkparti- och kommunisthåll. Det är klart, att mycket av vad som säges i motionerna och reservationen kan vara beaktansvärt. Men med tanke på att socialförsäkringsutredningen fått i upp-

Ersättningarna för olycksfall i arbete.

drag att företaga en allmän översyn av bl. a. den allmänna sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen samt att undersöka möjligheterna till en samordning av den obligatoriska olycksfalls- och sjukförsäkringen är det ganska naturligt, att i det läge denna fråga befinner sig, det enligt utskottets mening måste fordras mycket starka skäl för att nu genomföra ändringar i lagstiftningen om olycksfallsförsäkring. Sådana ändringar kan ju föregripa eller rent av försvåra en rationell samordning emellan dessa båda försäkringar. Utskottet betonar emellertid att en höjning av de nu gällande ersättningsgrunderna framstår som fullt befogat på grund av den försämring av penningvärdet och höjning av den allmänna lönenivån, som ägt rum sedan år 1948. Det framhålles dock att frågan om ändringar i den nuvarande sjukpenningsskalan äger nära samband med det stora spørsmålet om samordning mellan olycksfalls- och sjukförsäkringen. Vid prövningen av samordningsfrågan skall nämligen prövas möjligheterna att införa en i viss utsträckning gemensam sjukpenningsskala för sjukdom och olycksfall, framför allt vid olycksfall, som medför arbetsoförmåga under kortare tid. Förändringar av den nuvarande sjukpenningsskalan i olycksfallsförsäkringslagen måste därför företagas med försiktighet så att man inte försvårar den planerade samordningen.

Utskottet har emellertid framhållit, att det kan dröja ytterligare ett antal år, innan en ny yrkesskadeförsäkring kan träda i kraft, även om socialförsäkringsutredningen bedriver sitt arbete med all skyndsamhet. Det bör därför — enligt utskottets mening — övervägas, huruvida inte, med beaktande av samordningsproblemet, en provisorisk förbättring av grunderna för ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen snarast möjligt bör genomföras. I frågans nuvarande läge och då socialministern, enligt vad som framgick av

hans svar på fru Västbergs enkla fråga angående åtgärder för återställande av de sociala förmånernas realvärde, har sin uppmärksamhet riktad på spørsmålet, anser utskottet att riksdagen inte bör hos Kungl. Maj:t hemställa om ändrade ersättningsgrunder — vilket reservanterna föreslår — utan utskottet förordar i stället, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna att en provisorisk förbättring av dessa snarast möjligt bör genomföras.

Det är ju också en så stor fråga, att det knappast är troligt att riksdagen så här utan vidare på grund av enskilda motioner är beredd att genomföra dylika genomgripande ändringar. Detta kräver väl i varje fall betydligt mera noggranna överväganden än som kan ske vid ett sådant ärendes behandling i utskott och i riksdagen.

Beträffande index på livräntorna har i olika sammanhang uttalanden gjorts om angelägenheten av att statsmakterna i största möjliga utsträckning sörjer för att de sociala förmånerna inte förlorar sitt realvärde. Frågan om index på livräntorna övervägdes också inom socialvårdskommittén, och såsom föregående talare påpekade, fanns det reservanter inom kommittén, däribland undertecknad och herr Hagård, som uttalade sig för en dylik åtgärd, men man ansåg dock att detta krävde en särskild utredning. Socialförsäkringsutredningen torde väl också ta denna fråga under omprövning. Utskottet har på anförda skäl inte ansett sig nu böra ta ställning till frågan.

Utskottet har inte heller ansett sig kunna tillstyrka motionärernas förslag om att invaliditetsbedömningen m. fl. frågor bryts ut ur sitt sammanhang och görs till föremål för särskild prövning, även om det i och för sig kan synas önskvärt att de av socialvårdskommittén i dess betänkande föreslagna bestämmelserna snarast införs. Dessa frågor bör enligt utskottsmajoritetens me-

Ersättningarna för olycksfall i arbete.

ning prövas i samband med förslaget i dess helhet.

Vad till sist angår den s. k. omregleringsförordningen torde, i anslutning till den utredning riks försäkringsanstalten har i uppdrag att verkställa, jämväl frågan om kompensation för stegrade levnadskostnader för värnpliktiga m. fl. komma att beaktas; i varje fall anser sig utskottet inte kunna tillstyrka att riksdagen utan närmare utredning skall, såsom motionärerna har föreslagit, besluta om ändrade ersättningsgrunder i omregleringsförordningen.

Herr talman! Med vad här anförts ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr NIHLFORS: Herr talman! Jag vill endast i mitt yttrande här ta upp det som berör invaliditetsbedömning m. m. under punkt 4 i utskottets utlåtande och något beröra även punkt 5, vilken avser den s. k. omregleringsförordningen.

Under punkt 4 behandlar utskottet två likalydande motioner, i vilka det hemställes om vissa ändringar i olycksfallsförsäkringslagen och vari motionärerna tar upp förslag som har lagts fram av socialvårdskommittén. Det är alltså inte fråga om några hugskott eller om problem som behöver ytterligare utredas, synes det mig, utan snarare om problem som sedan länge har varit på dagordningen i vida kretsar, bland skogsarbetarbefolkningen framför allt, och som verkligen måste lösas någon gång.

Det har ju under årens lopp väckts flera synnerligen berättigade krav på ändringar i olycksfallsförsäkringslagen, alltsedan socialvårdskommittén fick i uppdrag att göra en revision av denna relativt gamla lagstiftning. Det har stått klart för alla att en revision har varit erforderlig, inte bara en revision av lagstiftningen i dess helhet, utan också ändringar av vissa enskilda detaljer.

Det har också hänt att sådana deländringar ägt rum, men allteftersom tiden har gått och den tidpunkt har närmat sig, till vilken socialvårdskommittén har beräknats kunna fullgöra sitt uppdrag, har man avslagit framstötter i riksdagen under hänvisning till att kommittén utreder frågan och att man kan vänta att frågan skall kunna lösas när som helst.

Nu har utredningen lagt fram ett förslag i höstas, och så tillsätter socialministern en ny utredning; den s. k. samordningen mellan olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen skall snabbutredas.

Det är gott och väl, men de speciella detaljändringsförslag, som jag här vill beröra, är enligt min uppfattning inte av den arten att samband med frågan om en samordning mellan sjukförsäkringen och olycksfallsförsäkringen förefinns.

I alla händelser gäller det problem som har varit så irriterande för dem som har berörts av dem, att det finns anledning att verkligen nu göra en ändring. Vi kan inte här i riksdagen bara föreslå ändringar och sedan alltid hänvisa förslagen till utredningar. Det dyker ju ständigt upp utredningar på det socialpolitiska området.

Det är tre problem som har tagits upp i motionen II: 411. Ett av dessa gäller frågan om invaliditetsbedömningen. Där har socialvårdskommitténs förslag gått ut på att möjliggöra att skälig hänsyn tas till de inkomstminskningar, som av stendammslunga drabba de arbetare vanligen får vidkännas när de på grund av sjukdomen övergår till annat arbete. Därmed skulle man för framdeles inträffade fall kunna undvara en såsom provisorium införd anordning med särskilda ersättningar av statsmedel. Kammarens ledamöter känner säkerligen till dessa besvärande förflyttningar av arbetskraft från farligt arbete till ofarligt sådant, vilka man söker ordna för att vederbörande

Ersättningarna för olycksfall i arbete.

råkat ut för denna livsfarliga sjukdom. Man har ansett, att när arbetaren lider inkomstminskning till följd härav behöver han ha ett tillskott. När man nästan tvingar folk att gå över till annat, mera ofarligt arbete, är det skäligt att man bereder dem ersättning. Denna ersättning har det klagats på ganska mycket, eftersom den har varit relativt låg. Nu har motionärerna här kommit med förslag som skulle innebära förbättringar, men då hänvisar man till denna speciella samordningsutredning, och frågan är tydligen avsedd att falla ytterligare en gång.

Det andra ändringsförslaget i motionen gäller frågan om ersättning för skador på konstgjord lem eller på protes. Där har det ju blivit en viss uppmjukning i förhållande till den hårdhänta praxis som tidigare fanns; år 1950 fann man att ersättning skulle kunna beviljas för skador på fasta tandproteser. Socialvårdskommittén har beaktat detta problem. Man har sagt att ytterligare utvidgningar i ersättningsrätten är nödvändiga, och därför har man föreslagit en bestämmelse, att skada på konstgjord lem eller därmed jämförlig anordning skall likställas med kroppsskada, när omständigheterna talar för detta. Och det är inte så sällan sådana proteser skadas i arbetet. Tydligen är det emellertid utskottsmajoritetens mening att ansökningarna i dessa besvärliga fall alltjämt skall få avslås av riks-försäkringsanstalten, av de ömsesidiga försäkringsbolagen och av försäkringsrådet på grund av denna s. k. samordningsutredning. Jag kan inte finna det skäligt att vi i denna väl utredda fråga skall behöva ånyo backa ut och hänvisa till att det pågår en utredning på området.

Slutligen vill jag beröra en sak som riksdagens ledamöter många gånger har fått höra berättas om, nämligen de besvärligheter som uppstår när en skogsarbetare, en skogskörare, råkar ut för olycksfall i sin förläggning, exempelvis

när han spänner ifrån en häst. Det har väckts motioner i detta hänseende så sent som förra året av ett antal ledamöter i båda kamrarna. Dessa motioner gick ut på att sådana olycksfall borde bli ersättningsberättigande när de drabbar arbetare under arbete i skogsarbetarförläggning.

Andra lagutskottet avgav ett enhälligt utlåtande, som innebar, att motionerna skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullföljandet av kommitténs uppdrag, och otvivelaktigt har kommittén tagit dem under övervägande, eftersom den har föreslagit en ändring därhän, att dessa olycksfall skulle bli ersättningsberättigande.

Det är också, tror jag, av intresse för kammarens ledamöter att erinra sig att herr Grym i första kammaren år 1949 framställde en interpellation som besvarades av statsrådet Andersson och som berörde just dessa problem med olycksfall som drabbar skogskörare. Vad svarade då statsrådet Andersson på denna interpellation? Jo, han sade bland annat följande: »Socialvårdskommittén är för närvarande sysselsatt med en allmän översyn av olycksfallsförsäkringslagen. Därvid torde begreppet olycksfall i arbete komma att bli föremål för uppmärksamhet. Med hänsyn till förhållandena inom skogsarbetet och till att i fråga om olycksfallen vid skogsarbete meningarna varit så starkt delade inom den praxisbildande instansen synes det önskvärt med en omprövning av bedömningsprinciperna härvidlag. För egen del vill jag uttala att skäl synas föreligga att överväga, huruvida med hänsyn till de motiv, som uppbära lagstiftningen, lagens tillämpningsområde bör utvidgas så att fall som det förevarande inbegripas under lagen.»

Ärade kammarledamöter! Vi befinner oss i den situationen, att vi nu kan göra en förändring på denna punkt, en förändring som icke behöver innebära

Ersättningarna för olycksfall i arbete.

något föregripande av samordningsutredningen. Det finns alltså möjligheter för oss att slippa dessa besvärande fall, där skogsfolk i avlönad ställning drabbas av olycksfall av denna art och får finna sig i att inte få ersättning. Frågan är utredd, vi behöver bara ta oss själva i kragen och besluta att ändra lagstiftningen på dessa punkter. Det är inte alls någon fara å färde om man gör en sådan ändring, det är min absoluta övertygelse.

Jag hemställer alltså, herr talman, om bifall till reservationen i vad den gäller punkt 4.

Sedan skall jag endast med några ord omnämna punkten 5, där reservanterna föreslår en ändring av den s. k. omregleringsförelagningen. Det gäller de militärskadade. Riksdagen har varje år fått ta ställning till motioner med förslag om förbättringar även för de militärskadade. Här finns en möjlighet att göra en förändring som skulle något förbättra deras läge. Det framgår av sista sidan i andra lagutskottets utlåtande nr 25 hur stor reservanterna har tänkt sig att en förbättring skulle bli. Den lägsta livräntan per månad vid full invaliditet är för närvarande 275 kronor, och den föreslås höjd till 350 kronor. Den högsta livräntan vid hundraprocentig invaliditet utgör nu 350 kronor och skulle höjas till 450 kronor. Det är alltså inte stora belopp det är fråga om.

När man läser utskottets utlåtande, förstår man, att utskottet inte har låtit denna fråga gå på remiss till de sakkunniga instanserna. Varför har man inte sänt motionen på remiss till riks-försäkringsanstalten, försäkringsrådet eller försvarets socialbyrå? Det finns anledning att ställa den frågan, och jag vill gärna höra vad utskottsmajoritetens talesman har att förmäla på den punkten.

I dessa tider av penningvärdesförsämring finns det all anledning att låta riksdagen ta ställning till kompensa-

tionsfrågor som verkligen är utredda. Riksdagen får ju inte alltid sättas i efterhand. Vi har utredningsmaterial tillgängligt, och finns det möjligheter att göra förbättringar på detta område, tycker jag det är riksdagens skyldighet att också göra det.

Det är med andra ord inte alls som fru Nordgren säger så, att det är ett nytt läge över hela linjen. När det gäller samordningsfrågan kan jag mycket väl förstå den uppfattningen, men inte när det gäller de detaljfrågor på olika punkter som jag har berört i mitt anförande. Frågan är utredd, saken är klar, det är bara vi som skall ha mod att besluta.

Jag hemställer även på punkt 5 om bifall till reservanternas förslag.

Fru NORDGREN (kort genmäle): Herr talman! Bara en kort replik till herr Nihlfors. Här har inte från något håll antytts att det skulle vara fråga om några hugskott vad motionärerna framlagt. Tvärtom har jag ju i mitt första anförande framhållit att det är en stor och viktig fråga och en rad spörsmål av stor räckvidd, det här gäller, så jag tycker talet om hugskott kan avföras från debatten. Såvitt jag har funnit så har motionärerna följt socialvårdskommitténs förslag på de olika punkterna. Det är väl dock sällan ett kommittéförelag i alldeles oförändrad form lägges fram för riksdagen. Det går ju ut på remiss för yttrande till olika instanser, och vid ärendets slutgiltiga utformning brukar man ta hänsyn till vad som framkommer i dessa yttranden, i den mån det har något av värde för frågans behandling.

För utskottets uraktlåtenhet att remittera denna motion kan jag tyvärr inte svara, därför att jag var förhindrad att närvara i utskottet när frågan om motionernas remittering till olika instanser för yttrande var föremål för behandling inom utskottet.

I alla fall förefaller det mig, som på

ett förberedande stadium har försökt tränga in i dessa stora och viktiga frågor, att det inte är frågor som riksdagen kan avgöra så här utan vidare, utan det måste föreligga förslag i proposition eller i mera utrett skick än som här har kunnat göras, även om motionärerna har följt socialvårdskommittén på olika punkter. Men det kan väl ändå inte bestridas, när frågan är föremål för utredning, i vissa delar inom riks försäkringsanstalten och i andra delar inom socialförsäkringsutredningen, och det gäller att försöka få en samordning och bättre form på det hela, att det är riktigast att avvakta resultatet av dessa utredningar.

Herr NIHLFORS (kort genmäle): Herr talman! Jag fick det intrycket att fru Nordgren misskänner socialvårdskommitténs arbete. Annars har vi väl alla haft den inställningen, att det är ett beundransvärt, genomgripande och inträngande arbete som denna kommitté har presterat. Jag är övertygad om att alla håller med mig om att det nog sedan socialvårdskommittén framlagt förslag inte finns särskilt mycket att tillägga, särskilt om man har möjlighet att ta hänsyn till de sakkunniga instansernas yttranden. I de motioner jag här har kommenterat har man också tagit hänsyn härtill.

Om fru Nordgren ändå anser att man måste avvakta en kungl. proposition om detta, blir hon ju på sätt och vis ansvarig för en ytterligare förhållning av frågan. Det är synd att regeringen har så att säga glömt bort att lägga fram en proposition om vissa detaljfrågor. Det är möjligt att det har funnits en vilja att lägga fram förslag, men om det har klickat på den punkten i Kungl. Maj:ts kansli, tycker jag riksdagen skall ta vara på möjligheten att för en gångs skull komma med ett eget initiativ. Detta är ju dock ingen politisk fråga, fru Nordgren. Det gäller ändringar på det socialpolitiska

Ersättningarna för olycksfall i arbete.
området där det väl inte finns några större motsatser mellan partierna.

Fru NORDGREN (kort genmäle): Herr talman! Jag är den sista att vilja förringa socialvårdskommitténs arbete, framför allt när det gäller här förevarande frågor. Jag vet hur svårösta de är och vilket arbete kommittén nedlagt för att söka komma till rätta med dem. Men jag vill erinra om att hur väl arbetet än kan vara gjort, är det ändå inte säkert att just de synpunkter som socialvårdskommittén haft på frågorna är de mest bärande och riktiga till alla delar. Vi hade vid ärendenas behandling inom socialvårdskommittén tror jag fyra olika sakkunniga närvarande, och dessa var faktiskt inte alltid eniga utan hade olika åsikter på många punkter, och då är det väl inte märkvärdigt om det kan framkomma olika synpunkter också i yttrandena.

Herr NIHLFORS (kort genmäle): Herr talman! Jag vill bara i korthet säga, att det på dessa punkter där motionärerna har föreslagit ändring icke har förelegat skiljaktiga meningar inom kommittén. Inte heller de sakkunniga instanserna som har yttrat sig har föreslagit några ändringar i kommitténs förslag. Riksdagen behöver alltså inte vara tveksam att ta ställning till denna fråga.

Herr DAHLGREN: Herr talman! Vi har i vår motion hemställt om en ändring av de nu gällande bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen, ändringar som skulle innebära att man återställde det reella värdet av denna försäkringsform, d. v. s. man skulle med 1947 som basår uppräknat ersättningsbeloppen med hänsyn till penningvärdesförändringen, som ju beräknas ha varit 30 procent. Vi har inte i vår motion tagit upp problemet om alla orättvisor som begåtts i samband med olycksfall i arbete, och jag skall inte heller här

Ersättningarna för olycksfall i arbete.

ta upp det. Jag skall inte heller gå in på de tusen och åter tusen fall av olycksfall i arbete då man vägrat ersättning enligt nu gällande lag med hänsyn till att det pågår en utredning om samordning av sjuk- och olycksfallsförsäkringarna och att man vill förvänta att en dylik samordning skall kunna likvidera de värsta av dessa orättvisor.

I sitt uttalande tillstyrker utskottet vår motion så till vida, att man av riksdagen begär en skrivelse till Kungl. Maj:t, vari riksdagen skall som sin mening uttala att de gällande ersättningarna inte längre kan anses tillfredsställande och att därför en provisorisk förbättring av grunderna för ersättningen enligt olycksfallsförsäkringslagen snarast möjligt bör genomföras. Då det inte finns möjlighet att vinna gehör för våra yrkanden att detta skall träda i kraft redan den 1 juli i år, anser vi oss i denna situation kunna stödja utskottets förslag. Detta innebär givetvis inte att vi för vår del vill acceptera något längre dröjsmål med frågan om dessa provisoriska förbättringar, utan vi behåller vår uppfattning. Vi anser det angeläget att snarast möjligt återställa realvärdet, så att dessa försäkringar skall kunna användas, och vi hoppas att riksdagens uttalande till Kungl. Maj:t skall betyda att innevarande års riksdag får ta ställning till frågan.

Men detta att vi kommer att stödja utskottets hemställan innebär inte heller att vi är nöjda med den skrivning, som finns i utskottsutlåtandet. Det står bland annat där, att förändringar i nuvarande sjukpenningsskala i olycksfallsförsäkringslagen måste ske med försiktighet för att icke den planerade samordningen skall försvåras, och vi frågar oss: Vad menar utskottet med en sådan skrivning? Man får ju lätt den uppfattningen, att utskottet anser att det här gäller att se till att ersättningsbeloppen i olycksfallsförsäkringslagen inte får bli så höga, att de väsentligt överstiger vad

som stadgas i den lag, som skall träda i kraft den 1 juli i år vad gäller sjukpenning och som blir maximalt 14 kronor.

Denna skrivning i utskottsutlåtandet påminner mig om det uttalande, som riksdagen gjorde år 1948, då vi beslöt om nu gällande penningsskala i olycksfallsförsäkringslagen. Vad sade man då? Då sade riksdagen ifrån mot kommunisterna — ty vi kunde inte stödja ett sådant uttalande — att det här gällde att gardera sig mot något man kallade överförsäkring, och det var ett uttalande av riksdagen, som fick ganska stora konsekvenser. Det innebar nämligen, att efter riksdagens beslut gick försäkringsföretagen ut till arbetarna och fackföreningarna och sade ifrån att nu gällde det att minska på de frivilliga försäkringar som fanns, och resultatet blev praktiskt taget över hela linjen att man så gott som likviderade dessa försäkringar. Man gav tydliga dekret om att regering och riksdag hade bestämt att dylika försäkringar inte längre fick finnas. Det har aldrig varit någon risk för överförsäkring annat än i smärre enstaka fall, och vi ansåg inte att man med detta som utgångspunkt skulle hindra arbetare från att försäkra sig på ett någorlunda rimligt sätt. Det maximala beloppet är ju nu 14 kronor för ensamstående och 15: 50 för familjeförsörjare, och detta belopp kan man ju ställa i jämförelse med nu utgående löner, som tack vare penningvärdeförsämringen ligger väsentligt över, för att förstå skillnaden mellan ersättningen och den lön som utgår.

När utskottet nu i dag uttalar något liknande, skulle det vara angeläget att få reda på vad man avser. För min del kan jag inte ansluta mig till att man uttalar sig för att det inte får bli några större ökningar enbart därför att det nu försiggår en utredning om samordning mellan sjuk- och olycksfallsförsäkringar. Jag anser att man inte kan komma ifrån med en mindre ökning än vad som fordras för att återställa det reella

Arbetarskyddslagen.

läge vi befann oss i, då man fattade beslut 1948.

Jag hoppas således att jag inte misstolkar utskottets skrivning, och jag uttrycker den förhoppningen, att socialministern lägger fram förslag till riksdagen redan i år. Jag hoppas också att förslaget innehåll blir sådant, att man kan ge såväl de skadade som dem som ha att uppbära invaliditetsersättning en höjning på dessa belopp, som betyder ett återställande av 1947 års nivå.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Fru **NORDGREN**: Herr talman! Bara några ord till herr Dahlgren. Det gläder mig att han har funnit det tillfredsställande att utskottet föreslår skrivelse till Kungl. Maj:t, vari riksdagen uttalar att den anser gällande ersättningar inte tillfredsställande och förordar provisorisk förbättring av grunderna. Jag tror mig med visshet kunna försäkra att andra lagutskottet aldrig har avsett att utlåtandet skulle tolkas som att man skulle vara rädd för att ersättningarna skulle bli för höga. Vad som åsyftas är att det bör finnas full frihet att kunna samordna och få likformiga bestämmelser i fråga om sjukpenningen vid sjukdom och olycksfall.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Jacobsson i Igelsbo begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Jacobsson i Igelsbo begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavos 151 ja och 47 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

§ 16.

Arbetarskyddslagen.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 26, i anledning av väckt motion om utvidgande av arbetarskyddslagens tillämpningsområde.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **HUSS**: Herr talman! Det uttalande, som utskottet gjort med anledning av här föreliggande motion, är visserligen i och för sig mycket välvilligt. I själva verket förhöll det sig emellertid så, att antalet av de ledamöter i utskottet, som ville bifalla motionen oreserverat, var lika stort som antalet av dem som ville gå emot motionen. När de positivt inställda ledamöterna avstod från att begära lottning, var detta med anledning av den nu pågående utredningen om arbetstidslagstiftningen och dess tillämpningsområde.

Radiofyrråd å Klövningarna.

I själva verket är det ju i hög grad ägnat att förvåna att den reform, som här föreslås, har låtit vänta på sig så länge som har skett. Redan i förarbetena till 1912 års lag föreslog de sakkunniga att man skulle ha ett tillämpningsområde, som skulle omfatta all verksamhet. Detta krav förnyades sedermera av 1938 års arbetarskyddsutredning. Inte desto mindre kom 1949 års arbetarskydds lag att konservera de gamla bestämmelserna i 1912 års lag, som bl. a. innebär att statlig och kommunal verksamhet är uteslutna från lagens tillämpning. En bidragande anledning till att så har skett torde vara att söka i att man på många håll inte haft fullt klart för sig vad det innebär att en verksamhet faller inom lagens tillämpning eller icke. Byggnadsstyrelsen framhöll t. ex. i sitt yttrande över 1938 års arbetarskyddskommittés betänkande, vilket yttrande här refereras på s. 5, att inom tjänstemannaverksamheten skulle lagen endast få betydelse i fråga om tjänstelokalerna.

Bortsett från att jag i min motion pekat på ett flagrant fall av hälsovådliga tjänstelokaler för tjänstemän, så innebär detta byggnadsstyrelsens uttalande en betydande missuppfattning av frågans innebörd. Lagen avser ju att förutom lämpliga arbetslokaler också skapa lämpliga arbetsbetingelser för personalen. Det är ju så, att det finns risker för vissa yrkessjukdomar även bland tjänstemän, och jag erinrar i detta sammanhang om den s. k. skrivkrampen. Som den största olägenheten ser jag, herr talman, i det nuvarande tillståndet det förhållandet, att minderåriga, som är anställda i verksamhet, som tillhör statliga och kommunala verksamhetsområden där lagen inte tillämpas, undandras de läkarbesiktningar, som alla andra minderåriga underkastas.

Med dessa ord får jag, herr talman, utan att framställa något yrkande uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t måtte, när tiden är mogen, skyndsamt

vidtaga åtgärder i den av utskottet rekommenderade riktningen.

Fru NORDGREN: Herr talman! Jag vill kort och gott vitsorda riktigheten av vad herr Huss här anfört angående att det rätt delade meningar i ärendet inom utskottet. Men utskottet har ju skrivit så positivt i saken, att någon reservation inte föreligger, och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 17.

Föredrogos vart efter annat:

andra lagutskottets utlåtande nr 27, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, m. m.; samt

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vattenlagen, dels ock en i ämnet väckt motion;

nr 13, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 20 oktober 1939 (nr 732) med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering, dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 18.**Radiofyrråd å Klövningarna.**

Föredrog jordbruksutskottets utlåtande nr 9, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg jämte i ämnet väckta motioner.

Fiskevårdande verksamhet vid norrlandskusten.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde

Herr JOHANSSON i Torp: Herr talman! Den motion, som här avstyrkts av utskottet, gäller uppförandet av en radiofyr vid skäret Klövningarna utanför Strömstad. Utskottets utlåtande följer i denna del samma linje som man så ofta möter i utskottsutlåtanden: utskottet behandlar motionen med största välvilja men slutar, under hänvisning till de finansiella förhållandena, med att avstyrka motionen. I detta fall har också utskottet kunnat falla tillbaka på så pass mäktiga remissinstanser som fiskeristyrelsen och lotsstyrelsen, vilka bägge myndigheter har avstyrkt den i motionen föreslagna radiofyren.

Jag är inte så förmäten att jag inbillar mig, att jag skulle kunna få till stånd någon ändring i ställningstagandet till motionen, och jag kommer inte heller att ställa något yrkande om bifall till densamma. Jag har begärt ordet för att understryka nödvändigheten av att det vidtages säkerhetsanordningar för fisket i denna del av skärgården. Såsom påpekas i motionen finns det inte någon mistsignalering på hela sträckan från Hällö upp till norska gränsen, en kuststräcka på 6 mil med delvis mycket riskfyllda farvatten. Och den plats, som det här närmast gäller, ligger vid infarten till Strömstad, som redan är ett mycket viktigt centrum för fisket i norra Bohuslän och som blir det alltmer i samma mån som fiskeplatserna, förnämligast för räkfiske, flyttas längre norr ut mot Oslofjorden. Det behov av en radiofyr, som föreligger, är därför av den art att jag måste signalera att vi kommer att med största uppmärksamhet följa myndigheternas inställning till frågan. Jag kan också utlova att vi skall återkomma, för den händelse det skulle visa sig att myndigheterna glömmer bort saken. Det kan hända att jag i annat sammanhang får tillfälle att peka på möjligheter till

anskaffning av medel för denna radiofyr.

Jag har, herr talman, inte något särskilt yrkande att framställa.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 19.

Föredrogos vart för sig jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 10, med anledning av väckt motion angående torghandeln och den ambulerande handeln med svensk frukt m. m.;

nr 11, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1952/53 till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård; och

nr 12, med anledning av väckt motion om utredning angående inrättande av en statens småbrukarskola.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 20.

Fiskevårdande verksamhet vid norrlandskusten.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 13, med anledning av väckt motion om anslag till fiskevårdande verksamhet vid norrlandskusten m. m.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 223, av herr *Lundberg* hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att för fiskevårdande verksamhet vid kusten av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län anslå 50 000 kronor, som för denna verksamhet på lämpligt sätt skulle disponeras av Kungl. Maj:t.

Utskottet hemställde, att motionen II: 223 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrades därvid:

Fiskevårdande verksamhet vid norrlandskusten.

Herr LUNDBERG: Herr talman! Genom den nya lagen om rätt till fiske m. m., som trädde i kraft den 1 januari 1951, har allemansrätten utvidgats till att gälla även vissa län på ostkusten. Det är självklart att vid en sådan utvidgning av frifiskerätten måste man från statens sida se till dessa fiskevatten, så att inte fiskbeståndet där tar skada i något avseende. Enligt min uppfattning är det angeläget att man också försöker förbättra fiskbeståndet inom dessa vatten, och när de enskilda fiskevårdsföreningarna nu i stor utsträckning har upplösts, bör staten vidtaga de åtgärder, som är erforderliga för att befrämja en riktig utveckling i detta avseende.

Jag har i motion nr 223 föreslagit att för fiskevårdande verksamhet vid kusten av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län skulle anslås 50 000 kronor. Jag anser att det är nödvändigt att göra detta inte minst därför att de frifiskevatten, som kom till stånd 1951, är begränsade till antalet. Det är då mycket viktigt att säkra fiskevården där. Jag är medveten om att den vanligen tillämpade fiskevården kanske inte är den mest lämpliga, och jag vet att det har anförts olika synpunkter på fiskodlingen. Men vad som är viktigt är att de organ, som har med saken att göra, genom utläggning av riskasar o. d. försöker ordna det så, att fisken under lektiderna får fredade lekplatser på områden som är naturliga för ändamålet. Jag tror att detta är något som måste uppmärksammas i tid. Man bör inte dröja med åtgärder tills man tycker att man har alldeles säkra premisser därför.

I det yttrande, som fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök avgivit, säges bl. a. att det är för tidigt att kunna ha någon säker uppfattning om hurudana förhållandena kommer att bli efter tillkomsten av den nya fiskerättslagen. Jag har också i min motion framhållit

att de iakttagelser, som man för närvarande kan bygga på, inte är så omfattande, då ju lagen varit i kraft relativt kort tid. Men jag tror som sagt att det är farligt att vänta alltför länge, och jag anser därför att riksdagen nu bör lämna ett anslag på 50 000 kronor till den fiskevårdande verksamheten.

Tillika skulle jag vilja understryka, att dessa frifiskevatten, till vilka allmänheten har rätt, från fiskeristyrelsens sida skall ägnas största möjliga uppmärksamhet. Fiskeristyrelsen bör vara uppmärksam även när det gäller rättigheter, som hör allmänheten till.

Ja, herr talman, jag anser att denna fråga bör lösas i positiv riktning, och jag ber därför att få yrka bifall till motion nr 223, som innebär, att vi skall anslå 50 000 kronor för fiskevårdande verksamhet vid ostkusten.

Herr ANDERSSON i Tungelsta: Herr talman! De som är bosatta längs ostkusten norr om Stockholms län uppåt Gävle har ju numera rätt att få fiska fritt i dessa vatten. I motsats till dem, som bor i skärgården och utmed kusterna här i Stockholms län, har de till försäkrats en mycket betydande förmån. Det är uppenbarligen angeläget att se till, att dessa fiskevatten inte genom rovfiske eller på annat sätt kommer att bli utfiskade och på så sätt inte längre blir till någon glädje för de människor, som där vill idka sportfiske eller husbehovsfiske.

Nu säger herr Lundberg, att i varje fall en del av de fiskevårdsföreningar, som man tidigare hade där, har upplösts och att det nu inte finns någon, som tar vård om fisket på dessa platser. Jag undrar om det inte vore välbetänkt att behålla fiskevårdsföreningarna. Jag tror det vore möjligt att få bidrag från till exempel landstinget för fiskevårdande åtgärder. Jag tror också att Uppsala läns landsting liksom andra — jag vet inte om det kanske redan lämnas sådant bidrag — är villigt att

Interpellation ang. åtgärder mot obefogad varufördyring.

bevilja anslag till fiskevården inom sitt område. Det är klart att staten bör göra sitt, men vi har inom jordbruksutskottet ansett, att fiskeristyrelsen bör uppmärksamma, hur fisket på dessa områden utvecklar sig, och att därest man finner, att det behöver vidtagas åtgärder från det allmännas sida, fiskeristyrelsen bör komma med förslag härom. Att utan vidare i år, när fisket blev fritt först i fjol, begära anslag av riksdagen för fiskevårdande åtgärder, tycker jag är litet för snabbt marscherat. Det är emellertid angeläget att bevaka, hur fisket vårdas och på vad sätt man fiskar på dessa områden.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr LUNDBERG: Herr talman! Det är riktigt, som herr Andersson i Tungelsta säger, att de norra länen har vissa förmåner och att Stockholms län inte kom att omfattas av den nya lagen. Jag hade ju en positiv inställning även till att låta Stockholms län få samma rättigheter, men olika omständigheter gjorde, att det inte kom med i detta sammanhang.

Man bör emellertid inte se bort ifrån att exempelvis invånarna i Stockholms län behöver detta frifiske lika väl som alla andra. Det gör att de har rätt att nyttja det frifiske man har på ostkusten i övrigt, inte minst i Uppsala län. Det är därför helt naturligt, att de tillresande frifiskarna även från Stockholms län blir ganska många.

Fiskevårdsföreningarna skulle man, sades det, försöka uppmuntra till fortsatt verksamhet. Men omfattningen av fiskevårdsföreningarnas verksamhet i gångna tider har varit mycket ringa. Jag tror det behövs en verklig kraftanstängning för att förbättra fisket över huvud taget.

Det talades sedan om bidrag från landstingen. I princip är det väl ändå så, att när samhället försöker utvidga möjligheterna till fritt fiske, är det

även samhällets både skyldighet och jag skulle vilja säga rättighet att klara av dessa frågor på ett hyggligt sätt. Jag anser att man, även om summan 50 000 kronor är liten, med den kan göra en hel del för att utvidga den fiskevårdande verksamhet, som man redan förut har haft.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 21.

Interpellation ang. åtgärder mot obefogad varufördyring.

Herr HELLBACKEN erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! I skrivelse den 16 juni 1941, nr 318, anhöll riksdagen — i anledning av väckta motioner — hos Kungl. Maj:t att en skyndsamt undersökning måtte företagas rörande sådana missförhållanden, som onödigtvis fördyrar varorna under deras överförande från producent till konsument, samt att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, som kunde föranledas av resultatet av denna undersökning.

Sedan frågan varit föremål för överväganden inom folkhushållningsdepartementet samt statens priskontrollnämnd verkställt viss utredning, beslöt Kungl. Maj:t den 11 december 1942 att överlämna skrivelsen till priskontrollnämnden för att tagas i beaktande vid handläggning av frågor rörande ersättning för kostnader vid överföring av varor från producent till konsument samt därmed sammanhängande spörsmål.

Ifrågavarande spörsmål bragtes därefter på tal i en interpellationsdebatt i första kammaren den 9 juli 1942. I sitt interpellationssvar framhöll dåvarande

Interpellation ang. frågan om avgifterna för s. k. utomlänspatienter vid sjukhus, tillhörande landsting eller städer, som icke deltaga i landsting.

chefen för folkhushållningsdepartementet bl. a., att en mera allmän undersökning av varudistributionens problem i och för sig vore mycket önskvärd och att det icke vore till båtнад vare sig för samhället eller för varudistributionens utöware, att ett så viktigt område av det ekonomiska livet, som här vore fråga om, skulle vara så litet känt som fallet vore. Efter att ha hänvisat till de säregna ekonomiska förhållandena under krisen uttalade departementschefen, att en allmän utredning av dessa spörsmål syntes böra uppskjutas till dess att mera stabila förhållanden på varumarknaden vore att påräkna.

I direktiven för priskontrollnämnden sägs, att när beträffande visst varuslag eller viss grupp av varor tillräcklig säkerhet föreligger för att ett upphävande av prisregleringen icke kommer att medföra prisstegringar, prisregleringen i fråga om varuslaget eller varugruppen bör upphävas. I enlighet härmed har flera olika varuområden frisläppts från priskontroll, och skälen för att låta den av 1941 års riksdag önskade utredningen anstå synes därmed ha minskat i styrka.

De nuvarande förhållandena aktualiserar enligt min mening den gamla frågan om vilka åtgärder som kunna vidtagas för att undvika onödig och obefogad varufördyring. I vårt nuvarande läge med starka prisstegringar är det ytterst angeläget att på olika sätt försöka komma till rätta med missförhållanden, som verkar prisfördyrande. I detta sammanhang må framhållas, att exempel icke saknas på att i fall, där ej priskontroll lagt hinder i vägen, uppenbarligen oskäligen handelsvinster uttagits.

Det har i olika sammanhang hävdats, att den fria konkurrensen undanröjer missförhållandena på hithörande område. Konkurrensen synes emellertid vara i avsevärd utsträckning upphävd

genom konkurrensbegränsningar av skilda slag.

Frågan om skydd mot samhällsskadlig konkurrensbegränsning har nyligen utretts av nyetableringssakkunniga, vilkas betänkande f. n. är föremål för övervägande av Kungl. Maj:t.

Bortsett från de åtgärder, som kan föranledas av sistnämnda utredning, får jag ifrågasätta, om man icke jämväl med andra medel bör försöka ingripa mot obefogade varufördyringar. Jag tänker härvid närmast på den här ovan berörda frågan om rationalisering och förbilligande av varudistributionen och nedbringande av kostnaderna i de s. k. mellanleden. Vidare synes böra klarläggas i vad mån prisfördyringar inträder till följd av att oskäligen handels-tillägg uttas. Av betydelse i förevarande sammanhang torde även vara ökad konsumentupplysning.

Under hänvisning till vad jag nu anført får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande interpellation:

Anser statsrådet särskilda åtgärder mot obefogad varufördyring nu böra vidtagas och i så fall vilka åtgärder?

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 22.

Interpellation ang. frågan om avgifterna för s. k. utomlänspatienter vid sjukhus, tillhörande landsting eller städer, som icke deltaga i landsting.

Ordet lämnades på begäran till

Herr HUSS, som yttrade: Herr talman! I statsutskottets utlåtande nr 151 vid 1951 års riksdag framhöll utskottet, att de sedan början av år 1951 tillämpade, utomordentligt starkt ökade avgifterna för s. k. utomlänspatienter vid sjukhus, tillhörande landsting och städer utom landsting, skapat ett svårlöst problem och att utskottet förutsatte, att Kungl.

Interpellation ang. frågan om avgifterna för s. k. utomlänspatienter vid sjukhus, tillhörande landsting eller städer, som icke deltaga i landsting.

Maj:t upptager denna fråga till behandling. Utskottet anförde vidare, att frågan syntes vara av den natur, att utredningen bör bedrivas med skyndsamt, så att förslag snarast kan föreläggas riksdagen. Dessa utskottets uttalanden lämnades utan erinran av riksdagens båda kamrar.

Med stöd av det anförda anhåller jag att få framställa en interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet, huruvida den nu nämnda, av riksdagen begärda utredningen blivit påbörjad och huruvida herr statsrådet är i tillfälle att göra något uttalande i frågan, när något förslag i ärendet kan komma att föreläggas riksdagen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 23.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

nr 117, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1952/53;

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom propribalanser i försvarets civilförvaltningens räkenskaper;

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader;

nr 120, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag;

nr 121, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående anslag till aktie-teckning i Aktiebolaget Ceaverken;

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffning av vissa ylleveror för försvaret;

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag;

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörelsekapital åt Aktiebolaget Vin- & spritcentralen; och

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridandet av vissa kostnader från anslaget till Kostnader för årlig taxering; samt

från bevillningsutskottet:

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å vissa exportavgifter avseende år 1952, m. m.

§ 24.

Anmälades, att Kungl. Maj:ts proposition nr 177, med förslag till lag om ändring i värnpliktslagen m. m., tillställts kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 25.

Anmälades, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner, nämligen:

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 99, angående anslag till statens växtskyddsanstalt för budgetåret 1952/53, m. m., motionerna:

nr 535, av herrar *Hansson* i Skegrie och *Spångberg*;

nr 536, av herr *Ohlsson* i Kastlösa m. fl.;

nr 537, av herr *Onsjö* m. fl.;

nr 538, av herr *Hæggblom* m. fl.; och nr 539, av herr *Johansson* i Mysinge m. fl.;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, angående anslag till Svenska skifferoljeaktiebolaget m. m. motionen nr 540, av herrar *Birke* och *Fagerholm*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 107, angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. motionerna:

nr 541, av herr *Sjölin m. fl.*;
nr 542, av fröken *Ager* och fröken *Vinge*;

nr 543, av herr *Åkerström*;

nr 544, av herr *Orgård m. fl.*;

nr 545, av herr *Håstad m. fl.*;

nr 546, av herr *von Seth m. fl.*;

nr 547, av herr *Hellbacken m. fl.*; och

nr 548, av fru *Sjöstrand* och herr *Wiklund* i Stockholm;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 114, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobils katt, m. m., motionerna:

nr 549, av herr *Ohlin m. fl.*;

nr 550, av herr *Rosén m. fl.*; och

nr 551, av herr *Hjalmarson m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 61 § 3 mom. och 132 § byggnadsstadgan den 30 juni 1947 (nr 390) motionen nr 552, av herrar *Lager* och *Hagberg* i Luleå;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 120, angående vissa avlöningsm. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1952/53 m. m. motionerna:

nr 553, av herr *Sjölin m. fl.*;

nr 554, av herr *Ståhl*; och

nr 555, av herr *Hjalmarson m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 126, angående anslag till vattendomstolarna m. m. motionen nr 556, av herrar *Malmberg* i Skövde och förste vice talmannen *Skoglund*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 127, angående anslag för budgetåret 1952/53 till arbetsmarknadsstyrelsen och den offentliga arbetsförmedlingen m. m. motionerna:

nr 557, av fru *Eriksson* i Stockholm;

nr 558, av herr *Larsson* i Stockholm;

nr 559 och nr 560, av herr *Hjalmarson m. fl.*;

nr 561, av herr *Persson* i Växjö; och
nr 562, av herr *Lager m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 129, angående anslag för budgetåret 1952/53 till undersökningar angående levnadsvillkor och hushållsvaror motionen nr 563, av herr *Rubbestad m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 132, angående vissa anslag till civilförsvaret för budgetåret 1952/53 m. m. motionen nr 564, av fru *Ewerlöf m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 134, angående anslag till avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten m. m. motionen nr 565, av herrar *Hagberg* i Malmö och *Gustafson* i Göteborg;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 137, angående vissa anslag för budgetåret 1952/53 till universiteten och den medicinska undervisningen m. m. motionerna:

nr 566, av fru *Eriksson* i Stockholm;

nr 567 och nr 568, av herrar *Huss* och *Braconier*;

nr 569, av herrar *Kyling* och *Hjalmarson*;

nr 570, av herr *Larsson* i Stockholm
m. fl.;

nr 571, av herr *Håstad m. fl.*; och

nr 572, av herr *Wiklund* i Stockholm;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 138, angående Sveriges biträdande av vissa internationella hälsovårdsbestämmelser motionen nr 573, av herrar *Huss* och *Hagård*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 139, med förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443) motionen nr 574, av herr *Huss*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 140, angående anslag för budgetåret 1952/53 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. motionerna:

nr 575, av herr *Ekdaht m. fl.*;
nr 576, av fru *Reuström-Ingenäs m. fl.*;

nr 577, av herr *Andersson* i Malmö *m. fl.*;

nr 578, av herr *Larsson* i Stockholm *m. fl.*;

nr 579, av fröken *Vinge m. fl.*;

nr 580, av fröken *Höjer m. fl.*; och

nr 581, av fru *Sandström m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 162, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen) motionen nr 582, av herrar *Sjölin* och *Fagerholm*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 145, angående dispositionen av överskottsmedel från statens krigsförsäkringsnämnds verksamhet motionerna:

nr 583, av herr *Nihlfors*; och

nr 584, av herr *Utbulst m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 147, angående omorganisation av statens utlänningskommission m. m. motionen nr 585, av herr *Håstad*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 149, angående omorganisation av skolöverstyrelsen m. m. motionerna:

nr 586, av herr *Allard m. fl.*;

nr 587, av herr *Nordkvist m. fl.*;

nr 588, av fröken *Ager* och herr *Ky-ling*; samt

nr 589, av fru *Sjöstrand m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 151, angående ny ungdomsanstalt för svårbehandlade m. m. motionen nr 590, av herr *Henriksson*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 153, angående vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid de högre skolorna motionerna:

nr 591, av herr *Kyling m. fl.*;

nr 592, av fru *Hellström m. fl.*;

nr 593, av fru *Sandström m. fl.*;

nr 594, av fru *Hellström m. fl.*; och
nr 595, av herr *Håstad m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 155, angående vissa anslag under landsstaten för budgetåret 1952/53 motionen nr 596, av fröken *Wetterström m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 160, angående höjning av vissa postavgifter motionen nr 597, av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 162, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen) motionerna:

nr 598, av herr *Anderson* i Sundsvall *m. fl.*; och

nr 599, av herrar *Rosén* och *Gustafsson* i Göteborg; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 175, med förslag till ändrad lydelse av §§ 13 och 15 riksdagsordningen samt till lag med vissa bestämmelser om val till riksdagens andra kammare för perioden 1953—1956 motionen nr 600, av herr *Hall m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 26.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till Andra kammaren.

På grund av utlandsresa får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under en månad från och med den 23 innevarande april. Stockholm den 2 april 1952.

Knut Senander.

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 27.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 3.01 em.

In fidem
Gunnar Brith.